

1 Koulin
Olo Iyoswo Simo'mjo loso A'amu
Koulin somne'no Poul
Mt+'mokumentisofoho.
Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso
 sohonta soswo *t+wentifai* (25) nto
 uyakolo'mentisopol+keno olo iyoswo
 simo'mjo loso a'amu Koulin somne'no
 Poul mt+'mokumentisofoho. Tajo ango
 Koulin i'mofapeso kako apa'no Anituye
 hungkuno liku'meefo syoho'ne wento
 mt+'mokumentisofoho. Oso hohosohonta
 Poul kako Akwila'nji P+lisila'nji nohumant+fi
 hwapife ango syoho yont+fi Anituye hungkunoso
 liku'meeo'motofofoho. Oso hohosohonta a'amu
 Juta fehohonjo'nji a'amu Ngk+lik pi'n+ngo engo
 so'nji simeho hi'ntnnono uy+mentohofofoho.
 Poul Koulin hopo sopo humanto Anituye
 hungkuno ne'no lontaningki soswo anga'no
 hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne
 mta'ni anga'no uyakolomentisofoho. Ango
 Koulin sopo ant+me we'epo'maho. O'o,
 ant+me engo m+kun+mposoponoho. Oso ango
 hopo sopone'no Poul kako simeho tango'nji
 mt+'mokumentisofoho. Oso simeho tango iyo
 hwap+ngoso olenoho. Iyoswo anga'no simo'mo
 mt+'mokuyahot+mentisoso imo'nao'mentiso
 so'ne olo iyoswo t+fi'njo lofosofa'u 1 Koulin'nji
 2 Koulin'nji imo'n+mentisiyefoho. Poul

iyoswo Koulinne'no mtì'mokuyahojiyoso hufa'u s̄hunefoho. I oso'no olohonta iyoswo anga'nohinoso mauyoho. Olo iyoswo hiloso Poul kako Efesos humanto mtì'mokumentisofoho. Paul olo iyoswo mtì'mokiyo hwap̄ngoso olenoho. A'amu Jisas̄mo in̄ngkunyo Koulinjoso Poul̄mo yo'mayo yo'mayo so'no ulohon̄mentohoho so'no Poul kako aku hof̄kine'no mtì'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olohonta iyoswo homo lomo atofu l̄hwasi nakwo t̄fi un̄ngkohwano.

¹ An̄tu kako ngko Poul̄'n̄mo n̄hwosopo'mentisoso Jisas K̄lais̄ye hungkuno a'amu somo l̄ku'mofo (*apousel*) syoho ntapmmentiso sohwo'n̄nonji nen̄ngkwa'wehwo Sous̄itenis̄'n̄ji ² nekwo nohumentai sekwo a'amu angu Koulinjo sokune'no olo iyoswo loso semt̄'mokiyalokuhwoyo. Sekwo K̄lais̄mo ufohi'nont̄fi kakoe a'amu ne imo'n̄mentohofoho. Oso hiso'no An̄tu kakine'no sekumo sehwsopo'mentisofoho. Sekwo'nohin̄'maho. O'o, hwe moya'mi angu meemjo nakwoe Hwe Engo Jisas K̄lais̄mo jomo ul̄wo'n̄ngkuhwone hn'n̄mo nahwsopo'mentisofoho. Jisas huhwo sohwo kako nakwo hwe moya'mi hopi'nonohino hn'n̄wiye Hwe Engo n̄hu'no anga'nohino hweho. ³ Nan̄ngkwohwo An̄tu sohwo'n̄ji nakwoe Hwe Engo Jisas K̄lais̄'n̄ji siko'monta'i siko sekumo wop̄ngu selohofohos̄isi s̄meho pompenjiyo wosejopanjiyoho.

Poul kako Anitumo oso a'amu homo somne'no isamoyoka ulimentisofoho.

4 Kilais Jisas kako sekumo wopingo seloho'mentiso so'no ngko engolopohamo sekune'no huno syasyefisyonji Anitumne'no isamoyoka uliwo'n'ngkohefoho. ⁵⁻⁶ Nakwo Kilaisiye hungkuno selimentihwone so'no oso hungkuno hiso sekwo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantifi sekwo Kilaisimo ufohi'n'ngkahon'ngkofi kako sekumo yo'mayo so'no umofonyo miyo'njo iyo'ne semokumentisofoho. U, sekwo kakoe hungkuno wopingo so'no huno tipemantifi sekwo nom'ne a'amu somo lutihwayo'neso huno'njo kuyoho. Oso'no ngko Anitumo isamoyoka ulalokweno. ⁷ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako utihwa'nyopo asomo peso'no sekwo nohontohumentan'ngkofi Anitu sohwo kako kakoe yo'mayo wopingoso sejopalofoho. Kakoe wopingo somne'no sekwo umofonyo mifitnnehofo. ⁸ O'o, Anitu kakoe yokumpohn'nyo so'nji sekumo sesosofitofontan'ngkuhwosi sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontan'ngkuji sekwoe sikunoso moi'wo umo'n'imontonoho. Oseso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye Sikuno Engo kako asomo poso sohonta sekwo wonyo ane lohofikuji wonimango masenonehoho. ⁹ Anitu kako kakoe Hwomu Jisas Kilais nakwoe Hwe Engo sohwo'nji nakwo'nji simeho afa inyo'ne nakumo nahwosopo'mentisofoho. Nakwo Kilaisi'nji majopohi'nyo'ne nahwosopo'mentisofoho. Oso hiso'no ne imokiyo'neso Anitu kako hoponoho.

Kako kakoe hunoso miƙwesyaƙi syonehoho. O'ɔ, awonoho.

*A'amu Koulin hofiko Anitune'no
uhu'mokumotofoso hofiko husilo husilofo
loho'mentohofofoho.*

¹⁰ U, nje a'amu soku nakwoe Hwe Engo Jisas Kɪlais kako olo hungkuno ntapmmentiso so'no ngko hungkuno yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. Sekwo upa'nimno. Sekwo yoka hnnontifi husilo husilofo loho'malofoso moi'wonoho. Sekwo apa'no oso yahinoso ikutoho. O'ɔ, sekwo apa'no nuhu'mokukuji hungkuno afa'nohino filiƙuno huno anga'no'nohini fi syafi hupmno. ¹¹ U nje a'amu soku oso ape Kɪlouwe siye angomta'ango a'amu nopontifi ngkimo ole ntimalofi, A'amu Kouliniso hofiko yoka hnnalokwofo. Ose ntimalofofoho. ¹² Ngko sekwo a'amu anga'no anga'nohino sokumo selalokweno. Sekwo huno kengo kengo syafisyontifi a'amu fehohnjo soku ole lalokwofo, Nakwo Pouliye yahinomo inɛngkwalokuhwono. Nom'ne soku sekwo ole lalokwofo, Nakwo Apoulousiye a'amu'nwoho. Nom'ne a'amu soku sekwo ole lalokwofo, Nakwo Pitaye hungkunomo inɛngkwalokuhwono. I, a'amu nom'ne soku sekwo ole lalokwofo, Nakwo Kɪlaisiye a'amu'nwoho. Ose lalokwofo. ¹³ Pipineto. A'amu pi'nɛngo engo hofiko sekwoe wonyomne'no pe'nimentohofotaho. Ngko Pouli'ni iyo hwojiyafiku'nnyopo sekwoe wonyomne'no lape'nimaleno. O'ɔ, sekwo huno seyohoho. Kɪlais kako'nohini sekwoe

wonyomne'no poyo pe'n+imentisofoho. I hofi'ko ngkine'no mijo kiyosema'malofotaho. O'o, K+lais+imne'nohini sekumo mijo kiyosema'malofofoho. ¹⁴ Ngko sekwo'njo sopo mijo kiyomayoso a'amu pi'n+ingo'maho. O'o, K+lisi+posi'nji Ngkaiyasi'njimmohini mijo kiyoma'maleno. Oso'no ngko a'amu hufa'u hwa'umnohini mijo kiyoma'mentohe so'no An+itumo isamoyoka ulalokweno. ¹⁵ Oso'no a'amu pi'n+ingo engoso hofi'ko ole mal+fitnnehoho, Poul kako nakumo mijo kiyonema'mentiso so'no nakwo Pouliye a'amu'nwoho. Ose mal+fitnnehoho. ¹⁶ U, ngko nom'ne a'amu sohune'no syafi'syohono. S+itefanosiye a'amu oso hwanjimo ngko mijo kiyoma'maleno. U, ngko nom'ne a'amu somo mijo kokiyoma'mentohono. Awol+ikeno. Ngko huno maniyohoyohoho. I, ngko mijo kiyomayo hungkuno so'no peho'no selalokweno. ¹⁷ K+lais kako ngkimo oso mijo kiyomayo syohoso montapmmentisofoho. O'o, ngkimo kako a'amu somo kakoe hungkuno lut+ihwayo'ne syoho ntapmmentisofoho. A'amu huno'njo sohwa hofi'ko hungkuno sawemo lut+hwawo'n+ingkohoho hopaso ngko hungkuno molut+hwamnehono. O'o, K+lais kako iyo hwojiyafi'ku'nnyomo nakwoe wonyo'ne poyo pe'n+imentiso so'no a'amu huno nto'no mosyafi'hupitnnoho lonji ngko a'amufe huno nto'no ehohosasiyo'ne hungkuno tifo tifo lut+hwawo'n+ingkohe hwo'nyoho.

Nakwo   K+lais+imo   uhwonontani
uhwon+iment+hwoneso   nakwo   An+ituye

yokumpohn'nyo'nji kakoe huno wop'ingo so'nji nto uhwon'iment'ihwonefoho.

18 A'amu Anitumo min'ngkayo'njo iwo'n'ngkohofoso hofiko Kilais nakwoe wonyo'ne iyo hwojiyafiku'nnyomo poyo pe'n'imentiso so'no upa'nontifi hofiko huno ole syofisyalokwofo, oso hungkuno liwo'n'ngkohofoso hwayohosi hungkunofoho. Ose syofisyalokwofo. I, oseso nakwo a'amu Anitu kako nakumo asomo netimayo'ne'no hontohumentani nakwo huno ole nay'wo'n'ngki, Kilais kako nakwoe wonyo'ne iyo hwojiyafiku'nnyomo poyo imo'n'imentiso sohune'no Anitu kako kakoe yokumpohn'nyo netihwamentisofoho. 19 A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofosohwa hofiko a'amu Kilais'imne'no nakwolaho liwo'n'ngkohofosomme'no ole mt'i'mokumentohofi,

Anitu ole limento, A'amu hwahoponjoso hofikohofikoe yokumpohn'nyo so'nji Anitumo u'mayo'ne'entifi huno uyalokunjo oso a'amuso hofikoe huno somo ngko wonyo umokumonnoho.

Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi huno'nji liwo'n'ngkohofoso hofiko Anitumo u'mane'entifi hon'ngkano pi'n'ngopi'n'ngohofikoe huno mta'ni imofiwo'n'ngkohofosomo ngko wae wee'monnoho.

Anitu ose limentisofoho. 20 A'amu Anitumo min'ngkayoso hwahoponjosomme'nohuni huno syafisy'wo'n'ngkohofosohofiko ole liwo'n'ngkohofi, Nakwo huno'njo hn'nwi

nakwoe huno nto'nohinoso a'amu nom'ne somo
 lutihwane'entifi syafisyiwo'n'ingkohofoho.
 Oso a'amumne'no Anitu kako kakoe a'amu
 ne hn'nyumo ole netihwamento, Olo hwaho
 loponjo hunoso wonyo hwayo hohnjofoho.
 Oso'no a'amu kako olo hwaho loponjo huno
 somnohini syafisyiwo'n'ingkiso sohwo kakoe
 huno neso mauyoho.

21 I oso'no Anitu kako huno hwapingo'njo
 sohwo kako olo hon'ingkanolo imo'mentisofoho.
 A'amu hofiko Anitumo u'mano likujoso
 hofiko hofikoe huno mta'ni Anitumo
 mu'mapitnnohofo. O'o, awonoho. I
 oso'no Kilaisiye hungkuno wopingoso
 a'amu somo lutihwawo'n'ingkuhwone
 somo simeho hi'ntnnono uyikuji hofiko
 Anitumo u'mantifeho. Nu'mafikuji hofiko
 kakoe a'amu ne umo'nantifeho. Oso
 hiso'no Anitu kako simeho wopingo
 umo'n'wo'n'ingkisofoho. I oso hungkuno hiloso
 nakwo lutihwawo'n'ingkuhwone somne'no
 hofiko nal'wo'n'ingkohofi hwayo hohnjo
 hungkuno li'wo'n'ingkohofoho kuyoho. Ose
 nal'wo'n'ingkohofoho. 22 I a'amu Jutaso
 ole li'wo'n'ingkohofi, Anitu kako nakumo
 kakoe yokumpohn'nyo'nji yo'mayo kengo
 wonyoangkafo a'amu mifijoso netihwaso'manji
 u oso hungkunoso Anitu mta'ango'manji
 uhwon'ingkuhwasi oso hungkuno homo somo
 nakwo huno naihwoso'no tifi un'ingkowano.
 A'amu Ngk'ilik oso hwa ole li'wo'n'ingkohofi,
 u, nakwo yo'mayo hungkuno upo'nasoso
 huno wopingofoho syofisyaso'manji oso

hungkuno homo somo huno naihwoso'no tifi uningkowano. ²³ I oso'no nakwo hungkuno luti hwawo'n ingkuhwoneso olenoho. Kila is kako nakwoe wonyomne'no iyo hwojiyafiku'nnyomo poyo imo'n imentisofoho. I oso'no a'amu Jutaso hofiko oso hungkuno hiso'no nakwolaho lontifi wonipaho ikinwo'n ingkohofofoho. A'amu Ngkilik sohwa hofiko oso hungkuno homo somo nupa'nontifi ole liwo'n ingkohofi, Olo hungkuno loso kokato'nnyofoho. Ose liwo'n ingkohofokuyoho. ²⁴ I nakwo a'amu Juta hn'nnonji temtitofokengo kengo hn'nimo Anitu nahwosopomentiso hn'nwi nakwo Anituye mampahomo upo'nontani nakwo huno ole nayohi, Kila is kako nakumo asomo netimayo'ne poyo pe'n imentiso sohomo nuhwonontani uhwonimentihwoneso nakwo Anituye yokumpohn'nyo so'nji Anituye huno wopingo so'nji uhwonalokuhwono. ²⁵ Oso honingkanokano Anitu kakimo u'mayo'ne imomentiso so'no a'amu hwahoponjoso hofiko huno syafisyontifi hofiko ole liwo'n ingkohofi, Olo honingkanokano loso ne anefoho. Hwayo hohnjofoho. Ose lontifeso hofikoe huno so'nji yokumpohn'nyo so'nji Anitu kakoe huno hwapingo so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji hofikimo yakolo'nnyofoho.

²⁶ Ou, nje a'amu soku, Anitu kako sekumo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne johoselimentiso sohonta sekwo huno ane, yokumpohn'nyo ane, yofe engo ane imo'n imentohofokuyoho.

²⁷ A'amu hwahoponjonyahinosomne'no huno'njosokano Anitu kako oso a'amu homo

somo wonimango ufisyimo'mo lonto a'amu huno'masoso hofiko nje honingkanomo tifi nningkapikuji nje a'amu ne imo'nifitne'ento uhwosopomentisofoho. A'amu hwahoponjo yokumpohn'nyo'njo somo Anitu kako oso a'amu homo somo wonimango ufisyimo'mo lonto a'amu yokumpohn'nyo aneso nje a'amu ne imo'nifitne'ento hofikimo uhwosopomentisofoho.²⁸ A'amu hwahoponjoso hofiko yo'mayo so'no ole liwo'ningskohofi, Wonyofoho. Nakwolaho. Oso hiso ne anefoho. Ose liwo'ningskohofofoho. Oso homo somne'no Anitu kako oloso ngko'nefoho. Woma'mo limentisofoho. Anitu kako a'amu hwahoponjofe hunoso ne anefoho. Moi'wo umo'nono limentisofoho. Oso'no yo'mayo so'ne hofikoe yofe ho'nomawo'ningskohofe somo Anitu kako wae yao'mentisofoho.²⁹ Anitu kako oso yo'mayo hiso imentiso so'no nakwo Anituye timopo nakwoe yofeso moho'nomo'nanehwono.³⁰ Anitu kako nakumo Jisas Kilaisi'njopo menelumaji'mentisofoho. Oso'no Anitu kako Kilaisiye hungkunoso nakwoe hunomo moho'nonahumentiso so'no nakwo kakine'no huno nto'no syofisyalokuhwono. Kilaisi kako nakumo wopingo naloho'mentiso so'no Anitu kako nakumo wopingo kuyoho nelalofoho. Jisas kako honingkanono wonyo somta'ni nakumo mpe enema'mentiso so'no kako nakumo Anituye a'amu ne namokumentisofoho.³¹ Oso'no a'amu Anituye hungkuno mtimokumentohofe sohwa hofiko ole mtimokumentohofi, Hwe fihwo kako kakoe yofeso woho'noma'nimo lososo kakoe yofe

moho'noma'nonehoho. O'o, kako Kɪlais nakwoe Hwe Engo sohwoe yofe'nohini woho'nomano.

2

Poul kako Kɪlaisiye iyo hwojiyafijiyo so'no hungkuno ulimentisofoho.

¹ Oseso nje a'amu soku, hohonta ngko sekumo nose'manji ngko Anitu kakoe hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso selimote sohonta sekwo huno ole syafihupitnne'enji maselimentohono, Kiko yofe engo'njo hwosoho. Huno hwapingo'njo hwosoho. Ose ntifitnne'enji maselimentohono. ² O'o, ngko nje simeho somne'no ole nto hnnimentoho, Ngko sekwo'nji nohumahm'mo yo'mayo kengo kengo so'no ngko hungkuno maselimnehono. O'o, awonoho. Ngko Jisas Kɪlais kako iyo hwojiyafiku'nnyo sopo nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso sohune'no ngko huno nihwoso'no oso'nohini wolosetihwamne'no yohono. ³ Hohonta ngko sekwo'nji humamentohe sohonta ngko yokumpohn'nyo ane nohumanji iyoho nnimentisofoho. ⁴⁻⁵ Sekwo nje huno somo tifi nnngkapifitnne'enji hungkuno selimote'maho. O'o, sekwo Anituye yokumpohn'nyo somo tifi inngkafitnne'enji hungkuno selimentohefoho. Oso'no ngko Anituye hungkuno losetihwamentohe sohonta a'amu huno'njoso hofiko nom'ne a'amufe hunomo uwolo'mokantifi hungkuno nto'no esyohumawo'nngkohoho pa'nyoso selimentohe'maho. O'o, ngko Anituye

hungkuno selahonꞑngko Anitu kakoe Towahuno Wopꞑngofe yokumpohn'nyoso sekwo utiꞑhwa'nyopo nuhwonontꞑfi sekwo huno ole syafꞑhu'mentohofi, Olo hungkuno loso ne'njofoho. Huno ose syafꞑhu'mentohofofoho.

Anituye Towahuno sohwo kako nakumo huno wopꞑngo nejopalofoho.

⁶ Anitu kako huno engo nejapmmentisoso nakwo a'amu Anituye hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo somo lutꞑhwawo'nꞑngkuhwonefoho. Oso huno engo hiso olo hwaho loponta'ango'maho. U, a'amu olo hwaho lopo nakumo yokumpohn'nyo ne mokosyohumawo'nꞑngkohoho sohwa mta'ango'maho. O'o, hofꞑkoe yokumpohn'nyoso moi'wo umo'nꞑmontonoho. ⁷ Nakwoe Anitu mta'ango huno engoso lutꞑhwawo'nꞑngkuhwonefoho. Oso huno engo hiso hiyaso'mo wo'mojofoho. Anitu kako nakwoe hwaho mamti'mokiyo sohonta Anitu kako nakumo kakoe a'amu ne namokuhwosi nakwo kako'nji kakoe ango wonyoangkafo sopo humane'ento hungkuno mtito'mentisofoho. ⁸ A'amu olo hwaho lopo mokosyohumawo'nꞑngkohoho sohwa hofꞑko oso huno hwapꞑngo somo huno nto'no mosyafꞑsiyo'njo hwafoho. I oso'no hofꞑko nakwoe Hwe Engo Anitu pomponaho hwapꞑngo sohwoe hwomu sohune'no huno nto'no syafꞑsyontꞑfijontentesi hofꞑko kakimo iyo hwojiyafꞑku'nnyo somo mofonjinto'ofasyꞑkutnnesohilo. ⁹ Ngko olo hungkuno selalokwe loso'no a'amu Anituye

hungkuno ni'hu'no hohonta mti'mokumentohofu
 sohwa ole mti'mokumentohofi,
 Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi yo'mayo
 wonyoangkafo somo muhwonyoso
 yo'mayo wonyoangkafo so'no haloho mupa'nyo
 so'nji yo'mayo wonyoangkafoso a'amufe
 hunomo mufohotofo'njo
 oso yo'mayo hiso Anitu kako kakoe a'amu
 si'meho uy'wo'n'ngkohofu somne'no
 nto'no esyohumaho.

Ose mti'mokumentohofofoho. ¹⁰ Oso
 yo'mayo so'no hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso
 Anitu kakoe Towahuno wop'ingo sohwo
 netihwamentisofoho. Anituye Towahuno
 Wop'ingo huhwo sohwo kako yo'mayoso nakwo
 hiyaso'mo yalokuhwone somo utihwa'nyopo
 nahononto yo'mayo wop'ingo Anituye hunomjo
 oso'nji kakoe yahino so'no kako huno uyohoho.

¹¹ A'amu tihwolo, nom'ne a'amu sohwoe
 huno somo uhwonyosofo. O'o, awonoho.
 Oso hwe sohwo kako'nohini kakoe hunoso
 huno uyohoho. Oso pa'nyoso a'amu fihwo
 kako Anituye huno somo kako huno muyo
 hweho. Anitu kakoe Towahuno sohwo'nohini
 kako Anituye huno so'nji yahino so'nji huno
 uyohoho. ¹² I oso'no nakwo Anituye a'amu
 ne hn'nwi nakwo olo hwaho lophonjo yahino
 wonyoso momaso'nwoho. O'o, Anitu kako
 nakumo kakoe Towahuno nejapmmentiso
 oso hiso yo'mayo wop'ingo Anitu kako siki
 nejap'wo'n'ngkiso so'no nakwoe hunoso nto'no
 nto ehohosonasyohoho. ¹³ Yo'mayo wop'ingo
 Anitu kako nakumo siki nejap'wo'n'ngkiso so'no

selalokuhwoneso nakwo nom'ne a'amufe huno mta'ni mentani moselalokuyihwono. O'o, olo hungkuno loso Anitu kakoe Towahuno Wopingo nakumo lonetihwahonngki selalokuhwono. Oso hungkuno hiso nakwo a'amu Anituye Towahuno Wopingo hi'njo somne'no lutihwalokuhwono.

¹⁴ U, a'amu Anituye Towahuno Wopingo ane sohwo oso a'amu huhwo sohwo kako Anituye Towahunofe hungkunoso huno nto'no muyo hweho. U, oso hiso peho'neto. Oso a'amu huhwo sohwo kako oso hungkuno hiso nupa'nonto huno ole syofisyalofoho. Olo hungkuno loso hwayo hohnjo hungkunofoho. Ose syofisyalofoho. Nakwo a'amu Anituye Towahuno hi'njo hn'nwi nakwo Towahuno Wopingofe hungkuno hilo so'no huno nto'no nayohoho. I a'amu Anituye Towahuno Wopingo aneso kako olo hungkuno hwapingo ne hilo so'no huno muyonehoho. Oso'no Anituye Towahuno Wopingo sohwo kakoe wopingoso oso a'amu hisomo muyonehoho. ¹⁵⁻¹⁶ Oso hiso'no a'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofohi, sohwa ole mt'i'mokumentohofi,

Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwoe huno somne'no huno tihwo uyohoho.

Anitu sohomo tihwo wolutihwamontolo. O'o, ni'hu'no awonoho.

Ose mt'i'mokumentohofohi. I oso'no nakwo Anituye Towahuno Wopingo hi'njo hn'nimo Kilais kakoe huno fehohnjoso nejapmmmentisohofi. Oseso a'amu Anituye Towahuno Wopingo hi'njo sohwo kako yo'mayo yo'mayo somo uhwonngkuhwosi kako yamoho

uloho'montonoho. Oloso wopɪngofoho. Oso wonyofoho. Huno ose uyohoho. U, a'amu kako Anɪtuye Towahuno Wopɪngo aneso kako Anɪtuye a'amu ne somo yamofu mulohofonehoho. O'o, Anɪtuye Towahuno Wopɪngonjo sohomo yahino wopɪngo utɪhwamontonoho.

3

Anɪtuye a'amu ne somo mokosyohu-mawo'nɪngkohofu sohwa hofɪko Anɪtuye syohu ulohofɪyo hwafoho.

¹ Nje a'amu soku, hohonta ngko sekwo'nji no-humanji Anɪtuye hungkuno selɪmentoheho ngko a'amu Anɪtuye Towahuno Wopɪngo hi'njo somo ulɪwo'nɪngkohe pa'nyoso sekumo hungkuno maselɪmentohefoho. O'o, ngko a'amu hofɪko sɪmeho sohwo yo'mayo wonyoso umo lonte somo inɪngkawowo'nɪngkohofu pa'nyo sokumo Anɪtuye hungkuno selɪmentohefoho. Oso hohosohonta sekwo Kɪlaisiye yahino somne'no mehomi milongo pa'nyo humamentohofofoho.

² Anɪtuye hungkuno neso tongo u wopayo yokumpohn'nyo pa'nyofoho. I sekwo mehomi milongo pa'nyo soku nohumentanɪngkofi ngko amno mijo'nohini seɪapmmentohefoho. Anɪtuye hungkuno fehohnjoso tongo pa'nyoso sekwo manɪmmentofofofoho. I olohonta hohonta sekwo manɪfitnnehofo. ³ Hwapɪngoso sekwo Anɪtuye Towahuno ane pa'nyo soku ne'no humalofo. I nom'ne a'amu sekwo'nji humalofo somne'no sɪmeho tohino'nji uyontɪfi yoka hnnɪwo'nɪngkohofu kuyoho. Oso yahino

sekwo iwo'n'ingkohofoso sekwoe simeho sohwo kako yo'mayo wonyo umo lonte somnohini in'ingkawowo'n'ingkohofo kuyoho. Oso yahino hiso hwahoponta'angofoho. ⁴ Yahino anga'no yalokwofoso olenoho. A'amu anga'nohino sohwo kako ole lalofoho, Ngko Pouliye a'amu hwo'nyoho. I nom'nihwo kako ole lalofoho, Ngko Apoulousiye a'amu hwo'nyoho. Oso yahino hiso Anitu kakoe Towahunofe yahinotaho. O'o, awonoho. Hwahoponta'ango'nohinofoho.

⁵ Oso'no sekwo huno nto'no fisyafi'hupmno. Apoulous sohwo kako peho hwolo. I ngko Poul sohwo'ni peho hwo'nto. Nekwo sohwoya'i Anituye syoho ulohofiyu hwoya'yoho. I oso'no nekwo Anituye hungkuno wopingoso selahon'ingkuhwoi sekwo nupa'nontifi Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo kako nekumo syoho anga'no anga'no ejopalofoho. ⁶ Ihwoni. Ngko sekwoe simeho mo'mo Anituye hungkuno ipisayo uyo hulohofu hupa hulasehumentohofoho. Apoulous kako oso ipisayo uyo homo somjo hoja wonyo yo'mayo sofokafonte somo wae yaofahon'ingki Anitu kako oso ipisayo homo somo hwapingo sohwo kako engo imokalofoho. ⁷ I a'amu kako ipisayo uyo hiso hul'wo'n'ingkiso sohwo kako kakoe yofeso engo'maho. Yofe we'e'njo hweho. U a'amu kako hoja wonyo yo'mayo sofokafonte somo wae yaof'wo'n'ingkiso sohwo kako kakoe yofe hi we'e'njo hweho. Anitu kako oso ipisayo uyo homo somo ne imokalokunjo sohwo kako oso hwo'nohini kako yofe engo hi'njo hweho.

⁸ Oso a'amu kako ipisayo uyo hulalokuso sohwo'nji hoja wonyo wae yaofalokuso sohwo'nji sikoe syoho neso afafoho. I oso'no siko sikoe syoho sikoepi sikoepi yalokusiyo so'no sikoe syoho homo somne'no ho'yango womanjiyoho. ⁹ Ou, Apoulousi'nji nekwo Anituye syoho ulohofiyo hwoya'yoho. Sekwo soku Anituye syoho kuyoho. Oso'no sekwo husilo husilofo peho'no loho'mentohofoto.

A'amu Anituye syoho'njo sohwo kako angomolihwo'n'ngkiso pa'nyo hweho.

Sekwo Anituye angomolihwo'n'ngkiso soku Anitu kako angomolalofoho. ¹⁰ Anitu kako ngkimo wopingo ntohofonto kako kakoe syoho wopingo ntapmmentisoso yonji ngko angomolalokuso s'imo'mjo hwo'nyoho. Oso'no ngko Anituye hungkuno selimentohe sohonta oso hwasahoyokumpohn'nyoso nto iju'mo'mentohofoho. U a'amu nom'ne sohwa hofiko Anituye hungkuno losetihwalokwofo sohwa hofiko oso hwasahohopo sopo angomolalokwofo. A'amu huhwo sohwa hofiko oso angomolalokwofo wonyo imo'nonoho likuji hofiko huno nto'no wasyofihupife. ¹¹ I oso'no sekwo huno seyohoho. Oso hwasahoyokumpohn'nyoso iju'mo'mentoheso Jisas Kilaisiyoho. Oso hwasahohomo somo a'amu nom'nehwo kako yofafihwosi kako nom'ne hwasahoso momawonjonehoho. O'o, awonoho. ¹² A'amu fihwo kako oso hwasahohopo sopo angomolihwosi'manji kako oso hwasahohopo sopo nanoyokumpohn'nyosonomahwosi syasyososo oso nano huhwo sohwo

kako angó yokino homo somo yokumpohn'nyo wokemokosyohumamontonoho. I yo'mayo holayo yokino, sɪngkume yokino oso nano po'nɪfoso kako nomahwosi mtitofasyososo yokumpohn'nyo mokemokosyohumanehoho. ¹³ I nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi olo syoho yalokuhwone hiloso hwangku sohonta utɪhwa'nyopo u'mofapmmontonoho. Oso sɪkuno Jisas Kɪlais kako nakwoe hungkuno ikwolofone somo asomo pososohonta yo'mayo syoho iwo'nɪngkuhwone somo toho hopa nonefoho. Oso toho hiso nɪngkahonɪngkuhwosi nakwo yo'mayo syoho iwo'nɪngkuhwone somo yamofone nalofoɪhwosone no nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nwiye syoho ne so'no huno wonayono. ¹⁴ U hwe fihwo kako angó oso hwosaho hopo sopo hofiyo'no moloso'manji oso kakoe angó homo somo toho manonehoho. O'o, awonoho. Oso angó hiso toho manyo'njo nto'no molohinowentanɪngkuhwosi oso syoho iyo huhwo sohwo kako ho'yango woma'mtonoho. ¹⁵ U hwe fihwo kako oso hwosaho hopo sopo kako angó nto'no mamajo'njo yoso sohwoe angoso toho nɪngkuhwosi kakoe syoho hopi'nonohinoso wonyo umo'nɪmontonoho. Syoho hiso ne ane umo'nɪmontonoho. U oso syoho iyo huhwo sohwo kako ho'yangoso momanehoho. Oso hwe huhwo sohwo kako songo ko humaso sohwo kako toho mta'ni ifɪwo'nɪngkohoho pa'nyo hweho.

Anɪtuye a'amu neso hofɪko Anɪtuye angofoho.

¹⁶ Olo so'no sekwo inɪngo seyɪhwoloho. Sekwo Anɪtuye a'amu ne soku Anɪtu kakoe angó kuy-

oho. Anitu kakoe Towahunoso sekwoe simeho ajwomo'mo humaho. ¹⁷ U hwe fihwo kako sekwo Anituye ango sokumo kako wonyo semokoso sohumo u, osohumo Anitu kako kakimo oso wonyo hiso aku uyimontonoho. Wayo weeo'mtonoho. I hwapingoso sekwoe simehoso Anituye ango wopingo'nohiniponoho.

Sekwoe yo'mayo hwahoponjofe yofeso noho'nomafikutoho. O'o, Anituye yofe'nohini foho'nomapmno.

¹⁸⁻²⁰ A'amu yo'mayo hwahoponjo so'no huno'njo somo Anitu kako uhwononteso hofikoe huno neso nihu'no ane kuyoho uliwo'n'ngkisofoho. Hohonta hwe fihwo Joup kako Anituye hungkuno mt'i'mokumentiso sohwo ole mt'i'mokumento, A'amu olo hwaho loponjo huno somnohini in'ngkawowo'n'ngkohoho somo oso huno ne ane huhwo sohwo hofikimo nano mokoji'lipemawo'n'ngkohoho.

Joup ose mt'i'mokumentisofoho. Hwe nom'ne Anituye hungkuno mt'i'mokumentiso sohwo ole mt'i'mokumento,

Anitu kako a'amu olo hwaho loponjo yo'mayo yo'mayo so'no huno'njo sohwafe hunomo uhwononteso hofikoe hunoso ne anefoho. Ose liwo'n'ngkisofoho.

Hungkuno ose mt'i'mokumentisofoho. U, hwe fihwo kako hwasyo hungkuno hnonoho. A'amu fihwo kako sekwo'njo sopo humaso sohwo kako olo hwaho loponjo yo'mayo somo in'ngkawowo'n'ngkiso sohwo ngko yo'mayo so'no huno'njo hwo'nyoho. Ose

liwo'n'ngkiso sohwo kako yo'mayo hwahoponjo wonyo so'no hohujo ikinjaofihwosi kako Anituye hungkuno ne'njoso womano. Oso huno wop'ngo hiso nomahon'ngkuhwosi a'amu fehohnjoso hof'ko nuhwon'ngkuji ole ulantifeho. Kako ilo'nnyohwo imo'n'ngkohoho. Ose ko ulifijoso oso hwe huhwo sohomo Anitu kako nuhwon'ngkuhwosi hwe sohwo walimontono oso huno'njo nto imo'n'ngkohoho walimontonoho. ²¹ Sekwo nakwo a'amu hwahoponjo hn'nyumo nen'ngkap'kuji sekwo husilo husilofu ihwat'imo'n'ngkutoho. U sekwo a'amufe yofe noho'nomaf'kutoho. Yo'mayo Anitu mt'i'mokumentisoso sekwo'nefoho. ²²⁻²³ I hwap'ngoso sekwo Kilaisiye kuyoho. I Kilaisiye kako Anituye hweho. Nakwo a'amu hufa'u sihune ngko Pouli'nyo Apoulousiyo Pitayo oso hwona'ni nakwo sekumo sefo'mayo'ne hwona'ni humalohwono. Olo hwaho lopo yo'mayo Anitu ho'nahumentisoso sekwo'nefoho. Anitu kako songo humayo'ne sejapmmentisoso sekwo wop'ngo humayo'ne sejapmmentisofoho. Poyo pe'nyo sejapmmentisoso sekwo ango songo ne'no humayo sopo t'ip'hwonyo'ne sejapmmentisofoho. Yo'mayo hopi'nono olohonta wojo so'nji t'ifi no'mo imo'none so'nji Anitu kako sekumo sefo'mayo'ne sejopalofoho.

4

Anitu kako Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwafe syoho somne'no yamofo ulohofonefoho.

¹ Sekwo ngko Poul nontne'no Apoulousi'nji nom'ne sohwanne'no olo so'no huno

fisyafihupmno. Nakwo Anituye hungkuno selimentihwone sohwna'ni nakwo Kilaisiye syoho ulohofiyo hwona'nyoho. Kilais kako nakumo Anituye hungkuno hiyaso wo'mojoso nejopahon'ngki nakwo sekumo sejopalokuhwono. ² A'amu nom'nimo Anituye hungkuno lutihwawo'n'ngkiso sohwo kako kakoe Hwe Engo oso syoho uyimentiso sohumne'no syoho yokumpohn'nyo uyono. ³ Ngko Anituye syoho yalokwe loso'no sekwo yamofotohopijoso ngko sekwoe huno somne'no ngko huno pi'n'ngo mosyafihu'mnehono. I ngko huhwo'ni olo syoho Anitumne'no yalokwe loso'no ngko yamofoto maloho'nimnehono. ⁴ Hwap'ngoso ngko olo syoho yalokwe loso'no wop'ngofoho huno ko syafihu'meso oso huno hwasyo'manji olo syoho homo losomne'no ngko yamofoto'no pipi loho'nimnehono. I oso'no ngko hwe wop'ngo hwo'nyoho eso mahnnimnehono. O'o, nje Hwe Engo sohwo kako nje syoho so'no olo wonyofoho, olo wop'ngofoho, oseso nje Hwe Engo sohwo kako'nohini wantimontonoho. ⁵ Oseso sekwo nom'ne a'amufe yahino somne'no wonyofoho nulikutoho. O'o, fohontohumamno. Nakwoe Hwe Engo sohwo asomo poso sohonta kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nimo yamofoto wonalohomontonoho. Yo'mayo yahino wonyo huno wonyo hiyaso'mo wojoso kako utihwa'nyopo ujo wehontojwahumontonoho. Oso hohosohonta a'amu syoho wop'ngo yontifijo somo Anitu kako'nohini a'amu anga'no anga'nohino somo, Kiko syoho wop'ngo'njo

hwosoho. Kiko wopingo'njo kiyoho, ose ulonefoho.

A'amu Koulin humamotofoso hofiko hofikoe yofe ho'noma'nimotofofoho.

⁶U, nje a'amu soku, ngko sekumo olo hungkuno selalokwe loso ngko'nji Apoulousi'ntnne'no selalokweno. Hungkuno hiso sekumo yahino wopingo somo setihwayo'nefoho. Sekwo Anituye hungkunomo hwotoho fekutoho. I oso'no sekwo yokumpohn'nyo imo'n'ingkuji nom'ne a'amufe yofeso monje yasyikuji nom'ne a'amufe yofe'nohini noho'nomafikutoho. U, nje a'amu soku, sekwo oleso nolikutoho. Pouli'nji Apoulousi'nji siko nakwoe hwe engo hwa'uyoho. Ose likuji sekwo nom'ne a'amu sohwafe yofeso monje yasyikutoho. ⁷I sekwo yo'mayo huno wopingo syafisyiwo'n'ingkohofoso nti'mta'angoto. Oso huno wopingo hiso sekumta'ango'maho. O'o, Anitu kako sekumo sejapmmentisofoho.

⁸Sekwo huno ole losyofisyalokwofo. Nakwo Anituye hungkuno hopi'nonohinoso huno nto'no nayohoho. Yo'mayo nakwo nto'no humayo so'no Anitu nto nejapmmasofoho. Nakwo nom'ne a'amu Anituye hungkuno lonetihwamentohofoso sohwafo uyokolofontani nakwo hwe engo nto imo'nimalehono. Sekwo oso hwasyo hunoso losyofisyalokwofo. I sekwo hwe engo ne imo'nifijontentesi nje simehoso wopingo nto nimo'n'ingkuhwonesohilo. Oso'no sekwo nakwo'nji hwe engo nto humehwanesohilo.

⁹Ngko huno ole syofisyalokweno. Anitu

kakoe hungkuno liku'mofiwo'n'ingkuhwone
 (apousel) sohwna'nimo nom'ne a'amu
 sohwafe sifiki'nyo'mo nehumaji'nyo pa'nyo
 hwona'nyoho. I a'amu nakumo ole nalinyo
 pa'nyo hwona'nyoho. Hofiko poyo wape'nife
 ose nalontifi hofiko oso'no nakumo a'amufe
 timopo wofonjonesyantife'no yalokwofo.
 Oso'no a'amu hopi'nono hwahoponjo
 so'nji ahwomomjo so'nji hofiko yo'mayo
 ne'mawo'n'ingkiso somo nehonalokwofo.
 10 Nakwo Kilaisiye yofe ho'nomayo'ne
 kakoe hungkuno liku'mofiwo'n'ingkuhwone
 so'no a'amu hofiko nakumo nonahonontifi
 hofiko ole naliwo'n'ingkohofihwona'nyoho.
 Sekwo omomo huno'njo hwasoho. Ose
 naliwo'n'ingkohofofoho. I oso'no sekwo
 sokune'no huno ole syofi'hu'nalokwofo nakwo
 Kilaisiye a'amu'nwoho. Nakwo huno'nji'nwoho.
 Ose syofi'hu'nalokwofo. I nakwo Anituye
 hungkuno liku'mofiwo'n'ingkuhwone
 sohwna'nimo a'amu hofiko nakumne'no sitofo
 naliwo'n'ingkohofi, Sekwo yokumpohn'nyo
 ane hwasoho. Ose naliwo'n'ingkohofofoho. I
 sekwo soku sekwo huno ole syofi'hu'nalokwofo.
 Nakwo yokumpohn'nyo wopingo'nji'nwoho.
 Ose syofi'hu'nalokwofo. Hofiko nakune'no ole
 nelalokwofo. Sekwo yo'mingohwasi'maho. I
 sekwo soku sekwo huno ole syofi'hu'nalokwofo.
 A'amu hofiko nakwoe yofe ho'nonemalokwofo.
 Ose syofi'hu'nalokwofo. 11 Nakwo a'amu Anituye
 hungkuno liku'mofo syoho'njo sohwna'ni
 mijoho'no hohonta humamentihwone
 somta'angoso olohonta hohonta mijo

wosopayo oso'no mijoho'no humalohwono. Olohonta nakwo hwapife wonyo'nji nohumentan'ingkuhwoni nakwoe mango sohwa hofiko nakumo aho ku'mokontifi nefonjalokwofo. Nakwo ango'meemo uku'mofahon'ingkuhwoni nakwoe ango sopo nakwo fesyawe'ne nakwoe angoso ane hwona'nyoho. ¹² Nakwo nakwoe yokumpohn'nyo'nji nakwo syoho tohohmtanno'njo yontani yo'mayo wosopayo oso mayo'ne hamniyoho t'ipemalokuhwono. A'amu pi'n'ingo engoso nakune'no lalokwofo. Oso hwamne'no nakwo hofikimo wop'ingo ulohoho'ne Mpohumo jomo uliwo'n'ingkuhwonefoho. Hofiko nakumo wonyo nelohofahon'ingkofo nakwo hofikimo oso wonyo hiso hofikimo aku muyofoho. O'o, nakwo t'imo'nohini uhwontohumalohwono. ¹³ Hofiko nakune'no sitofo wonyo nelahon'ingkofo nakwo hofikimo simeho pompengo ifisyumofone hungkuno wop'ingo'nohini uliwo'n'ingkuhwono. Nakwo olo hwaho loponjo hintalinyo pa'nyo hwona'nyoho. Nakwo a'amu jopaho ho'naof'wo'n'ingkohoho pa'nyo hwona'nyoho. Oso pa'nyoso nakwo ne'no humomopontani olohonta ose'no humalohwono.

A'amu Koulin'iso hofiko Pouliye yahinomo t'ifi un'ingkafe.

¹⁴ Ngko olo hungkuno mt'i'mokohe loso sekumo wonimango ifisyasemofone'maho. O'o, awonoho. U, nje mehomu soku, ngko sekumo hitoho ntofantokunjo soku, sekwo olo nje hungkuno lomo nupa'n'ingkuji huno nto'no fisyafihupmno. Yahino wop'ingoso

woloseŧhwamne'no yohono. ¹⁵ A'amu pi'nŋngo engo hwalikenno anga'nohino hwalikenno, oso hwa hofiŧko sekumo nose'mantiŧi hofiŧko Kilaisiye yahino so'no loŧetihwawo'nŋngkohofoso oso wopŋngofoho. Oso'no ngko hungkuno ane hwo'nyoho. I oso'no senŋngkwohwo sohwo pi'nŋngohwo'maho. O'o ngko senŋngkwohwo ne sohwo'ni ngko Pouli'nyoho. Ngko ni'hu'no si'mo'mo Jisas Kilaisiye yahino so'no loŧetihwahonŋngko sekwo kakoe hungkuno wopŋngo somo nupa'nontŧi Kilais kakimo inŋngkawentŧi sekwo nje mehomi ne imo'nŋnimentohofofoho. ¹⁶ Olo hungkuno loso yokumpohn'nyo waseli'monne'no yohono. Sekwo ngko senŋngkwohwo ne sohwo'niye hunoso mafiŧkuji sekwo nje yahino somo tiŧi finŋngkamno. ¹⁷ Oso hiso'no ngko sekuye pone'no Timoutimo uhwojalokweno. Kako nje hwomu ne pa'nyo hweho. Ngko kakine'no ni'mo'nŋwo'nŋngkiso hweho. Kako nakwoe Hwe Engo Kilaisiye syoho somo hofiyo'no mokosyohumawo'nŋngkiso hweho. Ngko Kilaisiye yahino wopŋngo osomo inŋngkwalokwe so'no Timouti kako sekwoe hunomo wasefohoto'monte'nefoho. Oso Kilaisiye yahino hiso nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwiye pa'nyo'maho. O'o, kakoe yahinoso songo wonyoangkafofoho. Timouti kako sekumo a'amu ango'meemjo somo Anituye hungkuno luti'hwawo'nŋngkoheso sekumo woloseŧhwamontonoho.

¹⁸ A'amu sekwo'nji humalofoso ole lalokwofo Poul kako nakumo mone'manehoho. Ose lontŧi

hofiko hofikoe hunomnohini iningkawentifi yokumpohn'nyo imo'nalokwofo. ¹⁹ Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo kako nje honingkano mopijasiyo'njo ihwoso'no ngko sekwoe angopo komo'no wose'ma'monnoho. Ou, osopo nose'mahm'mo ngko oso angopo hopo sopenjo a'amu yokumpohn'nyo imo'nimentohofosohwafe hungkunoso mupa'nimnehono. O'o, hofikoe syoho hofiko Anitumne'no yalokwofo osomo ngko yamofu uloho'monnoho. Oso syoho hiso ne'njotikeno. Ne anetikeno, li'mo uhwonimmonnoho. ²⁰ Anitu kakoe a'amu ne somo mokosyohumawo'ningkiso oso hwa hofiko mango'nohino hwa'maho. O'o, hofiko Anituye Towahunofe yokumpohn'nyoso hi'njo hwafoho. Oso'no hofikoe syoho iwo'ningkohofoso ne'njofoho. ²¹ Oseso sekwo peho'no semo'nosoto. Ngko sekumo nose'mahm'mo peho hungkuno selimnehono. Sekwo nje hungkunomo haloho maposo'manji ngko sekumo nto'no meshwajiyo'ne simeho tohino'nji yoka yokumpohn'nyo walimmonnoho. I sekwo nje hungkuno homo somo hofiyo'no iningkafijo'manji ngko hungkuno wonyoangkafo waselimmonnoho. Oso'no ngko sekumo pipi seloho'mnehono. O'o, sekwoe syohofoho.

5

Ango Koulin sopo yahino pisakino'njo wo'nyoponoho.

¹ A'amu fehohnjoso hofiko sekumne'no ole ntimalofi, Sekwoe angopo sopo yahino

pisakino'njoso i'mofapohoho. Oso yahino nihu'no wonyoso a'amu Anitumo iningkonyoso hofiko oso yahino hiso mifitnehofo. Oso yahino hiso olenoho. Hwe fihwo kako kaningkwohwoe ape ma'masofoho. ²I oseso sekwo sekwoe yofeso peho'no ho'nomo'nalokwofo. Oso'no sekwo yokumpohn'nyo yahinoso noho'naofikuji sekwo humotaho fisahnimno. Oso yahino hiso'no sekwo wonimango wasenono. Sekwo oso hwe yahino wonyo yalokunjo huhwo sohumo sekwo wae yaofikujo'no kako sekwo'nji apa'no Anituye yofe ho'nomayo'ne nomihu'mikukutoho.

³Ngko sekwo'nji mohumuleno. I oso'no ngko sekune'no huno ne'no syosefisyalokwe so'no ngko sekwo'nji hopa humaleno. Oso'no oso hwe yahino wonyo'njo sohumne'no sekwo ngko'nji ulohofane'ntnne'no hungkuno nto mtito'maleno. ⁴⁻⁵ Sekwo Kilaisiye yofe so'no uhu'mokuwo'ningkohofa sopo uhu'mokahoningkofi nje huno sohwo kako sekwo'nji humasoso ngko sekwo'nji hopa humaleno. Oseso nakwo Jisasiye yofe so'no uhu'mokuhwasi nakwo kakoe yokumpohn'nyo'nji nakwo oso hwe huhwo sohwo kako oso yahino wonyo somne'no simeho uwolo'mokono lihwasi nakwo kakimo wae yaofihwasi Seteniye ahomo hwe huhwo sohumo uhumojano. Seten kako oso hwe huhwo sohumo nomahwosi kako yo'mayo tango kakimo uyihwosi kakoe a'apaho wonyo umokumontonoho. Sekwo ose ulohofikujo'no oso hwe huhwo sohwo kakoe simeho uwolo'mokoso sohwo nakwoe Hwe Engo Jisas

Kilais asomo poso sohonta oso hwe huhwo sohomo asomo ut+ma'montonoho.

Poul kako a'amu Koulin somo hwe wonyo imaso sohomo wae feopmno ul+mentisofoho.

⁶ Sekwo yokumpohn'nyo yahino iwo'n+ngkohofoso oso yahinoso wop+ngo'maho. Nakwo huno wonayono. Tongo s+hu kolof+hwasi oso huyo we'e nonto s+hu kolofofis+ngkitofomasoso oso huyo mijo nonto tongo m+kufo hopi'nonohino somo n+hu'nahone mijo uwolofososo oso tongo m+kufoso n+hu'nahone wonyo umo'n+montonoho. ⁷ Oso hwe kako wonyo yalokunjo sohwo kako oso huyo wonyo oso pa'nyo hweho. Kako sekwo'nji ne'no humasoso oso tongo wonyo imo'n+iwo'n+ngkiso hopaso sekwo hopi'nono wonyo wasemokumontonoho. Oseso sekwo kakimo wae yaopijoso sekwo wonyo ane wop+ngo'nohini wohumant+feho. Tongo huyo ane'njo pa'nyo nohumaf+kuji sekwo oso yahu *sipsip* wonyo n+hu'no aneso hof+koewonyo somne'no fonjokisahumentohofohopa umo'nant+feho. Oso yahu hiso ne nakwoewonyo somne'no fonjokisahumentohofoso nakwoe Hwe Engo Kilais+yoho. ⁸ Oso'no nakwo nohumehwasi Kilais kako wonyo n+hu'no ane sohwo nakwoewonyo'ne poyo pe'n+mentiso so'no huno wosyof+syantanoho. Nakwo huno ose syof+sy+hwasi nakwo yahino wonyo n+hu'no ane nohumehwasi hon+ngkano wop+ngo'nohini uyano. Hungkuno nehopi'nohini wolano.

9 Nom'ne iyoswo sekune'no nto mtì'mokumentoheso ole mtì'mokumentohono. A'amu hofiko ape mayo yahino somo wonyo imokuwo'nìngkohoho sohwanji sekwo nomajopohi'nìngkutoho. Ose semtì'mokimentohefoho. ¹⁰ Ngko oso hungkuno a'amu Anituye hungkuno mupa'nyo'njo oso hwamne'no mtì'mokumentohemaho. I a'amu hofiko Anituye hungkunomo mupa'nyo'njo sohwa hofiko ape mayo yahino osomo wonyo umokuwo'nìngkohofofoho. Hofiko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'nìwo'nìngkisofoho. Hofiko nom'ne a'amu sohwafe yo'mayoso hufo iwo'nìngkohofofoho. Hofiko Anitu songo ne'no humayo sohumo hwotoho fentifi hwasyo anitu oso hwamo u'mawo'nìngkohofofoho. I sekwo oso a'amu hopi'nonohino huhwo sohwafo uliko'mano likujì'manji sekwo ntì'mne hwasilo. Olo hwaho lopo oso a'amu huhwo sohwafo uliko'mapitneso honìngkano aneponoho. ¹¹ I oso'no nje hungkuno semtì'mokimentohe hwapingo neso olenoho. Hwe fihwo kako ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho, ose seloso sohwafo kako yo'mayo wonyo ne'no yìhwoso'no'manji sekwo kako'nji nomajopohi'nìngkutoho. U, kako ape mayo yahino somo wonyo imokososo i, kako nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'nososo, kako hwasyo anitu sohwafo honìngkano hwasyo somo inìngkawesoso, kako nom'ne a'amu somo hungkuno wonyo ulososo, kako mijo yokumpohn'nyo nìngkuhwosi nilohofososo nom'nefe yo'mayoso hufo

masoso oso a'amu huhwo sohwo'nji sekwo nomajopohi'n'ingkutoho. O'o, n'ihu'no awonoho. A'amu ose sohwo'nji sekwo kako'nji wosopayo man'ifitnehoho. ¹²⁻¹³ A'amu Anituye a'amu ne mmo'nyoso hofikoe yahino somne'no nakwo yamofu mulohofanehwono. O'o, nakwoe syoho'maho. Anitu kako'nohini yano ulohmmontonoho. U, nakwoe syoho neso Anituye a'amu neso hofiko nakwo'nji humalohwono, hofikoe yahino somo yamofu ulohofasoso nto'no wom'ihwojantanoho. A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofu sohwa ole mt'i'mokumentohofi, A'amu fihwo sekwo'njo mta'ango sohwo kako yahino wonyo ne'no iwo'n'ingkiso'manji sekwo kakimo ul'mno. Kiko nakwo'nji nejokohumahotoho. Ose ul'mno kako sekwo'nji nosejokohumah-woloho. Wayo feeopmno. Ose mt'i'mokumentohofofoho. Oso'no sekwo oso hungkuno homo somo fin'ingkamno.

6

Nakwo a'amu Kilaisimo in'ingkawo'n'ingkuhwone hn'nwi nom'ne a'amu somo hungkuno ikwolofu'ne angu sopo ipemotohwaloho.

¹ A'amu hufa'u sohwa'u Anitumne'no simeho unyo sohwa'u siko yoka hnn'ingkohosi siko oso yoka hiso ikwolofu'ne sopo motusoso wop'ingotaho. O'o, a'amu Anitumo simeho muyo'njoso hofiko oso hungkuno somo m'ihwajiyoso wop'ingo'maho. Oso'no sekwo won'imango masotaho. Anituye a'amu ne sohwa

hofiko nto'no womihwajife. ² Sekwo olo so'no huno maseyotaho. Hwangku nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi hwe moya'mi olo hwaho lopo humalofa sofe hungkunomo ukwolofantanoho. Oso'no huno maseyotaho. I, hwangku sekwo a'amu hopi'nonohinofe hungkuno ikwolopijo'manji u oso hungkuno we'e yoka hnalokusiyo so'no sekwo ole lolalokwofo. Oso yoka hungkuno homo somo nto'no mihwajiyoso nakwo hopo'maho. Ose lolalokwofo. ³ I oso pa'nyoso nakwo a'amu ahwomomjofe yahino homo homo yano ilofanefoho. Oso'no sekwo huno maseyotaho. Ou, hwangku nakwo ose yaso'manji olohonta olo hwaho loponjo hungkunoso nakwo ikwolofoso hoponoho. ⁴ I oceso sekwo yoka hi'njo hwasim'nanji u sekwoe'nohinofoho. Oso hungkuno hiso sekwo nto'no mihwajimno. Sekwoe hungkuno somo a'amu mempo hohnjo sohwa hofiko Anitumo min'ngkayo'njo sohwa sekwo sekwoe yoka hungkunoso nomotu'mafikutoho. ⁵ Ngko olo hungkuno sekumo selalokwe loso'no wonimango wasenono. Sekwo Anituye a'amu ne sohwanji'mta'ango hwe fihwo sekwoe yoka hungkuno nto'no muhwajiyoneso mohumuliyoho. Awolaho. O'o, a'amu pin'ngo humalofa. I oso'no sekwo yokumpohn'nyo imo'nontifi mempo hohnjo a'amu sohwafepono motawowo'ningkohoho kuyoho. ⁶ Anituye a'amu ne hufa'u sohwa'u siko yoka hungkuno hi'njo sohwa'u siko oso yoka hungkunoso mempo hohnta'ango sohomo motausoso oso wonyofoho. I oso'nji siko a'amu Anitumo

simeho hi'ntnnono muyo'njo sohwamo sikoe hungkunoso motu'mayoso ni'hu'no wonyofoho.

⁷ I sekwo Anituye a'amu ne soku sekwo yoka hnnalokwofo so'no sekwo Anituye honingkano somta'ni nto piwahu'malofo. A'amu sekumo wonyo seloho'malofo so'no sekwo oso wonyo seloho'malofo homo somo simeho tohino ne'no peho'neto. Hofikoe syohofoho. U, hofiko sekwoe yo'mayoso hufo mapijo'manji sekwo timo'nohini uhwontohumanno. Seningkwa'wehwosafoho.

⁸ I sekwo ose miyalokuyohoho. O'o, sekwo soku sekwo seningkwa'wehwosa senampijamo wonyo ulohofalokwofo, ose yontifi sekwo hofikimo hwayo itihwantifi sekwo hofikoe yo'mayoso siki malokwofo. U, sekwo ose yontifi sekwoe a'amu samo wonyo ulohofalokwofo.

⁹ A'amu yahino wonyo'njoso hofiko Anitu mokosyohumaso ango sopo mu'mapitnnefoho. Oso'no sekwo huno maseyoho liyohoho. Sekwo sekwoe simehomnohini hwasyo hungkuno hnningkutoho. A'amu a'mohufo yoso sohwo, a'amu hwasyo anitu oso hwamo tifi iningkaweso sohwo, a'amu ape mayo yahino samo wonyo imokoso sohwo, u a'amu fihwo kako ape pa'nyo imo'nonto nom'ne hwe'nji kifosyoho loho'n'wo'n'ingkiyo oso hwanji ¹⁰ hufo iwo'n'ingkohoho sohwanji nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'n'wo'n'ingkiyo sohwanji, a'amu mijo yokumpohn'nyo nontifi nilohof'wo'n'ingkohoho sohwanji nom'ne a'amumno sitofo l'wo'n'ingkohoho sohwanji, a'amu nom'ne a'amufe yo'mayoso siki mawo'n'ingkohoho sohwanji oso a'amu

hopi'nonohino huhwo sohwa hofiiko Anituye
 angoko kako mokosyohumaso sopo mu'mapitne
 hwafoho. ¹¹ I sekwo a'amu fehohnjo soku sekwo
 oso a'amuso pa'nyo humamotofo kuyoho. Oso'no
 Anitu kako sekwoe wonyoso wae yasemofonto
 kako sekumo kako'ne nto sema'maso kuyoho.
 Oso'no Anitu kako sekumo wopingo kuyoho
 selalofoho. Hwapingoso nakwoe Hwe Engo Jisas
 Kilais kako wopingo selohofahonngki Anituye
 Towahuno sohwo kako sekwoe simeho mo'mo
 syoho yalofoho.

*Anituye a'amu ne hn'nwi nakwo Anituye
 angon'woho. Oso'no nakwo nakwoe a'apahomo
 nto'no womokosyohumunano.*

¹² A'amu fehohnjoso ole lalokwofo. Yo'mayo
 yahino Anitu kako ngkine'no hano mopito-
 fasiyoso ngko imeso oso hiso'no honingkano
 wonyo anefoho. Oso hungkuno lalokwofoso
 nehopeho. I oso'no yahino fehohnjoso
 ngkimo monifo'manehoho. Oso yahino
 homo somo ngko ne'no i'me'no oso yahino
 huhwo sohwo ngkimo monisikwajonehoho.
 O'o, ngkimo yokumpohn'nyo wo-
 kenimokosyohumamontonoho. Oseso ngko oso
 yahino hiso mimnehono. ¹³ A'amu fehohnjoso
 ole lalokwofo. Wosopayo hopi'nonohinoso
 nakwoe simehomnefoho. Nakwoe simehoso
 wosopayo'nefoho. Oso hungkuno lalokwofoso
 nehopeho. I oso'no hwangku Anitu kako
 a'apaho songo nejapihwoso'no a'amufe
 simeho yo'mayo wopayo oso kako moi'wo
 umokumontonoho. I oso'no nom'ne yahino

so'no huno fisyafihupmno. Anitu kako hwe'nji ape'nji mtimokumentisoso a'apahoso akngkilike'ne mtimokumentiso'maho. O'o, ni'hu'no awonoho. Nakwoe a'apahoso Anitumo in'ngkayo'nefoho. Nakwoe Mpohwo Anitu kako nakumo nefe'mayo'nefoho. ¹⁴ Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji kako Jisas nakwoe Hwe Engo sohomo ulika'mentisofoho. Hwangku nakwo poyo pe'nasoso kako Jisasi'mo pi'nimo mta'ni ulika'mentiso hopaso nakumo hwangku nelikafonefoho.

¹⁵ Sekwo huno olo so'no fisyafihupmno. Sekwo Anituye a'amu ne soku sekwoe a'apahoso Kilaisiyefoho. Oseso ngko Kilaisiye a'apaho fehohnjo sohwo'ni ngko oso Kilaisiye a'apaho hiso oso a'mu hwa'ntesimo ufohi'nimontaho. O'o, ni'hu'no awonoho. Nehopeho. ¹⁶ Hwe fihwo kako oso ape mayo yahino osomo mtihupehwosi oso ape hwa'nte nonjimo ufohi'noso sohwo sikoe a'apahoso ni'hu'no anga'no umo'nimontonoho. Oso'no huno maseyotaho. Anitu kako ole nalohoho. Hwe fihwo'nji ape hihn'nji ufohi'nisoso sikoe a'apahoso ni'hu'no anga'nohinoho. Ose nalohoho. ¹⁷ Hwe fihwo kako nakwoe Hwe Engo Kilaisimo ufohi'noso sohwo siko afa umo'nanjiyoho. Sikoe neso anga'nohinoho. ¹⁸ Akngkilike yahino so'no i'waho nto'no fiyimno. Anituye hwe moya'mi ne sokumo a'amu fefoyo yahino wonyo somo in'ngkawowo'n'ngkohofoso hofiko oso hon'ngkano wonyo homo somo upesemotowano likuji ikujo'no sekwo oso a'amu somta'ni nolahn'n'ngkuji hiyaso

fohumpopmno. Olo fefoyo yahino wonyo so'nji akngkilike yahino so'nji a'amufe a'apaho wonyo imokuwo'n'ingkisofoho. I nom'ne yahino wonyoso a'amufe a'apahomo oso pa'nyoso wonyo mmokonehoho. ¹⁹ Sekwo olo so'no huno waseyono. Anitu kakoe Towahuno Wop'ingoso sekumo sejopahon'ingki sekwo kako'nji humalofo. I kako sekumo humaho. Oso'no sekwoe a'apahoso kakoe ango kuyoho. I oso'no kiko jije a'apahoso kiko kakwo'yohwosi momokosyohumuhnno. Oso'no jije hunomnohini in'ingkahutoho. ²⁰ O'o, awonoho. Anituye Towahuno kumokosyohumaho. Hwap'ingoso Anitu kakoe hwomu anga'nohino sohwoe hon'yo'nji mpe esema'mentisofoho. Oseso yo'mayo yahino wop'ingoso Anituye simeho wop'ingo umokiyo'neso oso'nohini fiy'imno.

7

Hwe kakoe ape'nji nto'no humayo'ne hungkunofoho.

¹ Oso hungkuno sekwo ngkine'no mt'i'mokumentohoho so'no ngko sekumo aku wasemti'mokimne'no yohono. U, hwe fihwo kako ape momaso'njo hwosijo humayoso oso wonyo'maho. ² I oso'no a'amu pi'n'ingo engo hon'ingkano wonyo yalokwofo so'no hwe fihwo kako apemne'no simeho fefoyo umo'nososo kako yahino wonyo nu'manoho lihwosi'manji e, kako ape womano. U sekwo moya'mi anga'no anga'nohino sofasi

sekwo hwehwamne'no syafisy+kuj+manji e, hwehwamo uma'nimno. ³⁻⁴ Apesi kako kakoe a'apahoso kako momokosyohumuniyoho. O'o, awonoho. Kakoe hwehwo mokosyohumaho. I oso hopaso hwe sohwo kakoe a'apahoso kako momokosyohumunyofoho. O'o, awonoho. Kakoe ape kako mokosyohumaho. I oso'no hwe sohwosi j+je ape saho wofosyowaho kil+hwoso'no k+ko ngkilaho ulohotoho. I oso pa'nyoso ape siki j+je hwehwo afa saho wofosyowaho kil+hwoso'no k+ko ngkilaho ulohotoho. ⁵ Siko ape noma'n+ngkohos+si siko saho wofosyowaho lohos+si i'waho loho'n+ngkohosiloho. I oso'no siko osohi so'no simeho afa in+ngkohos+si sikuno Mpohumo jomo ujo'ne somo i'waho we'enepe fehumunyo. Ehumahos+si Mpohumo jomo ulinyo. Oso wop+ngofoho. Oseso hwangku siko sikoe a'apahoso apa'no nem'no m+humokininyo. U, siko sikoe a'apahoso nem'no komo'no mom+hu'mokinyo'njo yohos+si humentan+ngkohos+si Seten kako sikoe simehomo wonyo wasemokumontonoho. ⁶⁻⁷ Oso hungkuno ngko selalokwe so'no sekwo ngkimo aku ntohon+mentohofofoho. A'amu An+tu ye hungkuno mt+ mokumentohofofoho sohwa olo so'no hof+ko mamt+ mokumentohofofoho. Oso'no sekwo ape womano l+kuj+manji noho mapmno. I oso'no ngko huno ole niyohoho. Hwe moya'mi hopi'nono hof+ko ape moma'nyo'njo hwsosijo ngko hopa humafijososo wop+ngofoho. I, An+tu kako nom'ne a'amu sohomo ul+montono, K+ko ape maho. A'mu simo ul+montono, K+ko hwehwamo

uma'nyo. Ose ulimontonoho. I nom'nehumo ulimontono, Kiko ape nomahotoho. Kiko hwsosijo fosyohumantono. I nom'ne simo ulimontono. U, kiko hwehwamo muma'nyo'njo yawoso fiwentono. Ose ulihwosi kako oso a'amu homo somo kakoe yokumpohn'nyo uyahon'ngkuhwosi oso a'amu hiso Anituye hungkuno homo somo hofiyo un'ngkohwantifeho.

⁸ Hwe moya'mi ape moma'nyo'njo sikunonji moya'mi hofikoe hwehwa poyo nto pe'nimentohofu osofahnnonjimo ngko ole selalokweno. U sekwo ngko pa'nyo humayoso oso wop'ngofoho. ⁹ U, hwe fihwo kako apemne'no simeho fefoyo uyoso'manji oso simeho fefoyo huno somo monje meesiyo'manji u, kako ape womano. U, a'mu fisi kako kakoe huno simeho oso'nji huno ole syafisyoso u, ngko hwehwamo uma'nimo lososi oso wop'ngofoho. Kako uma'nono. U hwe fihwo kako ape woma'mo loso sohwo kako ape momaso'manji u kakoe simeho mo'mo fefoyoso weho. U, a'musi kako hwehwamo uma'nimo lososi kako hwehwamo muma'nyo'njo'manji a'musi kakoe simeho mo'mo fefoyoso weho. Oso'no oso hwe sohwo kako ape womano. A'musi kako hwehwamo uma'nono.

¹⁰ U, sekwo hwe moya'mi ape nto ma'nyosiyoswahnne'no olo hon'ngkano hungkunolo selalokweno. Olo hiloso ngko nje huno mta'ango maselohoyohono. O'o, Anitu ntapmmasofoho. Oso hiso olenoho. A'mu siki kiko jije hwehumo nuliko'mahotoho. ¹¹ U a'mu hisi kako kakoe hwehumo uliko'ma'masosi

kako kengo nompo siki humasosi kako nom'ne huhwamo muma'nonehoho. O'o, kako siki wohumamo loso'manji wop+ngofoho. Sijo wohumano. I ngko olopo siki humayoso ngkilaho, ose loso'manji kakoe hwehwo s+mo'mjo nongkumo apa'no uma'nono. Siko s+meho afa umo'nanjiyoho. Oso pa'nyoso hwe sohwoosi sekwo sekwoe apeso wae yaof+kutoho.

¹² Olo hungkunolo ngko Pouli'ni nje huno mta'ni syof+syomanji wasel+mne'no yohono. A'amu An+tuwe hungkuno mt+imokumentohoho sohwa olo so'no mamti'mokumentohofofoho. Hwe fihwo kako An+tuwe hungkunomo in+ngkunyoso sohwo kakoe ape kako Kilais+mo min+ngkayo'njosi kako nje hwehwo'nji wohumamo loso simo oso hwe huhwo sohwo kako kakoe ape hisimo wae yaof+hwoloho.

¹³ U, a'mu fisi kako Kilais+mo in+ngkunyoso siye hwehwo kako Kilais+mo min+ngkunyoso sohwo kako nje ape'nji wohumamo loso sohomo kakoe apesi kakoe hwehumo mul+ko'manehoho. ¹⁴ Oso hiso'no sekwo huno waseyono. Hwe fihwo kako Kilais+mo min+ngkunyoso sohwo kako kakoe ape Kilais+mo in+ngkunyosi oso a'mu siye hunomo hwehumo epojisosyohumaho. U, hwe fihwo kako Kilais+mo in+ngkunyoso sohwo kakoe ape An+tuwe hungkunomo min+ngkunyoso siya'u oso hwe sohwoe hunoso kakoe apemo epojisosyohumaho. An+tu kako oso pa'nyo muhwonyo'njo yontentesi u oso hisiya'uye mehomi somo An+tu kako ole ul+hwonesohilo. Sekwo nje mehomi ku'maho. Ose ul+hwonesohilo. Oso hisiya'u hwehwolaho, u a'mutaho, anga'nohino kako An+tuwe

hungkunomo tifi ne'no in'ngkaweso'manji
 oso hisiya'u sikoe mehomi t'ipemahosi'osi oso
 anga'nohino An'itumne'no huno uyalokuso
 so'no An'itu huno syof'isyihwosi mehomi
 sohumo wop'ingo uloho'montonoho. ¹⁵ An'itu
 kako kakoe mehomi simeho pompengo'nji
 humafitnne'ento joho sel'wo'n'ngkisofoho.
 Ikujoho mafongki'n'fitnnehofo. Oso hiso'no
 hwe Kilaisimo in'ngkamentiso sohwoe ape kako
 An'itumo in'ngkayo so'no ngkilaho lososi kako
 kakoe hwehumo wokiliko'ma'mo uloso'manji
 oso hwe huhwo sohwo kako kakoe apemo
 yokumpohn'nyo mokemokosyohumanehoho.
 U, ape Kilaisimo in'ngkahosi'osi kakoe hwehwo
 sohwo An'itumne'no ngkilaho. Nje ape
 Kilaisimo in'ngkawesi'ngko wae weekumo'mo
 uloso'manji ape hisi kakoe hwehwoe
 hungkunomo mamt'hupenohoho. ¹⁶ U, Kilaisimo
 in'ngkuso a'mu ne siki kiko jije hwehwo
 kako An'itumo min'ngkayo'njo osohumo kiko
 kako'nji humahoji ufo'majoso kako Kilaisimo
 in'ngkaweso sohwo umo'n'imontolikeno. Oso'no
 kiko huno makiyohoyohoho. U, sekwo hwe
 Kilaisimo in'ngkayo sohwasu sekwoe ape
 sofa hofiko An'itumo min'ngkayo'njo sofamo
 sekwo hofiko'nji humafikuji ufo'mapijoso
 hofiko Kilaisimo in'ngkamentohofoso
 umo'nantifetikeno. Oso'no kiko huno
 makiyohoyohoho. Oso'no komo'no
 nuliko'mahotoho.

*Yo'mayo ape mayo'ne yahino wop'ingo Anitu
 kako nakumo nejapinyoso ne'no uyano.*

¹⁷ Oso hungkuno selohe so'no syafisyikuji olo so'ntnne'no huno fisyafihupmno. Olo hungkuno hiloso ngko Anituye a'amu angomeemjo humalofo somo uy'wo'n'ngkohefoho. Sekwo Anituye hungkunomo mupa'nyo'njo nohumentaningkofi Anitu kako sekumo kakine'no in'ngkayo'ne joho selimentiso osohonta sekwoe yahino kengo kengo se'ma'mentiso so'no huno wosyofisyano. Yo'mayo yahino wop'ingo hiso Anitu kako sekwo a'amu anga'no anga'nohino sokumo yano selohmmentisofoho. ¹⁸ Yahino kengo kengo so'no selalokweso yolohoso olenoho. U a'amu Juta fihumo a'amu hofiko kakoe a'apaho sihu ukolo'mentohoho sohwo kako hwangku sohonta Kilaisimo in'ngkahwosi hwangku kako oso a'apaho sihu kolo'mentohofoso nomahwosi kako apa'no wamifohi'nimontolaho. O'o, awonoho. U nom'ne a'amu temtifofo kengo mta'ango fihwo kako kakoe a'apaho sihu makolo'nnyo sohwo kako Anitumo in'ngkahwosi kako a'amu Juta pa'nyo a'apaho sihu wakolo'nimontolaho. O'o, awonoho. ¹⁹ Nom'nehwafe yahinoso peho'no mane'elo. A'apaho sihu kolo'nyo so'nji a'apaho sihu makolo'nyo so'nji oso yahino hiso neso anefoho. Yahino ne'njoso Anituye hungkunomo tifi nto'no in'ngkayo so'nohinoho. Osomne'nohini fisyafihupmno.

²⁰⁻²² Nom'ne yahino kengo so'no yolohoso waselimne'no yohono. Hwe fihwo kako a'amufe syoho ulohofiyo sohwo hamniyoho motipemaso'njo siki ulohofiyo sohwo kako ose

nohumentaningki Anitu oso hwe huhwo sohumo
 kakimo iningkayo so'ne joho ulahoningki oso
 hwe huhwo sohwo kako Anitumo iningkawento
 kako oso siki syohoso ne'no mjim+walofoho.
 Nusikwajiyo'eno. Oso hwe huhwo sohumo
 a'amu hofiko hofikoe syoho somne'no aho
 yokumpohn'nyo ko kemokosyohumafijoso
 kakoe honingkano wonyoso kakimo apa'no
 yokumpohn'nyo mokumokosyohumanehoho.
 O'o, honingkano wonyo somta'ni Kilais
 kako kakimo isihutofokuma'masofoho. Oso
 pa'nyoso nom'ne hwe fihwo kako nom'ni
 hwafe syoho mulohofiyo'njo o'o kakoe
 syoho'nohini iwo'n'ngkiso sohwo kako
 Anitumo iningkohwasi kako Kilaisiye syoho
 ulohofiyohwo umo'nimontonoho. Oseso kiko
 a'amufe syoho siki syoho ulohofiyontan'ngkuji
 Anitu kako kakine'no joho kilimaso'manji
 oso syoho homo somne'no kiko simeho
 tohino kumningkuhwoloho. O'o, kiko oso
 syoho hiso ne'no fiyo. I tifi no'mo kiko
 oso syoho siki yontan'ngkiji oso syoho
 homo somo uliko'mayo'ne honingkano nto
 i'mofapihwoso'no kiko oso honingkano
 homo somo finingkayo. ²³ Anitu kako
 nakumo honingkano wonyo somta'ni mpe
 enemayo'ne kakoe hwomu kakoe honiyo
 usihuma'mentisofoho. Oso'no nakwo
 kakoe syoho ulohofi'nwoho. Nom'ne
 a'amufe hunoso jije hunomo nomokok-
 ilo'mokokisyohumafikutoho. ²⁴ Nje a'amu soku
 yo'mayo yahino wopingo kengo kengo a'amu
 yontan'ngkofi Anitu kako a'amu homo somo

kakimo iningkayo so'no joho ulahonngki oso a'amu hiso hofikoe yahino kengo kengo somo musikwojifitnnehoho. O'o, oso yahino wopingo kengo kengo hiso Anitu'nji ne'no fiyimno.

Hwe moya'mi ape moma'nyo'njo sijo osofe hungkunofoho.

²⁵ Sekwo hwe moya'mi ape moma'nyo'njo osomne'no hungkuno ntohonmalofofoho. Olo hungkuno hilo so'no a'amu Anituye hungkuno mtimokumentohoho sohwa mamtimokumentohofofoho. I oso'no Anitu kako ngkimo wopingo ntohofonto kako huno wopingoso ntopantokunjo so'no nje huno mta'ni waselimne'no yohono. Oseso nje hungkuno hiloso hwasyo honingkano somo mipesemotawenohoho. ²⁶ Nje hunoso olenoho. Olohonta nakwo Anituye a'amu ne hn'nimo yo'mayo tango ne'malofoho. Oso'no hwe moya'mi ape moma'nyo'njo soku sekwo humawonngkohoho hopaso ne'no fosyohumantikuno. Oso yahinoso wopingofoho. ²⁷ Ihwoni. Kiko ape hi'njo hwosimanji oso ape homo somo kiko nusikwajohotoho. I, kiko ape ane sohwo si ape mayoso'no huno nosyafisyohotoho. ²⁸ I oso'no hwe fihwo kako ape woma'mo loso hwo'manji u, kako womano. Oso yahino hiso wonyo'maho. I a'mu fisi kako hwehwamo uma'nimo lososi ou, kako uma'nono. Oso honingkano hiso wonyo'maho. O'o, wopingofoho. I oso'no hwe moya'misiyoswa hofiko olo hwaho loponjo tango engo malokwofo. Oso'no sekwo hwe moya'mi

ape moma'nyo'njo soku oso tangoso sekumo se'mayoso wop'ingo'maho. O'o, oso humalofa hopa humayoso wop'ingofoho.

²⁹ U nje a'amu soku ngko ole selalokweno. Anituye syoho iyo so'ne sikunoso pi'ningo'maho. Oseso hwe ape ane sohwo kako Anituye syohoso yokumpohn'nyo iwo'ningkiso oso pa'nyoso hwe ape'njo sohwo kako uyono. ³⁰ A'amu simaho tango'njo humantifi humotaho lalokwofoso hofiko oso tango hiso'no huno apa'no nosyafisyikutoho. O'o, Anituye syoho'nohini uyife. A'amu hofiko simaho wop'ingo'nji hofiko simonyo yalokwofoso hofikimo yo'mayo simaho wop'ingo umokoso oso'no huno apa'no syafisyikutoho. O'o, Anituye syoho'nohini uyife. A'amu kakoe ho'yango angomne'no ho'yango mpe iwo'ningkiso sohwo kako oso ho'yango hiso'no huno pi'ningo engo syafisyihwoloho. O'o, kako Anituye syoho'nohini uyono. ³¹ A'amu olo hwaho laponjo hamniyoho so'no syoho yokumpohn'nyo yalokwofoso hofiko yo'mayo mpe iyoso'no hofiko huno pi'ningo engo syafisyikutoho. O'o, oso yahinoso sekwo ikutoho. Hwap'ngoso olenoho. Nakwo huno ole nayohoho. Nakwoe hwaho so'nji yo'mayo so'nji moi'wo umo'nimontonoho.

³² Ngko ole'no nimo'ningkohoho. Sekwo yo'mayo tango so'no huno pi'ningo engo syafisyikutoho. Hwe ape ane sohwo kako Anituye syoho somne'nohini huno syafisyiwo'ningkisofoho. Kako Anitu kakoe simaho wop'ingo umokiyo oso'ne'no huno

syafisyiwo'n'ingciso hweho. ³³ Hwe ape'njo sohwo kako yo'mayo hofi'ko'montohwafe a'apaho ufo'mayo'ne so'no huno pi'n'ingo engo syafisyiwo'n'ingciso hweho. Yo'mayo kakoe apefe simeho wop'ingo umokiyo'ne oso'ne'nohini syafisyiwo'n'ingciso hweho.

³⁴ Oseso oso hwe huhwo sohwo kakoe hunoso hufa'u'njo hweho. Anga'nohinoso Anitunefoho. Nom'neso kakoe ape mehomi oso mokosyohumayo'nefoho. U, moya'mi a'moyawoso osofanji mu sijo sofanji hofi'ko huno ole wosyofisyantifeho. Ngko Anituye simeho wop'ingo umokumo li'mo nje huno so'nji nje a'apaho so'nji hon'ingcano wop'ingo'nohini uyimo. Ose wolantifeho. Oseso ape hwehwanjo sofa hofi'ko nakwoe hwehwafe simeho wop'ingo umokano likuji hofi'ko yo'mayo ango mehomi oso nto'no wemokosyohumantifeho.

³⁵ Ngko sekumo olo hungkuno selalokwe loso sefo'mayo'ne selalokweno. Olo hungkuno ape mayo'ne hiloso sekumo yokumpohn'nyo mokilo'mokomokosesyohumanehoho. O'o, sekwo Anituye syoho hofiyo iyoso'no selalokweno. Sekwo Anituye syohoso yokumpohn'nyo yontan'ingkiji yo'mayo jije syoho homo somo wop'ijwakumo'mo lihwosi ihwoso'no kiko oso homo somo wae yafohoji kiko Anituye syoho somne'no jije simano motekulofo.

³⁶ Hwe fihwo kako kako'ne ape nto ufohoto'nnyo sohwo kako Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo yalokunjo so'no ape mayo'ne sikuno kengo no'mo ho'nahinyo

so'no kako kakoe apemne'no simeho fefoyo uyihwoso'no kako oso ape masoso oso honingkanoso wonyo'maho. ³⁷ I oso'no hwe fihwo kako kakoe yokumpohn'nyo'nji yokumpohn'nyo ito'nonto yo'mayo kako ape mayo'ne mosokosoke ulohofone sohwo awonoho. I oso'no kako kakoe simehoso fefoyo u'maso osomo monje yasyihwosi i oso ape kakine'no ufohoto'malofosine'no kako ole loso kako ne'nohini yawoso wohumano loso sohwo Anitu kako kakimo uhwononteso hwe wopingo hweho ulimontonoho. ³⁸ Oseso hwe fihwo kako kakoe ape ufohoto'nnyo simo masoso oso wopingofoho. I oso'no oso hungkuno selohe so'no hwe fihwo kako Anituye syoho somne'no huno syafisyihwosi kako kako'ne ape ufohoto'nnyo simo momaso'njo yososo oso wopingoso yakolo'nnyofoho.

³⁹ U, a'mu fisi kako kakoe hwehwo songo humunyo siya'u siko nihu'nahone nto makotiku'nnyo ya'uyoho. I oso a'musi kakoe hwehwo poyo pe'nnyosi kako nohumahwosi huno ole syafisyoso, U, ngko hwehwamne'no nimo'n'ngkohoho. Oso syafisyoso wopingofoho. I oso'no huno ose syafisyihwosi kako hwe Anitumne'no huno syafisyonto iningkawo'n'ngkiso oso humnohini uma'nono. ⁴⁰ I, nje hunoso olenoho. Oso ape a'moyawososi kako nom'ne huhwamo muma'nyo'njo yososi kakoe simeho wopingoso yakolo'nnyo umo'n'imontonoho. Oso hungkunoso nje huno mta'ango selalokweno. A'amu kengoso hofiko huno nom'ne kengo

kosyofisyalokwofo. I oso'no ngko huno moi'wonoho. Anitu kakoe Towahunu huhwo olo hilo so'no ngko'nji simeho afa inalokuhwayo. Ose syofisyalokweno.

8

Hwasyo anitune'no tongo fonjokisasyiwo'n'ngkohoho oso'ne hungkunofoho.

¹ A'amu fehohnjoso hofiko hwasyo anitune'no yahu fonjokisasyiwo'n'ngkohoho so'no sekwo ngkimo oso yahu hiso'no hungkuno ntohonmalofokuyoho. Oso'no sekwo ngkimo ole ntimalofokuyoho. Olo yahu loso nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi wonantantaho. Manyo'njo uyantantaho. Ose ntimalofokuyoho. Olo hilo so'no a'amu huno kengo kengo mokosyohumalofokuyoho. A'amu fihwo kako huno ole syafisyihwolohokuyoho. Nje hunoso nto'nohinokuyoho. A'amu huno kengo'njoso hofikoe hunoso nto'nohinimahokuyoho. A'amu kako huno ose syafisyoso sohwo kako yokumpohn'nyo imo'nontonom'ne a'amuso monje esyalokuyoho. O'o, kiko huno olo'no fisyafisyokuyoho. A'amu olo hilo so'no huno kengo kengo'njo so'nji nakwo simeho uyano. Oso yahino wopingo huhwo sohwo nakumo yokumpohn'nyo wonasosofito'mtonohokuyoho. ² A'amu fihwa hofiko huno ole syafihu'malofi, oloso nakwo yo'mayo hopi'nonohino so'no huno nayohohokuyoho. Oso a'amu huhwo sohwafe hunoso nto'no mosyafisiyokuyoho. Fehohnjoso huno motipemaso'njo humalofokuyoho. ³ U, a'amu fihwo kako Anitumo simeho uyiwon'ngkiso oso hune'no

Anitu kako huno nto'no uyohoho. Nje a'amu ne hwosoho ulalofoho.

⁴⁻⁶ Oseso oso yahu anitu hwasyo sohune'no fonjokisasyiwo'n'ingkohoho so'no ole selalokweno. A'amu nakwoe Anitu ne sohomo min'ing kayo'njo sohwa hofi'ko ole liwo'n'ingkohoho, Yo'mayo ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji nakwoe hwe engo anituyoho. Ose lontifi oso hwamne'no hofi'ko in'ingkawentifi hwomtame ulohofi'wo'n'ingkohofofoho. I nakwo hn'nwiye Mpohwo Anitu kako anga'nohinohwo humaho. Kako yo'mayoso hwapingo hweho. Oseso nakwo kakoe'nwoho. Anitu kako'nji humane so'no nakumo namti'mokumentisofoho. Jisas Kilais kako'nohini nakwoe Hwe Engo hweho. Kako yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinoso mt'i'mokumentiso hweho. Nakwoe songo humayoso kakinta'angofoho. Oseso nakwo oso hwasyo anitu sohune'no nakwo huno ole nayohoho, neso anefoho. Anitu pi'n'ingo mohumuyoho. O'o, nakwoe Anitu songo ne'no humayo'ne sohwo kako'nohini humaho.

⁷ Oseso a'amu fehohnjo hofi'ko hohonta hwasyo anitumo in'ingkamotofoso hofi'ko olhonta nakwoe Anitu ne sohomo kahopi in'ingkowalokwofo. Oso'no hofi'ko hwasyo anitu ne anefoho eso'no huno nto'no muyofoho. Oseso hofi'ko ole syofi'syalokwofo, a'amu hofi'ko oso yahu hwasyo anitumne'no fonjokisasyiwo'n'ingkohofoso hofi'ko nifijoso u hofi'ko oso hwasyo anitu sohwoe yofeso ho'nomalokwofo. Ose syofi'syalokwofo. Oso'no hofi'ko ole lalokwofo. A'amu hofi'ko hwasyo anitu

sohune'no yahu fonjokisasyiwo'n'ingkohofoso oso yahu hiso nakwo naso'manji u nakwo yahino wonyo yalokuhwono. ⁸ Oso'no huno waseyono. Nakwo oso yahuso naso'manji Anitu kako nakumo ole monalonefoho. Oso yahinoso wonyofoho. U, nakwo oso yahuso manyo'njo yaso'manji Anitu kako nakumo ole monalonefoho. Oso yahinoso wopingofoho. Ose monalonefoho. ⁹ I oso'no sekwo nom'ne a'amu somne'no huno fisyafi+hupmno. Anituye a'amu ne fehohnjoso hofiko Anitumo simeho we'e'nohini uyalokwofoso hofiko huno ole syofisyalokwofo. Hwasyo anitumne'no yahu fonjokisasyohofoso nakwo naso'manji oso wonyofoho. Ose syofisyalokwofo. I sekwo soku sekwo huno ole syofisyalokwofo. Oso yahu hiso nakwo naso'manji oso wopingofoho. Hon'ngkano wonyo anefoho. Ose syafisyikuji oso yahu hiso sekwo nonontan'ngkuji oso a'amu simeho we'e unyoso hofiko nosehon'ngkuji ole wolantifeho, U, hofiko yahu nalokwofo. Oso'no ngko huhwo'nnonji wonano. Ose ko likuji yahu nifijo'manji u hofiko hofikoe simeho mo'mo hungkuno hnnyoso hwotoho wofeentifeho. Ose ikujo'no Anitu kako wonyofoho ulimontonoho.

¹⁰ Sekwo a'amu yo'mayo so'no huno nto'nohinonji'nwoho liwo'n'ingkohofoso soku sekwo oso hwasyo anituye ango somo nosyukuji yahu ningkahon'ngkuji a'amu nom'nehwo kako simeho mo'mo huno anga'nohino yokumpohn'nyo muto'nyoso huno kengo kengo syafi'hu'nyo sohwo kako nosehon'ngkuhwosi kako oso yahu hwasyo anitu oso hune'no

fonjokiasyohofoso kako huhwo'nji yahu hiso wonantifeho. ¹¹ Ihwoni, seningkwa'wehwo huhwo sohwo oso hwe sohumne'no Kilais kako asomo utimayo'ne poyo pe'nimentiso oso hwe huhwo sohumo sekwoe huno wopingo so'nji sekwo kakimo wonyo umokantifeho. ¹² Oso a'amu simaho mo'mo huno anga'nohino yokumpohn'nyo muto'nyo sohumo sekwo wonyo umokufijo so'no sekwo Kilais huhumo wonyo ulohofantifeho. ¹³ Oseso ngko yahu fehohnjoso nonimoho. Hwapingoso ngko oso yahu hiso nimeso nje ningkwahwoe honingkanoso wonyo umokumeso'no ngko oso yahuso apa'no manimnehono.

9

Poul kako Anituye hungkuno liku'mofo syoho so'ne hamniyoho momaso so'no simonyo imentisofoho.

¹ Ngko Anituye hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho'njo hwo'nyoho. Olo hwahoponjo syoho hiloso a'amu hwahoponjoso montapmentohofofoho. O'o, Anitu kako ntapmentisofoho. Oso'no yo'mayoso ngkimo mokilo'mokomokonisyohumanehoho. *Apousel* nom'ne sohwa hofiko nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisimo uhwonimentohofoso ngko huhwo'ni uhwonimentohefoho. Ngko kakine'no kakoe hungkuno loseku'mofahoningko sekwo oso hungkuno homo somo simaho umentohofoho so'no olo nje syoho homo losomo ne imo'nimentisofoho. ² I oso'no a'amu fehohnjoso ngkine'no ole lalokwofo. Olo hungkuno

liku'mofo (*apousel*) syoho loso Anitu kako Poulimo muyimmentisofoho. Ose ko lontifi sekwo soku sekwo Anituye hungkuno nje mango mta'ni upa'nontifi iningkamentohoho so'no sekwo huno wopingo neso ole tipema'mentohofi, Poul kako Anituye syoho nehopi yalofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho, Poul kako Anituye *apousel* ne hweho. Sekwo oso hiso'no huno seyohoho.

³ A'amu fehohnjoso hofiko nje syoho somne'no yoka ntivo'n'ingkohoho so'no ngko olo hungkuno homo losomo aku ulivo'n'ingkohono. ⁴ Nekwo Mponopasi'nji Anituye hungkuno a'amu somo ulihwaso'no hofiko nekumo wosopayo ejapifijo'manji e'wa, oso yahinoso wonyotaho. ⁵ Pita'nji nom'ne hwe Anituye hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohwanji Jisasiye koningkwa'wehwo sohwanji hofiko moya'mi Anitumo iningkawowo'n'ingkohoho osofamo ape ma'mentohofofoho. Hofiko Anituye hungkuno a'amumo liku'mofoso a'musyanji emoyontifi liku'mofalokwofo somo sekwo wosopayo yo'mayoso uyalokwofo. I oseso nekwo Mponopasi'nji nekwo ose yasoso oso wonyotaho. ⁶ I nekwo Mponopasi'nji hamniyoho syoho yontai hamniyoho hiso notipementai nekwo wopayo yo'mayo oso mpe iwo'n'ingkuhwoyo. I nom'ne sohwa hofiko Anituye hungkuno selahon'ingkofi sekwo wopayo uyivo'n'ingkohoho kuyoho. Nekwo wosopayo'ne yo'mayo so'no jomo selonontentasi Anitu kako yahino nto'nohinimaho elihwonesohilo.

7 Olo so'no huno waseyono. Hwe engo sohwife a'amu itokuso'njo sohwa hofiko siki syoho liwo'n'ngkohoho. O'o, awonoho. Hofiko hamniyoho nomantifi wosopayo mpe iwo'n'ngkohoho. A'amu wopasyoho iwo'n'ngkiso osohwo kako siki syoho liwo'n'ngkohoho. O'o, kako wopayo nomahwosi wanimontonoho. A'amu yahu mokosyohumayo sohwo siki syoho liwo'n'ngkohoho. O'o, awonoho. Yahu fehohnjoso wanimontonoho.

8 Ngko olo hungkuno selalokwe loso'no nakwo a'amu olo hwaho lopo humalohwone hn'nwi nakwo huno nayohoho. Oso hungkuno nehopeho lalokuhwono. I nakwo'nohino'maho. O'o, Anituye hungkuno hi hi'njofoho.

9 Mouses kako hohonta olo hilo so'no ole mtimokumento, Sekwo yahu *mpulimokau* sohwo hofiko wosopayo *hwit* paho wae yaofone hwotoho feehon'ngkuji sekwo hofikoe mango somo nopijumofikutoho. Ose mtimokumentisofoho. Oso yahu *mpulimokau* huhwo sohwo kako kakoe syoho somne'no mijoho uyahon'ngkuhwosi wosopayo *hwit* fehohnjoso wanimontonoho. Anitu kako oso yahu *mpulimokau* osomnohini syafisyonto nalimentisotaho.

10 O'o, nakwo a'amu hi'nnonntne'no syafisyonto nalimentisofoho. Anitu kako olo yahino loso'no umo'n'ngkohoho. A'amu kako wopasyoho osomne'no hwaho ikutofiwon'ngkiso sohwo'nji a'amu wosopayo toyo yahon'ngki hu'memawon'ngkiso sohwo'nji siko wosopayo fehohnjoso nomahanne'enji syafisyonji syoho iwo'n'ngkisiyofoho. 11 Oso

pa'nyoso nekwo Anituye Towahunoso sekwo simeho mo'mo uyo hulimentihwoyofoho. Oso syoho imentihwoyo homo somne'no sekwo yo'mayo a'apahomne'no ejapifijo'manji oso wonyotaho. O'o, oso yahino hiso nto'nohinofoho. ¹² Nekwo sekumo noseliko'mahon'ngkuhwoi nom'ne a'amu sohwa hofiko sekumo Anituye hungkuno losetihwahon'ngkofi sekwo hofikimo wosopayo yo'mayoso uyimentohofofoho. Ose uyimentohofofoho so'no sekwo hofikimo yahino nto'nohinoso uloho'mentohofofoho. Simeho mo'mo Anituye hungkunoso sekwo angoso sopom'fape sohonta nekwo Anituye hungkuno losetihwamentihwayofoho. Oso'no nekwo sekumtani yo'mayoso mayoso oso wonyotaho. Oso yo'mayoso womantayo ko imentihwayoso oso hiso nekwo momasofoho. Hwap'ngoso nekwo ole syafihu'mentihwoi, a'amu nekumne'no huno ole syafihupitnehofoho, Siko wosopayo'nji mijo'nji engo womahonolonji Anituye hungkuno lonetihwalokusiyo. Ose syafihupitnehofoho. Nekwo Kilais kakoe hungkunoso mop'jwosyahnnohontai nekwo nakwoe hamniyoho'nji hofikoe yo'mayo wosopayo mayo so'no yo'mayo tango kengo kengo nekumo e'ma'mentisofoho.

¹³ Sekwo olo hilo so'no huno maseyotaho. A'amu hofiko Anituye angoso engo somne'no wopayo Anitumne'no ho'nasyiwo'n'ngkohofoso a'amu oso angoso homo somjo syoho'njo sohwa hofiko nomantifi niwo'n'ngkohofofoho. Oso ijempoho Anitumne'no yahu fonjok-

isasy+wo'n+ngkohoho sopenjo a'amu syoho'njo sohwa hofi'ko yahu fehohnjoso nomanti'fi non+wo'n+ngkohofoho. ¹⁴ Oso yahino hiso'no An+tu kako nakumo olo hon+ngkano hungkuno loso nejapmmmentono. A'amu An+tu ye hungkuno lonet+hwawo'n+ngkohoho sohwa hofi'ko oso hungkuno hiso lonet+hwahon+ngkuji nakwo a'amu hn'nwi nupa'n+ngkuhwasi nakwo oso a'amu huhwo sohwafe a'apahomne'no ufo'mayoso wosopayo uyantanoho. An+tu oso hon+ngkano hungkunoso nejapmmmentisofoho.

¹⁵ Ngko sekwo'nji humamentohe sohonta ngko sekumta'ni wosopayo'no jomo selont+mtentesi oso yahinoso wop+ngo'nesohilo. I oso'no ngko sekwo'nji nohumanji yo'mayoso momaso'njo hwo'nyoho. I olohonta ngko yo'mayoso ma'mne'enji momt+mokalokuyohono. O'o, ngko moma'mnehono. Olo nje yahino loso'no nje simeho wop+ngo numo'n+maho. Oso nje simeho wop+ngoso a'amu fihwo kako wae ntohofonoho. Ngko olo syoho loso ne'no i'mo mijoho'no pe'n+me'manji e'wano. Nje simeho wop+ngo wanimo'n+montonoho.

¹⁶ Ngko An+tu ye hungkuno loset+hwelokwe so'no ngko nje yokumpohn'nyo so'no ngko nje yofe woho'namo'n+montaho. O'o, oso ni'hu'no awonoho. An+tu kako ngkimo olo syoho loso ntapmmmentiso loso ngko moloset+hwayo'njo'manji u ngko tango engo woma'monnoho. ¹⁷ Hungkuno selalokwe hwap+ngoso olenoho. Ngko olo syoho loso ngko nje huno mta'ni uy+mo lont+mtentesi u ngko sekumo ole sel+mnesohilo. Sekwo nje syoho

somme'no yo'mayo ho'yangoso ntapmno. Ose seli'mnesohilo. O'o, olo syoho loso Anitu kako ngkimo nonihwosopento ntapmmentiso so'no ngko nom'ne honingkano ngko umneso ane hwo'nyoho. O'o, ngko Anitu kakoe syoho'nohini ulohofiwo'n+ngkohe hwo'nyoho. ¹⁸ I oso'no ngko olo nje syoho losomme'no ngko peho hamniyoho ma'mnehono. Nje hamniyoho mayoso olenoho. Ngko Anituye hungkuno a'amumo lutihwawo'n+ngkohe so'no ngko hamniyoho mant'i'mtentesi oso yahinoso nto'nohini'maho. I oso'no ngko yo'mayo hamniyoho oso momaso hwo'nyoho. O'o, ngko siki syoho yalokweno. Oso yahino ngko esetihwalokwe so'no nje simeho wopingo nimo'n+ngkohoho. Oso simeho wopingoso nje hamniyoho pa'nyofoho.

Poul kako hwe moya'mi hopi'nonohinofe syoho ulohofiyo hweho.

¹⁹ Ngko hwe hwahoponjo sohwoe syoho ulohofiyo umo'n+monji'maho. Oseso ngko hamniyoho mayo'ne a'amufe hungkunomo enjwa'mo mohumuleno. I oso'no ngko a'amu hopi'nonohino sofe syoho ulohofiyo imo'n+imentoheso hwe moya'mi hopi'nonohini hofiko Anitumo simeho uyifitne'enji imentohefoho. ²⁰ Ngko a'amu Juta somo Kilaisimo in+ngkafitne'enji hofikoe yahino somo enjwa'mo humanji Kilaisiye hungkuno lutihwamentohefoho. I ngko Kilaisimo simeho uyalokwe so'no Kilais kako Jutafe honingkano hungkuno somta'ni ngkimo

isi:hutofon+ma'mentisofoho. Oso'no ngko hon+ngkano hungkuno somo enjwa'mo mohumuleno. I oso'no a'amu hon+ngkano hungkunomo enjwa'mo humalofoso hof+ko Kilais+ye hungkunomo in+ngkafitnne'enji ngko hon+ngkano hungkunomo enjwa'mo humaleno. Osopo humanji ngko An+ituye hungkuno lut+hwawo'n+ngkohefoho. ²¹ Oso pa'nyoso a'amu temtifofo kengoso hof+ko a'amu Jutafe hon+ngkano hungkuno somo enjwa'mo mohumunyo so'nji ngko hof+ko'nji nohumanji ngko huhwo'ni oso hon+ngkano hungkuno homo somo enjwa'mo mohumawo'n+ngkiyohono. Ose yontan+ngko nohonont+fi hof+ko Kilais+mo in+ngkafitnne'enji iwo'n+ngkohefoho. I oso'no ngko oso pa'nyo nohumanji ngko An+ituye hon+ngkano hungkuno so'no in+ngo maniyofoho. O'o, ngko Kilais+ye hon+ngkano hungkuno somo enjwa'mo ne'no humawo'n+ngkohefoho. ²² A'amu fehohnjoso hof+koe simeho mo'mo huno anga'nohino yokumpohn'nyo muto'nnyoso hof+ko huno ole syaf+sy+wo'n+ngkohofi, U, nakwo yo'mayo yahu oso nasoso nakwoe hon+ngkano wonyo umo'n+montonoho. Hof+ko oso yahino so'no ntahon+ngkofi ngko oso yahino hiso'no wonyo'maho kosyaf+syonji ngko hof+ko'nji nohumahm'mo oso yahino hiso ngko huhwo'ni mimnehono. Ngko oso hiso i'me'no nohon+ngkuji hof+ko Kilais+ye hungkuno wop+ngo somo nupa'n+ngkuji hof+ko simeho yokumpohn'nyo uyant+feho. Ngko a'amu ango'meemjo so'nji ngko hof+ko'nji nohumanji hof+koe yahino somo

in'ngkamentohefoho. A'amu fehohnjoso hofi'ko ngkimo nonehon'ngkuji hofi'ko An'itumo in'ngkafitne'enji oso yahinoso iwo'n'ngkohe hwo'nyoho. ²³ A'amu fehohnjoso hofi'ko K'ilais Jisasiye hungkuno somo t'ifi in'ngkakuji oso homo somo An'itu kako hofi'kimo wop'ingo ulohofone'enji olo syoho loso yalokweno. Oso pa'nyoso ngko huhwo'nnonjimo wop'ingo ntohofone'nji yalokweno.

Nakwo An'tuye syoho yokumpohn'nyo yaso'manji nakwo wop'ingoso womantanoho.

²⁴ A'amu hopi'nono hofi'ko mjake'we wohnnano likuji mjake'we ko hnnifjoso a'amu fehohnjoso hofi'ko ho'yango wop'ingoso womant'ife'maho. Oso'no sekwo huno maseyoho liyohoho. Oso pa'nyoso sekwo hokunonji An'itu mta'ni yo'mayo wop'ingo mayo'ne sekwo An'tuye syoho yokumpohn'nyo fiyoho'n'imno. ²⁵ A'amu hofi'ko yo'mayo mjake'we hnnyo somjo ho'yangoso womano likuji hofi'ko piso'mo'nyo ikutoho. O'o hofi'ko hofi'koe a'apaho yokumpohn'nyo ito'nyo'ne syoho ne'no mjim'wekuji mjake'we hnnyo somjo ho'yango mayo'ne syoho engo uyant'ifeho. I oso syoho engoso hwahoponjo ho'yango'nefoho. Oso hiso moi'wo umo'n'imonte'no yohoho. I oso'no nakwo An'tuye syoho yalokuhwone hn'nwi nakwo ho'yango engolopohamo ne'no went'ihwone so'no syoho yalokuhwono. Oso'no syoho yokumpohn'nyo uyano. ²⁶ A'amu mjake'we hnnyo sohwa hofi'ko hano ito'nohino yont'ifi hohwafo sopo komo'no

i'mofapiwo'n'ingkohofofoho. Hano ikitokitofoso'njo'maho. O'o, awonoho. Oso pa'nyoso ngko Anituye syoho iwo'n'ingkohono. A'amu yihufo wopolofano likuji hofikoe meso siki wofantihm'maho. O'o, hofiko yihufo ne somo nuhwon'ngkuji wofantifeho. Oso pa'nyoso ngko Anituye syoho yalokweso siki miyalokuyohono. ²⁷ O'o, awonoho. Ngko nje hunomnohini min'ngkwalokuyohono. O'o, yo'mayo wonyo nje simaho sohwo umo lonte somo ngko monje yasyonji Anitu kakoe syohoso yihufo nemo uhwonontifi polofohofoso hopa nto'no yalokweno. U ngko ose mimme'manji Anitu kako ngkimo olo hungkuno loso wantimontonoho. Kiko a'amu somo nje hungkunoso ko ulonji kiko yo'mayo yahino wonyo jije simaho sohwo umo lonte somo monje meesiyo'njo iso'manji kiko ho'yango momatnnohino. Anitu kako ngkimo ose ntonohonji ngko syoho yokumpohn'nyo yalokweno.

10

Hwahoponjo yahinoso nakumo yamofa nalo-hofihwoso'no nakwo osomo in'ngkuhwaloho.

¹ Nje a'amu soku, a'amu fehohnjoso hofiko Anituye hungkunomo hwotoho hmentohofoso somne'no sekwo huno olo so'no fisyafihupmno. Hohonta Mouses kako a'amu Isilaelife ajuyohwosamo hwaho Ijip mta'ni nomanto hofiko Ijip nuliko'mantifi hwaho a'amu anepono motawento osopo humamentohofofoho. Oso hopo sopo

Mousesi'nji a'amu Isilael so'nji hofi'ko osopo nohumentan'ngkofi himo a'amu hopi'nonohino somo ifehu'mokahumentisofoho. Siki ifehu'mokahumentiso'maho. O'o, hon'ngkano uti'wayo'ne ifehu'mokahumentisofoho. Osohonta hofi'ko mijo ayo engo mom'ngo sopo i'mofi'wahan'ngkofi Anitu kako hofi'kimo mijo ayo engo huhwo sohumo mti'hupihwojahon'ngki a'amu hopi'nonohino hofi'ko osopo wako'mentohofofoho. ² A'amu hiso hofi'ko Moses nakwoe hwe engo umo'nono lontifi hofi'ko kako'nji ufohi'nontifi kakimo in'ngkawentifi hofi'ko himo homo somo enjwa so'mo humantifi mijo engo somo wako'mentohofofoho. ³⁻⁴ Oseso hofi'ko mijoho uyahon'ngki Anitu kako ahwomo mta'ni wosopayo'nji mijo'nji hopi'nonohino somo umentisofoho. Nuyahon'ngki hofi'ko ni'mentohofofoho. Oso hopo sopo mijo sojo mta'ni ni'mentohofoso oso mijo hwapingoso Kilaisiyoho. A'amu hofi'ko hano loho'nowentan'ngkofi Kilais kako hofi'kimo hofiyo emokosyohumamojo hweho. ⁵ I oseso Anitu kako a'amu hopi'nonohino homo somo wop'ngo ko ulohofahon'ngki hwe moya'mi pi'n'ngo engoso hofi'ko yahino wonyoso yahon'ngkofi Anitu kako nuhwononto oso hwaho a'amu ane sopo Anitu kako hofi'kimo poyo umokumentisofoho. Umokahon'ngki hofi'koe pijafoso oso hwaho hopo sopo hintalinyo pa'nyo osopo nonje hu'mehinawo'mentisofoho.

⁶ Oso yo'mayo hopi'nonohino imo'n'i'mentisoso nakumo hon'ngkano wop'ngo neti'wayo'ne

imo'nimentisofoho. Hofiko yo'mayo so'no hi umo'ninkahonngki wonyo imentohofofoho. Oso hopaso nakwo miyanehwono. ⁷ Oso'no neyakwosa fehohnjo sohwa hofiko hwasyo anitumo iningkawentifi hofiko hwomtame ulohomentohofofoho. Oso hwamne'no Anituye hungkunoso ole nalimento, Hofiko hwasyo anitu somne'no hwomtame ulohofontifi hofiko nohumantifi wosopayo'nji mijo'nji nontifi nolikafontifi hofiko syohi'nyo wonyo imentohofofoho. Nakwo oso hopaso miyanehwono. ⁸ I oso'no nakwo nom'ne a'amufe apohufo ihwaloho. Oso a'amu Isilael pi'nngo engoso hofiko oso yahino wonyo hiso yahonngkofi Anitu kako oso sikuno anga'nohino somo hofikimo poyo imokumentisofoho. Oso a'amu hiso hofiko *tiwenti-tili tausenifo* (23,000). ⁹ I oso'no nakwo Anitumo yamoyo nulohofihwaloho. A'amu Isilaeliso hofiko Anitumo yamoyo ulohofontifi hofiko kiko nto'no monemokosyohumawo'nngkiyohino hwosoho ulahonngkofi Anitu kako oso a'amu homo somo homaso toho wolo'meehufe lonto homamo uhwojahonngki a'amu pi'nngo engo somo homaso toho lofopij+syu'momentohofofoho. ¹⁰ I yo'mayo Anitu iwo'nngkiso so'no yoka hnnngkuhwaloho. A'amu Isilaeliso hofiko Anitumne'no yoka hungkuno ulahonngkofi a'amu ahwomo mta'angoso kako a'amu pi'nngo engo somo fonjahumentisofoho.

¹¹ Oso yo'mayo yahino wonyo imentohofoso a'amu fihwa hofiko oso yahino wonyo imentohofoso so'no Anituye hungkuno

mti'mokumentohofoho sohwa hofi'ko nakumo honi'ngkano wopi'ngo neti'hwayo'ne iyoswomo mti'mokumentohofofoho. Nakwo olohonta nohumentaningkuhwoni siki'kuno moi'wo umo'nimonto yahoni'ngki nakwo oso hungkuno homo somo nuhwonontani nakwo oso honi'ngkano homo somne'no huno wopi'ngo tipemalokuhwono. ¹² Oseso a'amu fihwo kako ole loso, Ngko yokumpohn'nyo lohokwe so'no ngko honi'ngkano wonyo mimnehono. Ose loso sohwo kako i'waho nto'no wehumano. Kako nopi'wasyonoho. ¹³ A'amu hopi'nonohino hn'nimo yo'mayo honi'ngkano wonyo nontimne'no ipenemotawesoso kengo kengo'maho. O'o, afa'nohinofoho. Oso'no Anitu wosefo'ma'mo nalimentiso so'no nakwo huno nayohoho. Kako olohonta nefe'malofoho. Oseso honi'ngkano wonyo nontimo nemotaweso sohwo kako nakwoe yokumpohn'nyo somo moneyakolofonehoho. Yo'mayo wonyo ne'maso sohwo woneyakolo'mo lihwosi ko yososo, Anitu nefe'mayo'ne honi'ngkanoso umo'montonoho. Kakoe yokumpohn'nyo nejap'hwoso'no nakwo yokumpohn'nyo wolohofantanoho.

Nakwo Anitumo in'ngkohwasi towahuno wonyo so'nji in'ngkohwaloho.

¹⁴ Anitu kako a'amu Isilael homo somo wopi'ngo ko ulohofahoni'ngki hofi'ko wonyo imentohofofoho. Oso'no nje a'amu soku sekwo anitu hwasyo somo hohujo ikinjaofi'kuji i'waho fiyimno. ¹⁵ Sekwo huno'njo kuyoho. Ngko sekumo olo hungkuno selalokwe loso'no sekwo huno fi'syafi'hupmno. ¹⁶ Kilais kako

nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso oso'no wosyofisyano lontani nuhu'mokontani nakwo olo mijo Jisasiye honiyofoho lontani Mpohwo Anitumo isamoyoka ulontani nonontani ole syafisyiwo'n'ingkuhwono, Jisas nakumne'no kakoe honiyo usihuma'mentiso sohomo ufohi'nalokuhwono. Nakwo wosopayo nomentani kutikujo lohofontani nontani Kilaisiye a'apahofoho liwo'n'ingkuhwono. Kilais kakoe a'apaho nakwoe wonyo engo so'no tohino umnimentiso sohomo ufohi'nalokuhwono.
¹⁷ Oso wosopayo anga'nohinoso nakwo hwe moya'mi pi'n'ingo hn'nwi nakwo kutikujo lohofontani nimalohwone hn'nwi nakwo afa aswomjo pa'nyi'nwoho.

¹⁸ Sekwo a'amu Isilaelife yahino so'no sekwo huno fisyafi'pupmno. Hofiko Anitumne'no yahu fonjokisasyontifi hofiko oso yahu fehohnjoso nonontifi ole syafisyiwo'n'ingkohofi nakwo Anitu'nji mafohoto'n'ingkuhwono.

¹⁹ Ngko hungkuno hwapingoso pehofo selalokweno. A'amu hofiko hwasyo anitu sohune'no yo'mayo ho'nasyiwo'n'ingkohofoso ne hi'njotaho. Oso hwasyo anitu sohwo kako nehopi lohumaho. Ose loselalokweno.

²⁰ O'o, oso awonoho. Hofiko yo'mayo hwasyo anitu sohune'no ho'nasyiwo'n'ingkohofoso sohwo oso towahuno wonyo somne'no ho'nasyiwo'n'ingkohofoso Anitumne'maho. Oso'no oso a'amu hofiko towahuno wonyo sohwife yofe ho'nomayo'ne uhu'mokukuji sekwo hofiko'nji nomihu'mokin'ngkutoho. Sekwo hofiko'nji mihu'mokin'fijo'manji

towahuno wonyo sohwanji ufohi'nantifeho.
²¹ Sekwo nuhu'mokontifi Kilaishiye honiyo'nji
 a'apaho'nji nontifi towahuno wonyofe wosopayo
 so'nji nomohu'mokukuji noningkutoho.
 O'o, sekwo oso honingkano hufa'uyo homo
 somo siningkakutoho. Sekwo Anitu'nji
 wohumano likuji sekwo towahuno wonyo
 so'nji nohumafikutoho. ²² Sekwo oso
 honingkano hufa'uyo somo ifijo'manji Anitu
 kako ngkilaho selihwosi nakumo simeho
 wonyo wonejapmmontonoho. Hwapingoso
 Ngko'nohini Hwe Engo hwo'nyoho ose
 nalimentisofoho. Nakwoe yokumpohn'nyoso
 kakimo uyakolofantantaho. Ni'hu'no awonoho.
 Ose selalokweno.

*Sikuno huhwo huhwi nakwo Anituye yofeso
 engolopohamo woho'nomehwano.*

²³ A'amu fehohnjoso ole liwo'n'ingkohofofoho.
 Yo'mayo hopi'nono Anitu kako nakumne'no
 hano mopitofasiyoso nakwo yasoso oso
 hiso'no honingkano wonyo anefoho. Oso
 hungkuno liwo'n'ingkohofoso nehopeho. I
 oso'no yahino fehohnjoso nakumo mon-
 efo'manehoho. Nakwo Anituye honingkanomo
 in'ingkowentan'ingkuhwasi oso yo'mayo yaso
 sohumjo yokumpohn'nyo sohwo kako nakumo
 yokumpohn'nyo monasosofitofonehoho.
²⁴ Yo'mayo nakwo uyano lihwasoso huno
 nakune'no syofi'hu'n'ingkuhwasi ihwaloho.
 O'o, nakwo huno nom'ne a'amu somne'no
 huno wosyofisyano. U, ngko ose i'mo nom'ne

somo ufo'ma'montaho. Sekwo huno oso'no syaf+sy+kuji yo'mayoso fiy+mnno.

²⁵⁻²⁶ Nakwo huno ole nayohoho. Olo yo'mayo hopi'nonohino olo hwaho lopo wojoso An+tu+yefoho. An+tu+yehungkunoso ose nal+mentisofoho. Oseso nakwo yo'mayoso nasoso oso wop+ngofoho. Sekwo tongo wonano likujoso uhu'mokiyo sopo nta'ni mpekuji sekwo oso tongo kakwo'yohwo sohomo olo tongo loso kiko hwasyo an+tu+hwoso sohune'no fonjokisasyohino mta'angotaho. Ose ulohon+ngkiji mpehotoho. O'o, kiko mpe'nohini yohoji hmnyo.

²⁷ U hwe fihwo kako An+tu+momeho hi'ntnnono muyo'njo sohwo kako wosopayo iloho ihwosi wonano lihwosi johu selihwoso'no u sekwo wos+hwano likuj+manji u sekwoe hunofoho. Noho fiwan+mnno. Kako sekumo yo'mayo tongo sejapososo sekwo hm+mnno. Oso tongo hiso'no sekwo huno pi'n+ngosyaf+sy+kutoho. O'o, sekwo toho'nohini hm+mnno. ²⁸ I oso'no hwe fihwo kako sekumo ole seloso, Olo tongo loso hwasyo an+tu+mome'no fonjokisahumalofu mta'angofoho. Ose selihwosi, Ngko man+mnehono selihwoso'no sekwo oso hwe huhwo sohwoe huno somne'no huno syaf+sy+kuji non+ngkutoho. ²⁹ Hwap+ngoso sekwo huno ole seyohoho, Ngko olo yahu loso nime'manji nje hon+ngkano wonyo mmo'nonehoho. Huno ose ko seisoso oso hwe sohwo kako sekumo hungkuno seliso so'no kako ole syof+syalofoho. Olo yahu hiloso nimeso ngko hwasyo an+tu+mome hopa in+ngkwalokweno. Oso a'amu huhwo sohwo

kako huno ose syofi+syalofoho. Oso'no sekwo oso yahuso non+ngkutoho. I oso'no nom'ne a'amufe huno somta'ango somne'no nakwo hon+ngkano somo hano pitofonesyalokwofoso wop+ngo'maho. Oso'no nakwo yo'mayo yahu nasoso'no a'amu ole nal+fitnnoho, Oso yahinoso wonyofoho. Ose nal+fitnnohontani yo'mayo yahu so'no nom'ne a'amu somo mulohonanehwono.
³⁰ Ngko An+itumo wosopayo'ne isamayoka uli'mo non+i'me'no nom'ne a'amu sohwo kako ngkimo oso hon+ngkanoso wonyofoho eso peho'no want+montolo.

³¹ Oseso sekwo nonyo wosopayo wonano yo'mayo yahino uyano likuj+i'manji sekwo si'mo'mo huno ole fi+syafi+hupmno. Yo'mayo imeso ngko An+ituye si'meho wop+ngo umokumontaho. Sekwo oso hiso'no huno kaki'no syafi+syikuji sekwo yo'mayo An+ituye yofe ho'nomayo'ne fiy+kuno. ³² Sekwo soku sekwo a'amu Juta so'nji a'amu temtitofu kengo so'nji a'amu An+itumo in+ngkawowo'n+ngkohofu so'ntnne'no huno fi+syafi+hupmno. Sekwo yo'mayo iwo'n+ngkohofu somo sen+ngkafijo'manji hofi+koe hon+ngkano wonyo ifijo so'no sekwo oso homo somo ikutoho. ³³ Ngko huhwo'n+ye yahinoso oso pa'nyofoho. A'amu hofi+koe si'meho wop+ngo umo'none'enji ngko yo'mayo wop+ngoso iwo'n+ngkohefoho. Yo'mayo ngkimo n+fo'mayo syoho osomnohini miyalokuyohono. O'o, a'amu pi'n+ngo engo somo wop+ngo ulohofu'neso syoho yalokweno. Hwap+ngoso a'amu hofi+ko An+itumo in+ngkafitnne'enji ngko yo'mayoso yalokweno.

11

¹ Sekwo ngkimo nohon+mno. K+laisiye yahi-nomo in+ngkwalokwe hopaso sekwo ngkimo tifi nningkapmno.

*Moya'mi sofa hofiko An+tumne'no
 uhu'mokukuji hofiko hofikoe mnokinoso
 ufehu'mokohinantifeho.*

² Sekwo ngkine'no huno syan+isyiwo'nontifi oso hungkuno nto sejapmmmentohe somo sekwo hofiyo in+ngkwalokwofo. Oso'no ngko sekwoe yofe ho'nomalokweno. ³ I

oso'no sekwo olo nje hungkuno loso'no huno waseyono. K+laisiye mnokino engoso An+tuyoho. U nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi hwe hopi'nonohino sohwna'niye mnokino engoso K+laisiyoho. Oso pa'nyoso hwoya'mi sofafe mnokino engoso huhwafoho.

⁴ Oso'no a'amu fihwo kako An+tuye hungkuno a'amumo ulihwosi kako Mpohumo jomo uloso sohwo kako kakoe mnokino manji'mofoso'nji lohofoso'manji kako won+mango unimontonoho. Sekwo a'amu Koulin sopo humalofo soku sekwo ole liwo'n+ngkohofi, A'amu mnokino manji'mofon'jo sohwo kako nom'nehumo enjwa'mo humunyo hweho.

⁵ A'mu fisi kako mnokino manji'mofo ane lohofoso'manji kako a'amumo An+tuye hungkuno ulihwosi Mpohumo jomo uloso'manji kako won+mango unono. Hofiko kakimo mnokino manji'mofo ane simo uhwon+ngkuji a'amu hofiko ole wolantifeho, Olo a'mu losi kako won+mango unono. Kako yokumpohn'nyiyoho.

Hwe sohwa hofiiko mnokino manji'mofo momanji'mo'nyo iwo'n'ingkohoho pa'nyiyoho. Oso'no kako hwoya'mi hwa'nte sofafe mijiyo hm'n'wo'n'ingkohoho pa'nyo hm'nniyoho. ⁶ U a'mu fisi kako kakoe mnokinomo hwapife mopa'nyosimo a'amu nuhwon'ingkuji ole wolantifeho. Oso a'amu kako hwehumo enjwa'mo mohumuyoho. Kakoe yokumpohn'nyoso yakolo'nniyoho. Oso a'musi kako kakoe mijiyoso hwe sohwafe mijiyo hopa tifo wahm'nono. U kako oso a'musi kako mijiyo tifo so'no ngkilaho loso'manji e'wano kako nom'ne a'amu'nji Anitumne'no uhu'mokufijo so'no kakoe mijiyo somo hwapife wopa'nono. ⁷ Anitu sohwo kako Hwe Engo ne hweho. Kako nom'nehumo enjwa'mo mohumunyo hweho. Osohwo kako hwe hwahoponjo sohwna'nimo kako pa'nyo mt'i'mokumentisofoho. Oso'no nakwo hwe sohwna'ni nakwoe mnokino somo nopo'n'ingkuhwaloho. I oso'no moya'mi sofa hofiiko hwehwamo enjwa'mo humalofo. Oso'no hwoya'mi sofa hofiiko hofiikoe hwehwafe yofe ho'nomayo'ne hofiikoe mnokino somo wopa'nife.

⁸ Hwap'ngoso hohonta Anitu kako hwe mt'i'mokumentisoso ape mta'ni yafo manto mt'i'mokumentiso'maho. O'lo, kako hwehumta'ni yafo anga'no manto ape mt'i'mokumentisofoho. ⁹ Anitu kako apeso hwehwamo ufo'mayo'ne mt'i'mokumentisofoho. ¹⁰ Oseso moya'mi sofa hofiiko hofiikoe hwehwamo enjwa'mo humalofo sofa hofiiko oso hiso'no a'amu ahwomomjo somo utihwayo'neso hofiikoe mnokino somo wopa'nife. ¹¹ I oso'no nakwo

Anitumo simeho uy+wo'n+ngkuhwone hn'nwi nakwo hwe sohwna'nnohini yo'mayo iyoso'no hopo'maho. I hwoya'mi sofamnohini yo'mayo iyoso'no hopo'maho. O'o, ose'maho. Hwe moya'mi nakwo nem'no majoku'nontani yokumpohn'nyo sosofito'nontani Anituye yahino afa'no afa'no iwo'n+ngkuhwono. ¹² Simo'mo Anitu kako hwe sohwoe yafo nopemanto ape mt+'mokumentisofoho. I olohonta ape sofa hofiko hwomu aswo mawo'n+ngkohoho so'no Anitu kako hwomu apefe simehomo mt+'mokuwo'n+ngkohoho. I oso hiso'no hwe hwoya'mi yo'mayo hopi'nonohinoso Anitu kako hwapingo hweho.

¹³⁻¹⁵ Nakwoe yahinoso olenoho. Hwe fihwo kako kakoe mijiyo sawemo engoso mahm'nyoso oso wopingo'maho. I hwoya'mi sofa hofikoe mijiyo sawemo engoso oso wopingofoho. Hofikoe wokosofoho. Oso mijiyo sawemoso Anitu kako hofikoe mnokinomo ifehu'mokosyohumayo'ne uy+mentisofoho. ¹⁶ Oso'no sekwo huno olo so'no fisyaf+hupmno. A'mu fisi kako Mpohwo Anitumo jomo ujo'ne tajo ango somo syuhwosi kakoe mnokinomo hwapife mopa'nyo'njo iyoso oso wopingotaho. O'o, wonyofoho liwo'n+ngkuhwonefoho.

A'amu Kouliniso hofiko Kilaisimne'no syafisiyo'ne honiyo'nji wosopayo'nji nimentohofoho sohonta hofiko yahino wopingo somo nto'no min+ngkamentohofoho.

¹⁷ Jisas nakwoe wonyomne'no pe'n+mentiso so'no syafisiyo'ne uhu'm+ngo so'no hon+ngkano

hungkuno waselimonne'no yohono. Ngko
 ole maselimnehono, Sekwo Anitumne'no
 nuhu'mokontifi sekwo Anitu kakine'no
 hwomtame ulohofo yahinoso wopingo
 yalokwofo. Ose maselimnehono. O'o, sekwo
 yahino wonyo yalokwofo. Sekwo yahino
 wonyo yalokwofo so'no sekwo mi'hu'mokiyo'njo
 yontifijontentesi oso wopingo'nesohilo. ¹⁸ Ole
 upa'n+malefoho. Sekwo nuhu'mokontifi
 sekwoe huno kengo kengo so'nji husilo husilofa
 lohofalokwofo. Simeho afa minyofoho. Ngko
 oso hungkunoso upa'n+male so'no ngko huno
 ole syofisyalokweno. Olo hungkuno loso
 ne'njofoho syofisyalokweno. ¹⁹ Sekwo husilo
 husilofa lohofalokwofo so'no a'amu Anituye
 hungkuno ne somo tifi iningkowalokwofo
 so'no utihwa'nyopo uhwonantanoho. Oso
 wopingofoho. I oso'no sekwo simeho afa
 minyo'njo ikuji Anitumne'no uhu'mokufijoso oso
 wonyofoho. ²⁰ Jisas kako sekwoe wonyomne'no
 poyo imo'n+mentiso so'no huno syafisiyo'ne
 nuhu'mokontifi wopayo nonontifi sekwo
 nto'no mohumulofa. O'o, sekwo Kilaisimne'no
 mosyofisyalokuyohofo. Sekwo wopayo siki
 nalokwofo. ²¹ Ou, sekwo nuhu'mokontifi
 sekwo anga'no anga'nohino soku sekwo sekwoe
 wosopayo nomotowapontifi sekwo nom'ne
 a'amu somne'no huno monosyafi'nyo'njo
 yalokwofo. Fehohnjoso mijo nilohofalokwofo. I
 oso'no a'amu fehohnjoso hofiko wosopayo'no
 umofonyo iyoso'no mijoho engo uyalofoho.
²² Sekwo oso a'amu hisomo wopayo muyo'njo
 peho'no yalokwofo. Sekwo Anituye a'amu

homo somo simeho muyaloku liyohoho. Sekwo hofikimo wonimango ifisyimofalokwofo. U, sekwo wosopayo engo wonano likuji sekwo sekwoe angomo humafikuji hmnimno. Sekwo Anituye tajo angu somo peho'no motoswapohoho. I oso'no ngko peho hungkuno selimnehono. U, ngko sekwoe yofe woho'nosema'monntaho. O'o, nihu'no awonoho. Oso hiso'no ngko sekwoe yofeso moho'nosema'monnohono.

Nakwoe hwe engo Jisas kakoe inomokomoyo oso hwamo kakoe honiyonji a'apahonji uyimentisofoho.

(Matyu 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)

²³ Ngko olo hungkuno Jisas ntapmmentiso loso nto selimentohefoho. Oso sikuno homo somo Jutas kako mango sohwafe ahomo Jisasimo ho'nahumentiso sikuno homo somo Jisas kako wopayo nomanto ²⁴ Anitumo isamoyoka ulonto oso wosopayo hiso kutikujo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwafo nuyonto ulimento, Olo wosopayo loso nje a'apahofoho. Ngko sekumo sefo'mayo'ne sejopalokweno. Olo ngko sekwo'nji humanji yo'mayo selohofalokwe loso sekwo hwangu huno syanifohupitne'enji selohofalokweno. Hwangu sekwo olo hopa ne'no ikujo. Ose ulahoningki nimentohofofoho.

²⁵ Oso wopayoso moi'wo nosojwaofahoningkofi Jisas kako oso noswanyo ipisayo mijo'njoso nomanto nuyonto ulimento, Olo ipisayo mijolo nje honiyofoho. Ngko sekwo Anitu'nji makotiku'nyo'ne yahino songo so'no nje honiyoy usihuma'monnoho. Hwangu sekwo nje poyo

pe'nyo so'no syanifisyikuji sekwo olo pa'nyoso ne'no ikujo. Ose ulimentisofoho. ²⁶ Ihwoni. Oso wopayo'nji mijo'nji nyo'ne yahino Kilais nejapmmentisoso sekwo ole lutihwalokwofo. Jisas nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso so'no nakumo huno nafohotofo'nefoho. Nakwo ose yontaningkuhwasi a'amu nom'neso nonahonngkuji hofiko Jisas nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no huno wotipemantifeho. Sekwo oso yahinoso ne'no mji'miwentanngkuji Jisas kako asomo noponefoho.

A'amu fiso hofiko Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji siki nijjoso hofikoe honingkano wonyofoho.

²⁷ Kilais oso yahino nejapmmentiso so'no olo so'no huno wonayono. A'amu fihwo kako Kilaisiye simeho wopingo mumokiyo'njo yoso sohwo kako Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji siki nososohwo kako Kilaisiye yahino losomo wonyo imokalofoho. Ose yososo'no kakimo tango engo u'malofoho. ²⁸ Oseso a'amu fihwo kako Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji wanimo lihwosi simo'mo kako kakoe simeho huno osomo nto'no syafihu'nngkuhwosi into'nohini imo'nngkuhwoso'no wanono. ²⁹ Hwapingoso a'amu fihwo kako hwe engo Jisas nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no huno nto'no muyo'njo sohwo kako Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji siki nososohumo Anitu kako oso a'amu huhwo sohwoe yahino wonyo somne'no tohino uyimontonoho. ³⁰ Sekwo oso yahino iwo'nngkohoho so'no

hwe moya'mi pi'n'ingo hofi'ko sekwo'nji humalofo fehohnjoso yokumpohn'nyo anefoho. Fehohnjo mnokino'njofoho. Fehohnjoso hofi'ko poyo nto pe'n'imentohofofoho. ³¹ U sekwo sekwoe hon'ngkano somne'no huno nto'no syafihu'n'ngkuji nontifijontentesi u oso tohino hiso sekwo momafikutnnesohilo. ³² I oso'no Anitu kako nakwoe wonyo so'no huno syafisyihwosi kako nakumo tohino nejape'manji kako nakwo kakoe mehomi hn'nwiye hon'ngkano somo nto'no imofonehwojalofoho. Anitu ose yoso'manji hwangku sohonta a'amu pi'n'ingo engoso hofi'kimo tikanomo mihwajoso sohonta nakwo tohino momanefoho.

³³ U sekwo nje a'amu soku, sekwo wopayo n'ngkuji Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji wonano likuji sekwo nom'ne a'amu anga'no anga'nohino osomne'no hontohumafikuji hofi'ko hopi'nono nto uhu'mokukujo'no osohonta sekwo wopayo'nji mijo'nji hmnomafikuno. ³⁴ U a'amu fihwo kako mijoho uyihwoso'no kako kakoe ango'mo simo'mo wan'montonoho. Tifi kako sekwo'nji humahwosi wan'montonoho. Sekwo Kilaisiye honiyo'nji a'apaho'nji nifijo so'no uhu'mokiyo yahino so'no tango mapitnnoho.

Hungkuno fehohnjoso mokosyohumaleno. Hwangku ngko sekwoe angopo se'mahm'mo wolosetihwamonnoho.

12

Anituye Towahuno Wop'ngo sohwo kako yo'mayo syoho nakumo nejap'wo'n'ngkiso so'ne hungkunofoho.

1 Nje a'amu soku, sekwo yo'mayo syoho Anituye Towahuno Wopingo nejap+wo'n'ingciso so'no sekwo huno nto'no mosyaf+siyoso wopingo'maho. 2 Sekwo huno seyohoho. Hohonta sekwo Anitu ne sohumo simeho mummentohoho sohonta oso hohosohonta Seten kako hwasyo anitu, ne ane, songo ne'no mohumanyo'njo sohwoepono ipesemotas+mentiso sohumo sekwo tifi in+ngkamentohofofoho. Kako sekumo aho yokumpohn'nyo kesemokosyohumamojofoho. 3 Oso hohosohonta yo'mayo Anituye Towahuno sohwo kakoe mehomi hn'nimo nejap+wo'n'ingciso so'no sekwo huno maseimojofoho. I oso'no olohonta sekwo huno nto'no waseyono. A'amu Anituye Towahuno Wopingo hi'njo sohwo kako Anitu kakoe Towahuno somta'ni hungkuno mawo'n'ingciso sohwo kako Jisas+mne'no sifajo malonehoho. I a'amu kako Jisasiye Towahuno ane sohwo kako Jisas+mo ole mulonehoho. Kiko nje Hwe Engo ne hwosoho. Ose mulonehoho.

4 Anituye Towahuno Wopingo syoho kengo kengo nejap+wo'n'ingciso sohwo kako Towahuno kenga'nohino hweho. 5 Oso syoho kengo kengo iwo'n'ingkuhwoneso Anitu kako anga'nohino humaso sohune'no iwo'n'ingkuhwonefoho. 6 Anituye syoho iyo so'ne yahinoso kengo kengo weho. I oso'no Anitu kako anga'nohino sohwo kako oso syoho homo somne'no yokumpohn'nyo nejap+wo'n'ingciso hweho. 7 Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako kakoe yokumpohn'nyo kengo

kengoso a'amu anga'no anga'nohino hn'nimo nejapɪwo'nɪngkisofoho. Oso yokumpohn'nyo hiso'nji fo'mo fo'mo loho'nontanɪngkuhwasi a'amu hofiko nonahonɪngkuji hofiko Anɪtuye yokumpohn'nyo somo wonehonantɪfeho. ⁸ Anɪtuye Towahuno Wopɪngo sohwo kako a'amu anga'no anga'nohinomo nto'no uyɪmontonoho. A'amu fihumo kakoe yokumpohn'nyo uyahonɪngkuhwosi oso a'amu huhwo sohwo kako nom'ne a'amu somo kako huno wopɪngo Anɪtu mta'angoso utɪhwamontonoho. Anɪtuye Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kako nom'ne a'amu sohumo kakoe yokumpohn'nyo uyahonɪngkuhwosi oso hwe huhwo sohwo kako hungkuno hiyaso wo'mojo Anɪtu mta'angoso a'amu somo ulɪmontonoho. ⁹ Oso Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kako nom'nehumo kakoe yokumpohn'nyo uyahonɪngkuhwosi oso hwe huhwo sohumo Anɪtu kako yo'mayo yoneso'no huno uyososo hwe huhwo sohwo kako sɪmeho hi'ntnnono uyɪhwosi walɪmontonoho. Ne u'mofapmmontonoho. Nom'nehumo oso Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kakoe yokumpohn'nyo uyahonɪngkuhwosi oso hwe huhwo sohwo kako nom'ne a'amu mnokino'njo somo wopɪngo umokumontonoho. ¹⁰ Nom'nihwo kako oso Towahuno sohwoe yokumpohn'nyoso nomahwosi yo'mayo wopɪngo kengo a'amu hofiko miwo'nɪngkiyohofoso Anɪtuye yokumpohn'nyo itɪhwayo'ne uyɪmontonoho. Nom'nehwo kako Anɪtuye yokumpohn'nyo nomahwosi kako hungkuno wopɪngo Anɪtuye huno mta'ni nomahwosi kako a'amu somo

wolutihwamontonoho. Nom'nihwo kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako yo'mayo hungkuno upa'n'wo'n'ingkiso so'no yo'mayo imo'n'wo'n'ingkiso so'no kako ole walimontonoho. Oloso Anituye Towahuno mta'angofoho. Oloso towahuno wonyo somta'angofoho. Ose walimontonoho. Nom'nihwo kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako a'amu kengo kengo sofe hungkuno kako huno muyososo walimontonoho. Nom'nihwo kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako hungkuno kengo kengoso nupa'n'ingkuhwosi oso hungkuno hiso kako huno ko muyahon'ingkuhwosi kako neso walimontonoho. ¹¹ Oso Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kako oso yokumpohn'nyo kengo kengoso nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'n'imo nejap'wo'n'ingkisofoho. Kako kakoe huno mta'nnohini nejap'wo'n'ingkisofoho.

Nakwo Anituye a'amu hopi'nonohino hn'nwi nakwo Kilais'ye a'apaho'nwoho.

¹² Oso yokumpohn'nyo kengo kengo Anituye Towahuno nejap'wo'n'ingkiso so'no nakwo nakwoe a'apahomne'no pahnn'imo hungkunoso huno waseyono. A'amufe a'apahoso ne anga'nohino wo'nnyofoho. A'apaho kenga'nohino ko hiso simano sife simeho yo'mayo hiso Anitu kako ho'nahinyofoho. Oso pa'nyoso nakwo Kilais'imo in'ingkawowo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwo humalohwono. ¹³ Ihwoni. A'amu Juta hn'nnonji a'amu temtitofu kengo hn'nnonji a'amu syoho

ulohofiyo so'nji a'amu sikiŋjo sikiŋonji nakwo hopi'nonohino hn'nwi Anitu kakoe Towahuno Wopingo sohwo nonemanto kako nakumo a'apaho anga'nohini nemokalofoho. Oso Anituye Towahuno Wopingo huhwo sohwo kako nakwo anga'no anga'nohino hn'nimo nehumanto kako mijolimo hopa imo'n'ngkahon'ngki nakwo mijo homo somo nontani nakwo a'apaho anga'nohino'nji'nwoho.

14 Nakwoe a'apaho somne'no nakwo huno nayohoho. Nakwo sife'nohinimaho. O'o, nakwo timo simano sife aho yo'mayo hn'nji'nwoho. 15 Nakwoe sife sohwo ole walimontolaho. Yo'mayo syoho aho sohwo iwo'n'ngkisoso ngko mimnehono. Oso'no ngko olo a'apaho loso uliko'ma'mo. Ose ulihwosi a'apaho hiso uliko'ma'montolaho. O'o oso siki hungkunofoho. Sife sohwo a'apaho loso fehohnjo hweho. 16 Nakwoe haloho sohwo ole walimontolaho. Ngko timo hwonimaho. Oso'no ngko olo a'apaho loso fehohnjomaho. Oso siki hungkunofoho. Oso haloho huhwo sohwo kako a'apaho loso fehohnjo hweho. 17 I nakwoe a'apaho timo'nohinimanji nakwo yo'mayo hungkuno somo pipi upo'nanehwono. I nakwoe a'apaho haholo'nohino'manji nakwo yo'mayo akinoso pipi wonewa'mtolo. 18 Nakwoe a'apahoso ose'maho. O'o, Anitu kako nakwoe a'apaho so'no sife aho timo mnokino oso yo'mayo hopi'nonohino so'no huno anga'nohino nano mtitofonto kako ne anga'nohino mti'mokumentisofoho.

19 Nakwoe a'apahoso timo'nohini'manji i a'apaho'maho. O'o, timofoho. Ose'manji a'apaho neso mt'i'mto. ²⁰ O'o, ose'maho. A'apaho fehohnjoso pi'n'ingofoho. I oso'no a'apaho neso anga'nohinofoho. Oso pa'nyoso nakwo Kilaisimo in'ingkawowo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwo Anitumne'no syoho kengo kengo iwo'n'ingkuhwoneso nakwoe neso anga'nohino'nji'nwoho.

²¹ U timo sohwo kako aho sohomo ole mulonehoho. U, kiko mohumayo'manji ngko anga'nohino sohwo'ni ngko nto'nohini wohumamonnoho. U, mnokino huhwo kako sife sohomo ole mulonehoho, U, kiko mohumayo'manji i ngko anga'nohino sohwo'ni nto'nohini wohumamonnoho. ²² O'o, awonoho. A'apaho fehohnjo so'no nakwo huno ole syafisyiwo'n'ingkuhwono, Yokumpohn'nyo anefoho. I nakwo huno ose ko syofisyihwasi nakwo oso yo'mayoso ane'njontentesi nakwoe humayoso nto'nohinosohi'maho. ²³ I nakwoe a'apaho fehohnjo so'no huno ole syafisyiwo'n'ingkuhwono, Wonyo we'efoho. Lontani nakwo noimo kame nikuyoho wokoso oso yo'mayoso ufotofwo'n'ingkuhwono. I nakwoe a'apaho fehohnjo a'amu hofiko timo nahonifjoso wonimango nanonehontani nakwo hiyaso ekojisosyohumalohwono. ²⁴ I nakwoe a'apaho fehohnjoso oso wop'ingofoho. Utihwa'nyopo weho. Anitu kako nakwoe a'apaho mt'i'mokumentiso sohonta a'apaho fehohnjoso ole lososo, Ngko yo'm'ingohwon'i'maho ose loso sohomo

Anitu kako syoho engo uyimontonoho.
²⁵ Hwapingoso nakwoe a'apahoso mtihupo
 mtihupe loho'n'ingkuhwoloho. O'o, a'apaho
 fehohnjo somo fo'mo fo'ma'nyo afa'no afa'no
 woloho'n'ingkuhwano. ²⁶ I oseso a'apaho
 fehohnjo somo tohino umnososono a'apaho
 hopi'nonohino homo somo tohino huhwo sohwo
 ufehu'mokahumontonoho. A'amu fihwo kako
 jije a'apaho fehohnjo sono wopingo hwosoho
 kilihwosono jije a'apaho hopi'nono simonyo
 uyimontonoho.

²⁷ Ngko oso hungkuno hopi'nonohino
 selalokwe hisono sekwo huno fisyafihupmno.
 Sekwo Kilaisiye a'apaho kuyoho. Sekwo
 angano anganohino soku Kilaisiye a'apaho
 fehohnjo kuyoho. ²⁸ Oso a'apahomjo hungkuno
 yolohoso olenoho. Anitu kako a'amu kakine'no
 simeho uyiwon'ingkohoho somo syoho kengo
 kengo kengo uyiwon'ingkisofoho. Simomjo
 syohoso a'amu Anituye hungkuno likumofa
 (*apousel*) syohonjofoho. Osopo a'amu
 Anitu hungkuno uyahon'ingki nom'ne a'amu
 somo uliwon'ingkisofoho. Osopo a'amu
 Anituye hungkuno lutihwawon'ingkohofofoho.
 Osofeponjoso a'amu hofiko yomayo
 wopingo a'amu hofiko miwon'ingkiyohofoso
 itihwawon'ingkohofofoho. Osofepon-
 joso hofiko a'amu mnokino'njo somo
 wopingo umokuwon'ingkohofofoho.
 Nom'neso a'amu simeho tango'njo somo
 ufo'mawon'ingkohofofoho. Nom'neso a'amu
 syoho kengo kengo'njofe hungkuno hofiko huno
 muyonjoso liwon'ingkohofofoho. ²⁹ Sekwo

huno pipi seyohoho. Anitu kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nimo kakoe hungkunoso liku'mofo syoho nejapmmentisotaho. A'amu hopi'nonohino hn'nimo Anitu kakoe hungkuno kakoe huno mta'ni uyahonngki ujo'ne syoho nejapmmentisotaho. A'amu hopi'nonohino hn'nimo Anitu kakoe hungkuno a'amu somo lutihwayo syohoso nejapmmentisotaho. Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo yo'mayo wopingo a'amu miwo'nngkiyohofoso itihwayo'ne syoho nejapmmentisotaho. ³⁰ U Anitu a'amu hopi'nonohino hn'nimo a'amu mnokino'njo somo wopingo umokiyo'ne syohoso nejapmmentisotaho. U, Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo hungkuno nakwo huno monayo'njoso jo'ne syoho nejapmmentisotaho. I Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo hungkuno kengo kengoso iwolo'mokajo'ne syohoso nejapmmentisotaho. O'o, oso'ne'maho. Anitu kako a'amu anga'no anga'nohino hn'nimo kakoe syohoso anga'no anga'no nejapiwo'nngkisofoho. ³¹ I oso'no sekwo oso syoho Anituye Towahuno nejapiwo'nngkiso syoho hwofilo'nnyo so'no sekwo hohayo jafikuji fitipemapmno. Yo'mayo syoho hwofilo'nnyoso tipemafikujo'no ngko oso syoho iyo so'ne honngkano wonyoangkafoso wosetihwamne'no yohono.

13

A'amu nom'ne so'nji simeho unyo yahino neso olenoho.

1 Ngko a'amufe hungkuno kengo kengo so'nji a'amu ahwomomjo sohwafe hungkuno'njo ko huhwo'ni ngko oso a'amu homo somo simeho muyiwo'n'ngkiyohe'manji oso ngko hofi:kimo yo'mayo hungkuno uliwo'n'ngkoheso sikiinjofoho. Ahwomo yokino fonjahon'ngkofi yoka ho'n'iwo'n'ngkiso pa'nyo hwo'nyoho. 2 Anituye Towahuno sohwo kako hungkuno Anituye huno mta'ni ujo'ne syoho ko ntopahon'ngki Anituye hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso huno ko niyahon'ngki yo'mayo hwahoponjo huno hopi'nonohino hiyaso wo'mojo so'no huno ko niyahon'ngki ngko nom'ne a'amu somo simeho muyiwo'n'ngkiyohe'manji u ngko yo'm'ngohwon'i'maho. Ngko Anitumo simeho hi'ntnnono uy'iwo'n'ngkohe sohwo'ni ngko oso hwofi:ki'nyo nongkumo ole ulime, Kiko kengo nompō filohofayo ulimeso oso hwofi:ki'nyo huhwo sohwo kako ko uhwoso'no ngko nom'ne a'amu somo simeho muyiwo'n'ngkiyohe hwo'n'i'manji Anitu nonohon'ngkuhwosi ji:je syohoso ne ane hwosoho wantimontonoho. 3 I ngko nje ho'yango hopi'nonohinosa a'amu umofonyo iwo'n'ngkohoho somo ko uyonji ngko nom'ne a'amu somo Anituye hungkuno lutihwayo so'ne a'amu kengo sohwa ngkimo poyo wokumokantane'no ihwono ntahon'ngkuji ngko wop'ngofoho ko ulimeso u ngko nom'ne a'amu somo simeho muyiwo'n'ngkiyohe'ne'manji Anitu kako ngkine'no huno wop'ngo syanifisyonehoho.

4 A'amu kako nom'ne a'amu somo simeho

nehopi uy+iwo'n+ingciso sohwo kako olo yahino lomo un+ingkamontonoho. A'amu fihwo kakimo wonyo ulohofoso so'no kakoe simehoso tohino komo'no mumnonehoho. O'o, kako oso a'amu huhwo sohomo wop+ingo uloho'montonoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako nom'ne a'amufe yo'mayo ho'yango so'nji yofe wop+ingo so'nji hi ko umo'n+ingkahon+ingki kako oso a'amu huhwo sohumne'no simeho tohino mumnonehoho. Kako yo'mayo wop+ingo iwo'n+ingciso so'no kako kakoe yofe ho'noma'nyo'ne nom'ne a'amu somo mulonehoho. ⁵ A'amu kako nom'ne a'amu somo simeho nehopi uy+iwo'n+ingciso sohwo kako nom'ne a'amu somne'no yokumpohn'nyo yahino ane'njo hweho. Huno kakine'nohini mosyafi+hu'niyonto kakoe simeho wop+ingo imokinyo'ne huno mosyafi+sy+iwo'n+ingkiyohoho. Kakoe yo'mayo somo aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumanehoho. O'o nom'ni hwamo umontonoho. Kako nom'ne somo simeho wonyo mmo'nonehoho. A'amu nom'neso hofi+ko kakimo wonyo ulohofoso so'no kako oso wonyo homo somo aku ulohofo so'no kako huno mosyafi+syonehoho. ⁶ Kako yahino wonyo somo uhwononte so'no kakoe simehoso wop+ingo mumo'n+iwo'n+ingkiyohoho. O'o, awonoho. Kako An+i tuye yahino wop+ingo osomnohini uhwononto kakoe simehoso wop+ingo umo'n+iwo'n+ingkisofoho. ⁷ Kiko nom'ne a'amu sohwo simeho nehopi uy+iwo'n+ingkino'manji u hofi+ko kikimo wonyo kilohofi+kujo'no kiko oso tango hiso nomahoji simeho pompengo'nji wohumamonnoho.

Nom'ne a'amu somne'no yo'mayo yahino wonyo so'ne ko upa'n'ngkohojo kiko oso a'amu somo simeho hi'ntnnono ne'no uyohojo oso a'amu somne'no huno wop'ngo wosyafi'hu'monnoho. A'amu huhwo sohwa hofi'ko pi'wahup'jo'manji kiko nusikwajiyo'eno. O'o, kiko hofi'kimo nulikafohojo hon'ngkano wop'ngo tipemayo'ne kiko ufo'ma'monnoho. Hofi'ko kikimo wonyo kilohofi'kujo'no kiko hiyaso mohumuhnnohino. O'o, kiko yokumpohn'nyo ito'n'ngkohojo yokumpohn'nyo waloho'monnoho.

⁸ Anitu kako a'amu somo hungkuno uyahon'ngki ujo'ne syohoso moi'wo imo'nonefoho. Hungkuno mampaho kengo kengo'nji nakwo mupa'nyo'njo oso hungkuno ujo'ne syohoso moi'wo imo'nonefoho. Yo'mayo huno hiyaso'mo tipemayo'ne syohoso moi'wo imo'nonefoho. Oso hohosohonta Anituye Towahuno sohwo kakoe yokumpohn'nyo oso syoho homo somne'no apa'no monejaponehoho. I oso'no anga'nohino ne'no nowenti'hwoneso olenoho, simeho uyo yahinofoho. ⁹ I olohonta Anituye Towahuno kako kakoe yokumpohn'nyo nejopahon'ngki nakwo hungkuno Anituye huno mta'ni ko lasoso nakwo yo'mayo hopi'nonohinoso huno monayo'nji'nwoho. O'o huno fehohnjoso weho. ¹⁰ Hwangku sohonta Jisas Kilais yo'mayo huno hwapingo'njo sohwo kako asomo poso sohonta nakwoe huno tifoso nohumpenefoho. Oso hohosohonta yo'mayo hopi'nonohinoso ujo ehontojwasyososo osohonta nakwo yo'mayo so'no huno ito'no ehohosonasyonefoho. ¹¹ Hohonta ngko mehomi

we'e sohwo'ni humamote sohonta mehomife hungkuno so'nji mehomife huno so'nji mehomife yahinoso imotefoho. Oseso hwangku ngko engo imo'nonji oso mehomi we'efe yahino oso imoteso n̄hu'nahono ho'nasyonji a'manefe yahino ma'mentohefoho. ¹² Oso pa'nyoso olohonta nakwo An̄tuye yahino somne'no huno wonaimto yonteso nakwo nehoholofalofoho. I hwangku sohonta ehohosonasyihwoso'no An̄tu ne sohomo uhwon̄ngkuhwosi kakoe yahino ne so'no huno nto'no wonaȳmtonoho. Olohonta ngko An̄tu kakine'no huno we'enehwo niyohoho. Olohonta An̄tu kako ngkine'no huno uyalokunjo hopaso oso hohosohonta ngko kakine'no huno niyonefoho. ¹³ Yahino hufa'u s̄hune ne'no nowent̄ihwoneso olenoho. Nakwo An̄tu kako nehopi humahoeso huno nayoso'ne kakimo t̄fi in̄ngkayo. Oso'nji yo'mayo An̄tu kako yoneso'no hontohumayo. Oso'nji a'amu nom'ne somo s̄imeho uyo. Oso hufa'u s̄huneso engolopohamo ne'no nowent̄ihwonefoho. I oso homo somjo yakolo'nnyo anga'nohinoso olenoho. A'amu somo s̄imeho uyo yahinoso yokintahopo weho.

14

A'amu somo An̄tuye Towahuno Wop̄ingo hungkuno uyahon̄ngki a'amumo ujo'ne syoho'ne hungkunofoho.

¹ Oseso sekwo nom'ne a'amu somo s̄imeho uyo yahino somo womano l̄kuji yokumpohn'nyo fiyoho'n̄mno. Sekwo nom'ne a'amu somo s̄imeho muȳkuji sekwo yo'mayo syoho

hopi'nono Anituye Towahuno Wopingo mta'ni
 mayo'ne sekwo huno ne'no syafisyikuji oso
 hiso'ne Mpohumo jomo ulimno. I oso syoho
 hiso nom'ne somo yakolo'nnyoso olenoho.
 Anitu kakoe huno wopingo kijapososo kiko
 nom'nihumo filutihwaho. Oso syoho hiso'no
 sekwo womano likuji syoho yokumpohn'nyo
 fiyimno. ²⁻³ Hwapingoso a'amu fihwo kako
 hungkuno Anituye huno mta'ango a'amumo
 ulahon'ngki a'amu huhwo sohwa hofikoe
 hungkuno neso upa'nontifi oso hungkunoso
 a'amu hofikoe simeho hi'ntnnonohino
 Anitumo uyalokwofo somo yokumpohn'nyo
 usofitofalofoho. Kako oso a'amu somo
 yahino wopingo somo in'ngkayo'ne hofikimo
 huno ufhotofalofoho. I oso'nji a'amu simeho
 tango'njo somo wopingo umokalofoho. I
 oso'no a'amu fihwo kako Anituye Towahuno
 mta'ni mampaho kengo kengo liwo'n'ngkiso
 sohwo kako oso hungkuno hiso a'amu somo
 mulalofiyoho. O'o, kako Anitumnohini
 ulalofoho. Hwapingoso a'amu sohwa hofiko
 olo hungkuno Anituye Towahuno mta'ango
 so'no huno muyofoho. Hungkuno hiso
 hiyaso'mjoso Anituye Towahuno sohwo oso
 a'amu huhwo sohmo uyalofoho. ⁴ A'amu kako
 mampaho kengo kengo kako huno muyo'njo
 lalokunjo sohwo kako kakoe simehomnohini
 yokumpohn'nyo ito'nalofoho. I oso'no a'amu
 kako hungkuno Anitu mta'ango a'amufe
 hungkuno ne'njoso ulalokunjo sohwo kako
 Anituye a'amu ne somo yokumpohn'nyo
 usofitofalofoho. Oso'no sekwo Anituye

Towahuno mta'ni oso hungkuno kengo kengo a'amu huno muyoso'no hi semo'n'ingkwoloho. O'o sekwo oso hungkuno Anituye huno mta'ango nom'ne a'amumo ujo'ne syoho so'no sekwo hi wasemo'nono. ⁵ Sekwo hopi'nonohino soku sekwo mampaho kengo kengo Anituye Towahuno somta'ni mayoso oso wop'ingofoho. I oso'no ngko oso yahino homo somo nom'ne yakolo'nnyoso sekwo mayo so'no nimo'n'ingkohoho. Olenoho. Sekwo hopi'nono Anituye Towahuno mta'ni Anituye hungkuno sejapeso sekwo a'amu nom'ne somo ujo so'no nimo'n'ingkohoho. A'amu kako Anituye Towahuno mta'ni mampaho kengo kengo lihwosi nom'ne a'amu oso hungkuno hiso a'amu Anituye hungkuno uy'wo'n'ingkohoho somne'no miwolo'moku loso'manji kako oso a'amu homo somo yokumpohn'nyo musosofitofonehoho. Oso'no oso a'amu sohwo kakoe yahinoso monjenoho. I a'amu kako Anituye hungkuno a'amu hopi'nonohino somo ulososo a'amu hopi'nonohinoso hofiko upa'nifijo'manji oso a'amu huhwo sohwoe yahinoso honjenoho. ⁶ Oseso, nje a'amu soku, ngko sekumo se'mahm'mo nom'ne a'amufe hungkuno kengo kengo Anituye Towahuno mta'angoso seli'me'no sekwo oso hungkuno homo somo mupa'nyo'njo'manji ngko sekumo pipi sefo'ma'mnehono. O'o, awonoho. I ngko sekwoe hungkuno so'nji yo'mayo hungkuno Anitu nti'hwassoso u hungkuno hiyasom'o wo'mojoso u hungkuno Anituye huno mta'angoso u Anituye hungkuno loseti'hwassoso

ose selime'no sekwo hofiyo upo'nantifeho. Oso hungkuno hiso wosefo'ma'montonoho.

Nakwo Anituye hungkuno a'amumo ujoso nakwoe hungkuno neso wolano.

⁷ Oso pa'nyoso a'amu fihwo kako tompuyo ne ane lontan'ngkuhwosi a'amu hofi'ko nupa'n'ngkuji ole wolantifeho. U oso tompuyoso yoloho neso pehofo lalofoho wolantifeho. ⁸ Hohonta a'amu fihwa hofi'ko ikujoho fongki'nyo'ne yi'hufo towotowonnyo sofe mampaho pa'nyoso nto'no maho'nyo'manji ikujoho fongki'nyo'ne nto'no esyohumayo so'no huno pipi uy'montolo. Awonoho. ⁹ Oso pa'nyoso sekwo nom'ne a'amufe hungkuno a'amu mupa'nyo'njo iwo'n'ngkohofoso ul'ifijoso oso sekwoe hungkunoso sikinjofoho. Oso hungkuno homo somjo ne hwap'ngoso hofi'ko pipi wot'pemant'fito. O'o, awonoho. Hungkuno hiso ne anefoho. Siki yoka'nohinofoho. ¹⁰ U nehopi. Olo hwaho lopo hungkuno kengo kengo wo'nnyoponoho. Oso hungkuno hiso ne ane'njo'maho. O'o ne hi'njofoho. ¹¹ I oso'no nakwo Anitumne'no uhu'mokuhwasi hwe fihwo kako ngkimo hungkuno ntoso somne'no hwap'ngo so'no huno manyo'njo ihwoso'no kako want'montono, Oso a'amuso kengofoho. Ose nt'hwoso'no ngko huhwo'ni ulimonno, Oso a'amu sohwo kako kengo mta'ango hweho. Oso'no nekwo mofomo'nahnnehwoyo. ¹² Oseso, sekwo hoku sekwo Anituye Towahuno somta'ni yo'mayo yahinoso womano likuji sekwo syoho yokumpohn'nyo ikuji mapmno.

I oso'no sekwo Anituye Towahuno somta'ni yo'mayo yahinoso Anituye a'amu ne somo yokumpohn'nyo usosofitofone mayoso'no sekwo syoho yokumpohn'nyo yoho'n'ngkuji Anituye hungkuno a'amu nto'no uyo'ne oso yahino hiso mampaho kengo kengo ujo'ne somo yakolo'nnyofoho.

¹³ Oseso a'amu fihwo kako mampaho kengo kengo Anituye Towahuno mta'ni liwo'n'ngkiso'manji oso hwe huhwo sohwo kako nom'ne a'amu somne'no iwolo'mokujo yahino so'no Mpohumo jomo ulono. ¹⁴ Ihwoni. Ngko nom'ne hungkuno kengo Anituye Towahuno mta'ango so'nji Anitumo jomo uli'me'no nje huyo'mango sohwo kako hungkuno ulalofoho. I oso'no ngko nje hunoso monnyantonfiyoho. Nje hunoso siki weho. ¹⁵ Oseso nakwo pipi yanehwono. Olenoho. Anituye Towahuno kako nom'ne mampaho kengo nejapososo nakwoe huyo'mango oso mampaho so'nji Anitumo jomo ulasoso nakwo nom'ne sikunomo hungkuno nakwoe huno mta'ango Mpohumo jomo ulano. Anituye Towahuno kako ta mampaho kengo'nji nejapososo oso ta hiso Anitumne'no ulasoso ta nom'ne nakwoe huno mta'angoso Mpohumo jomo ulantanoho. ¹⁶ U nakwo Anitumne'no uhu'mokuhwasi oso hungkuno iwolo'mokujo yahino hiso nakwo miyo'njo yaso'manji nakwo mampaho kengo Anituye Towahuno mta'ni Anitumo isamoyoka ulasoso u hwe fihwo oso yahino huno muyo sohwo kako nohumahwosi nakwoe mampaho kengo upa'n'ngkuhwosi ole malonehoho.

Hungkuno nehopeho. O'lo, ose malonehoho. Kako nakwoe mampaho kengo upa'n+ngkuhwosi ole wosyafihu'montonoho. U oso mampahoso kengofoho. Ngko huno maniyohoyohoho. Ose wosyafihu'montonoho. ¹⁷ Ihwoni. Kiko mampaho kengo'nji Anitumo isamoyoka ulalokunoso nto'nohinofoho. I anga'nohinoso olenoho. Jije hungkuno kengoso oso hwe huhwo sohumo mufo'manehoho. ¹⁸ Ihwoni. Ngko Anituye Towahuno mta'ni mampaho kengo manji sikuno pi'n+ngo engo somo lonji oso mampaho joso noseyakolofontnne'no ngko Anitumo isamoyoka ulalokweno. ¹⁹ I oso'no nakwo Anituye tajo ango somo uhu'mokuhwasi ngko Anituye hungkuno tifo nakwoe hungkuno'nji a'amumo luti+hwameso hofi+ko hungkuno homo somo ito'no upa'n+fi+joso oso wop+ngofoho. I ngko nom'ne mampaho kengo'nji hungkuno sawemo engo a'amu homo somo ulimeso hofi+ko mupa'n+fitnnehofo. Oso'no ngko a'amu'nji nohumahm'mo hungkuno upa'n+fitnne'entnne'no walimonne'no yohono.

²⁰ Nje a'amu soku, olo hungkuno mampaho kengo kengo jo'ne selalokwe loso'no sekwo mehomi we'eso ilof+wo'n+ngkohoho pa'nyoso sekwo ilof+kutoho. I mehomi milongoso hofi+ko hon+ngkano wonyo so'nji huno wonyo so'nji miy+wo'n+ngkiyohoho. Sekwo oso mehomi hon+ngkano wonyo miy+wo'n+ngkiyohoho hopa hmmo'n+mno. I oso'no olo hungkuno selalokwe so'no sekwo huno sokafo sey+hwoso'no aho yokumpohn'nyo fikesyohumamno. ²¹ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohoho sohwa

ole mtì'mokumentohofi,
 A'amu Jutaso hofìko nje hungkunomo haloho
 mapewo'nìngkiyohoho so'no ngko nom'ne
 a'amu kengo mta'ango mampaho
 kengo'njo sohwo a'amu Jutafepono
 yokumpohn'nyo mokosyohumayo'ne
 wolihwajìmonnoho.

Hofìko oso a'amu huhwo sohwo hungkunomo
 enjwa'mo ko humafìkuji hofìko ngkimo
 moningkapìfitnnehofo.

Anìtu ose ulìmentisofoho. ²² Ose
 mtì'mokumentohoho so'no nakwo huno ole
 nayohoho. Sìkuno fehohnjoso Anìtu kako
 mampaho kengo kengo uyìwo'nìngkiso
 a'amu kakine'nohini inìngkawowo'nìngkiso
 oso'nohinì'maho. O'o, a'amu Anìtu
 kakine'no minìngkayo'njo iwo'nìngkohoho
 oso huhwamo uyìwo'nìngkisofoho.
 Oso'no kako kakoe yokumpohn'nyo
 hofìkimo itìhwawo'nìngkisofoho. A'amu
 Anìtumo inìngkawowo'nìngkohofoso hofìko
 Anìtuye hungkuno hofìkoe hungkuno'nji
 lutìhwentanìngkofi uhwonontìfi ole
 liwo'nìngkohofi, Olo hungkuno loso
 wopìngofoho. Anìtu kako nelalofoho. Ou,
 Anìtu kako hungkuno uyalokusoso hofìkimo
 ufo'mayo'nefoho. I a'amu Anìtu kakimo sìmeho
 muyo'njo somo oso hungkuno hiso hofìkimo
 mufo'manehofo.

²³ Oseso a'amu kako Anìtuye hungkunomo
 nto'no minìngkayo'njo sohwo kako
 sekwoe yahino Anìtumo hungkuno kengo
 kengo'njo jomo ulontanìngkuji nose'mahwosi

nosehonꞑngkuhwosi kako ole waselꞑmontonoho, Sekwo huno ane hwayo hohnjo kuyoho. ²⁴ I oso'no sekwo a'amumo sekwo hungkuno ne'njo Anꞑtu mta'ango hungkuno lutꞑhwahonꞑngkuji oso hwe sohwo kako nosehonꞑngkuhwosi u nosepa'nꞑngkuhwosi oso hungkuno hiso oso hwe nongkwoe sꞑmeho montꞑmo me hopa wonahmmontonoho. ²⁵ Yo'mayo hungkuno wonyo oso hwe sohwo kakoe sꞑmeho mo'mo mnawo'nyo so'no huno syafꞑsyꞑhwosi kako ole walꞑmontonoho, Anꞑtu kako nje sꞑmeho mo'mo nohonalofoho. Ose lihwosi kako Anꞑtumne'no hwomtame ulohofꞑhwosi kako ole walꞑmontonoho, Anꞑtu kako sekwo'nji nehopi humaho. Kako ose selꞑhwosi kako Anꞑtuye yofe woho'noma'montonoho.

Sekwo Anꞑtune'no hwomtame ulohofꞑ yahi-noso nto'no fꞑymno.

²⁶ Oso'no nje a'amu soku ngko sekumo oso hungkuno selohe so'no neso pipilo. Sekwo Anꞑtuye yofe ho'nomayo'ne uhu'mꞑngo sopo sekwo hopi'nonohino soku nto'no fesyohumafꞑkuno. A'amu fihwo kako ta walꞑmontonoho. Nom'ne a'amu fihwo kako Anꞑtuye iyoswo mta'ango hungkuno yoloho wolosetꞑhwamontonoho. Nom'nihwo kako sekwoe hungkuno ne so'nji hungkuno Anꞑtu uyꞑsoso waselꞑmontonoho. Nom'nehwo kako mampaho kengo Anꞑtuye Towahuno mta'angoso waselꞑmontonoho. Oso hungkuno homo somjo a'amu hofꞑko huno muyo'njo so'no Anꞑtuye Towahuno hwe nom'nehumo uyahonꞑngki hungkuno homo somo hungkuno neso yoloho

lijwafo'ne hweho. Osohwo kako oso hungkuno hiso neso waselimontonoho. Oso yo'mayo hopi'nonohinoso ikuji sekwo Anituye a'amu ne sokune'no sefo'mayo'ne yokumpohn'nyo sesosofitofonefoho. ²⁷ U a'amu fihwa mampaho kengo kengo'nji Anituye Towahuno mta'ango wolano likujimanji u anga'nohinotaho, hufa'utaho, hufa'u sihunetaho, oso hwa lohofoso nta'noho. Oso hungkuno homo somo hwe simo'mjo sohwo nto losojwaofihwoso'no osopo nom'ne a'amuhwo kako kakoe hungkuno homo somo nto losojwaofihwoso'no osopo nom'nehwo walimontonoho. Oso hungkuno a'amu mupa'nyo'njo somo nom'nihwo kako ne so'no uwolo'mokalimonte hweho. ²⁸ Oso hungkuno homo somo a'amu fihwo iwolo'mokujo'ne sohwo mohumentaningkuhwosi'manji ou, oso hopo sopo a'amu hungkuno kengo kengo'njo sohwa hofiko hungkuno malifitnehoho. O'o, hofiko mampi'nyo wohumantifeho. Hofiko mampi'nyo humafikuji Anitu'nji huno'nohini wosyofisyantifeho. ²⁹ I a'amu nom'ne somo Anitu kakoe huno mta'ni kako kakoe hungkuno a'amu ujo'ne uy'wo'ningkisosos a'amu hufa'utaho, hufa'u sihunetaho, oso hwa hofiko woselantifeho. A'amu nom'neso hofiko nohumafikuji Anituye Towahuno sohwo kakoe yokumpohn'nyo uyahoningkuhwosi hungkuno homo somo yano ulofantifeho. Huno ole wosyofisyantife, Olo hungkuno loso Anitu mta'angotaho. Kengo mta'angotaho. Ose syafisyikuji yano ulofantifeho. ³⁰ Hwe fihwo kako hungkuno

Anitu mta'ango lontan'ingkuhwosi nom'ne a'amu osohwo kako oso hungkuno homo somo upo'nontohumentan'ingkuhwosi Anitu kako oso hwe sohumo kakoe hungkuno uyooso walimo lihwosi yahon'ingkuhwosi oso a'amu kiko hungkuno simo'mo lontijo oso hwosi kiko mampi'nyo foyohumaho. Oso a'amu t'finjo huhwo sohwo kako Anituye hungkuno waselono. ³¹ Oso yahino anga'no anga'no hiso'no Anitu kako kakoe yokumpohn'nyo sejap'hwoso'no sekwo anga'no anga'nohino soku oso syoho hofiyo ikuji a'amu hopi'nonohinosa Anituye huno nto'no nupa'n'ingkuji sekwo yokumpohn'nyo wosofito'nantifeho. ³² A'amu Anitu kako hungkuno uy'wo'n'ing'kiso oso hwa hofiko oso hungkuno a'amu somo ujo'ne yokumpohn'nyo somo monje uyohohu'mo loso'manji hofiko oso hiso'no hoponoho. Oso yokumpohn'nyo homo somo monje yasy'hwosi hungkuno hiso komo'no moi'wo wesejwao'montonoho. Hofiko oso syoho homo somo mokosyohumunyo hwafoho. ³³ Anitu kako simeho afa inyo yahinoso hwap'ingo hweho. A'amu hungkuno lomtnnawe iwo'n'ingkohoho oso yahinoso Anitu mta'ango'maho. O'owonoho.

³⁴ Nakwo Anituye hwe moya'mi anga'meemjo nakwo Anitune'no uhu'mokuwo'n'ingkuhwone hn'nwiye uhu'm'ingo sopo moya'mi sofa mampi'nyo humawo'n'ingkohoho pa'nyoso sekwo moya'mi sofasi mampi'nyo foyohumamno. Sekwo hungkuno mal'fitnnehoho. Hwap'ingos Anituye hungkuno ole nalohoho.

Moya'mi sofa hofi:koe hwehwamo enjwa'mo wohumafe. Oso'no hofi:ko oso uhu'm'ingo homo somo momokosyohumafitnnehofo. ³⁵ Hungkuno fehohnjo somo moya'mi sofa nupa'nontifi hungkuno neso huno muyo'manji hofi:ko oso uhu'm'ingo sopo oso hungkuno hiso'no nolohon:ngkutoho. O'o, hwangu hofi:koe angomo nohumafi:kuji hofi:koe hwehwamo oso hungkuno hiso'no ulohonantifeho. Oso uhu'm'ingo sopo moya'mi sofa hofi:ko hungkuno lifijoso wonimango unimontonoho. ³⁶ Sekwo oso yahino homo somo min'ing kayo'njo peho'no yalokwofo. Sekwo huno pipi seyohoho. Sekwo Anituye hungkuno hwap'ingo'njo kulaho. Sekwo'nohini Anituye hungkuno ma'mentohoho kulaho. Nom'ne a'amuso momaso'netaho. I sekwo hwahopo pawomno.

³⁷ A'amu fihwo kako ole loso, Ngko Anituye hungkuno kakoe huno mta'ni a'amumo uliwo'n'ingkohe hwo'nyoho. Ou, nje hunoso Anituye Towahuno mta'angofoho. Ose loso sohwo kako huno ole wosyafisyono. Ngko Pouli'ni olo hungkuno semti'mokiyalokwe loso Anituye hon'ing kano hungkunofoho. Ose wosyafisyono. Oso hunoso mosyafisiyo'manji kako mango'nohino hweho. ³⁸ A'amu fihwo kako olo nje hungkuno lomo hwotoho feso sohumo sekwo kakoe hungkunomo hwotoho hmhmno. ³⁹ Oseso, nje a'amu soku, Anitu kako sekumo kakoe hungkuno sejopalokunjo so'no, sekwo kakoe yahwomehomi hopa emponawotofo soku, hungkuno Anituye huno mta'ni ujo'neso hi wasemo'nono. Sekwo a'amu Anituye

Towahuno mta'ango mampaho kengo kengo liwo'n'ingkohoho somo nop'ijumof'ikutoho. ⁴⁰ I oso'no ngko olo hungkuno selalokwe loso'no sekwo An'itumne'no uhu'mokuwo'n'ingkohoho sopenjo yahino nto'nohini fiy'mno. Sekwo s'hufisahufi hungkuno likaof'ikutoho.

15

Kilais kako poyo nto pe'n'imentiso sohwo apa'no lika'mentisofoho.

¹ Nje a'amu soku, ngko Kilais Jisasiye hungkuno wop'ingo sel'imentohe so'no sekwoe huno somo apa'no huno wasefohoto'monne'no yohono. Oso hungkuno hiso sekwo nupa'nont'ifi in'ingkawent'ifi olohonta sekwo yokumpohn'nyo lohokwofo. ² Oso hungkuno upa'n'imentohoho somo sekwo t'ifi ne'no in'ingkakuji aho yokumpohn'nyo kemokosyohumaf'ikuj'o'no An'itu kako sekumo asomo set'mahwoso'no sekwo ahwomomo wohumant'ifeho. I oso'no sekwo oso hungkuno homo somo sekwo s'meho hi'ntnnono uyalokwofoso ne ane'manji An'itu kako asomo moset'manehoho.

³ Ngko oso hungkuno hiso nom'ne hungkuno hopi'nonohino somo hwofilo'nnyoso nupa'nonji sejapmmentohefoho. Oso hungkuno hiso olenoho. Hohonta a'amu An'ituye hungkuno mt'i'mokumentohoho sohwa hof'iko Kilais kako nakwoe wonyo'ne poyo pe'none so'no mt'i'mokont'ifi nal'imentohofofoho. Oso mt'i'mokumentohofoso ne imo'n'imentisofoho. ⁴ Jisas kako poyo pe'n'ingkahoningki hof'iko sokimomo ho'nahumentohofofoho. Hohonta

a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofohofohi, Kilais kako poyo pe'ningkuhwosi sikuno hufa'u sihune imo'ningkuhwoso'no apa'no songo likafonefoho limentohofohofoho. Oso limentohofoso ne imo'ningkahonngki Kilais kako nolikafonto⁵ hwangu kako Pitamo u'ma'mentisofoho. Tifi sohonta kako kakoe inomokomoyo hopi'nonohino sohwamo u'ma'mentisofoho.⁶ Nom'ne sohonta a'amu Kilais kakine'no inngkamontofoso hofiko nuhu'mokontifi humentanngkofi Kilais kako hofikimo u'ma'mentisofoho. Oso a'amu pi'ningo engo hiso hofikoe *faif hantilet* (500) somo yakolonoho. Ngko olo iyoswo semti'mokiyalokwe loso olohonta oso a'amu homo somjo pi'ningoso songo humalofohofoho. Fehohnjoso hofiko poyo nto pe'nimentohofohofoho.⁷ Sikuno nom'nemo Kilais kako Jemisimo * u'ma'mentisofoho. Nom'nehonta kako kakoe inomokomoyo (*apousel*) hopi'nonohino sohwamo apa'no u'ma'mentisofoho.⁸ I tifi sohonta ngko Poulinimo ni'ma'mentisofoho. Kako ngkimo ni'hu'no hwotohonepo ni'mahonngki ngko kakoe inomokomoyo ae'uyo hwo'ni imo'nimentohefoho.⁹ Simo'mo ngko Kilaisimo minngkayo'njo yonji kakoe a'amu ne somo ngko wonyo umokumentohofohofoho. I oso'no Anitu kako ngkimo kakoe hungkuno liku'mofohofoho (*apousel*) syohoso yom'ngohwo'nimo hopa

* **15:7:** Jemis huhwo sohwo kako Anituye a'amu ne Jerusalem humamentohofohofoho somo mokosyohumamentiso hweho.

peho'no ntapmmentisoto. O'o, ngko nom'ne inomokomoyo (*apouse*) sohwaro enjwa'mo humaleno. ¹⁰ I oso'no olo yahino ngko wopingo yalokwe loso hwapingoso Anitu kako ngkine'no hitoho ulofahonngki ntapmmentisofoho. Anitu kako ngko yo'mingohwo'nimo hopa wopingo ntoho'mentisoso oso hiso ne'maso imo'nimentiso'maho. O'o, kako ngkimo wopingo ntohofahonngki ngko kakoe syoho so'no yokumpohn'nyo yoho'nonji oso syoho hiso inomokomoyo nom'ne sohwaro uyakolo'mentohefoho. I oso hiso ngko nje yokumpohn'nyo'nji miyalokuyohono. O'o, Anitu kako ngkimo wopingo ntohofonto kakoe yokumpohn'nyo ntopahonngki ngko kakoe syoho yokumpohn'nyo yalokweno. ¹¹ I sekwo huno ole syafisyikutoho. Poul kako syoho ntiso imaso hwolo. I inomokomoyo nom'nehwa hofiko syoho ntiso imalofihwalo. Ose likutoho. O'o, oso'ne'maho. Nakwo Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwaro'ni oso hungkuno Kilais kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso so'no a'amu pi'nango engo somo ulahonngkuhwoni sekwo oso hungkuno homo somo simaho hi'ntnnono uyontifi sekwo kakoe a'amu ne imo'nimentohofofoho.

*A'amu hopi'nono hofiko poyo
pe'nimentohofoso hwangku hofiko
nolikapitnnefoho. A'amu oso hungkuno homo
somo miningkayo'njoso hofiko Anituye a'amu
ne'maho.*

¹² Ou, nakwo ole liwo'n'ingkuhwono, Kilais kako nakwoe wonyo'ne poyo pe'n'imentiso sohumo Anitu kako pi'nimo mta'ni apa'no songo ulika'mentono. I oso'no nom'ne a'amu fehohnjoso hofiko sekwo'nji humalofoso hofiko ole peho'no lalokwofo. A'amu poyo pe'n'ingkujoso apa'no songo molikapitnnefoho. Ose peho'no lalokwofo. ¹³ I oso'no a'amu poyo pe'nyoso hofiko molikafont+fijontentesi Anitu kako kakoe hwomu Kilaisimo mulikafihwonesohilo. ¹⁴ Ou, nehopi. Anitu kako Kilaisimo mulikafe'njo yontentesi u hungkuno nakwo selimentihwoneso ne ane imo'n'ingkuhwonesohilo. I oso hungkuno nakwo selimentihwone somo sekwo simeho hi'ntnnono siki uyikutnesohilo. ¹⁵ Oso hofikoe hungkunoso nehopi lont+fijontentesi nakwo Anitune'no hungkuno losetihwawo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwo Anitumne'no hwasyo hungkuno losetihwehwanesohilo. Hwapingoso Anitu kako Kilaisimo ulika'mentiso oso'no yoloho seliwo'n'ingkuhwonefoho. I oso'no Anitu kako a'amu poyo somo songo mulikafonefohoeso hungkuno nehopi lont+fijontentesi i kako Kilais huhumo mulikafihwonesohilo. Nakwo hwasyo hungkuno selihwanesohilo. ¹⁶ U, Anitu kako oso a'amu poyo somo mulikafeso ne'njontontentesi Kilais huhumo ulikafoso ne ane'nesohilo. ¹⁷ U Anitu kako Kilaisimo mulikafe'njo yontentesi sekwo kakine'no simeho hi'ntnnono uyalokwofoso kako sekumo mosefo'mahwonesohilo. O'o, sekwoe hon'ingkano wonyo somne'no tohino

mentanɨngkutnnesohilo. ¹⁸ Oso hungkuno hiso ne'njontentesi a'amu Kɨlaisɨmo sɨmeho hi'ntnnono uyontɨfi pe'nɨmentohofoso hofɨko hofɨkoe honɨngkano wonyo somne'no tohino mafɨkuji tɨkanomo wentanɨngkutnnesohilo. ¹⁹ Nakwo olo hwaho lopo nohumentani Kɨlaisɨmo sɨmeho hi'ntnnono uyalokuhwone hn'nwi nakwo Kɨlais asomo netɨmayo'ne hontohumalohwono. Nakwo poyo pe'nɨngkuhwaso'no kako asomo monetɨmaso'manji a'amu hofɨko nakwo a'amu Anɨtumo sɨmeho hi'ntnnono uyɨwo'nɨngkuhwone hn'nɨmne'no hitoho mɨkunɨmposo ulofɨhwonesohilo.

²⁰ I oso'ne'maho. O'o, Kɨlais kako poyo pe'nɨngkahonɨngki Anɨtu kako ulɨka'mentisoso hungkuno nehopeho. Oso'no nakwo huno ole nayohi, Kako a'amu poyo pe'nɨmentohofoso lɨkapitnne'ento sɨmo'mo Kɨlaisɨmo ulɨka'mentisofoho. ²¹ Anɨtu kako hwe sɨmo'mjo mtɨ'mokumentiso sohwo Atam, kako poyo pe'nyo'neso pe'nɨhwonɨma'nɨmentisofoho. I hwe nom'nehwo Kɨlais kako songo lɨkafo'neso lɨkofɨhwonɨma'nɨmentisofoho. ²² Ihwoni. Oso pa'nyoso neyakwo Atam pe'nɨmentiso hopaso nakwo imuso'ni pe'nalokuhwono. I a'amu hofɨko Kɨlaisɨye hungkunomo sɨmeho hi'ntnnono uyontɨfi Anɨtu kakoe mehomi imo'nɨngkahonɨngkofi Anɨtu kako oso mehomi homo somo Kɨlaisɨmo ulɨka'mentiso oso hopa ulɨkafonefoho. ²³ Nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nwiye sɨkuno somo Anɨtu kako nelɨkafonefoho. Sɨmo'mjo sohwo Kɨlaisɨyoho. Tɨfi no'mo Kɨlais kako kakoe a'amune'no asomo

poso sohonta nakwo hopi'nonohino hn'nwi nelikafonefoho.

²⁴ Kílais kako yo'mayoso moi'wo esojwaofonefoho. Oso hohosohonta kako yo'mayo hwahoponjo mokosyohumayo so'nji hwe engo sohwanji yo'mayo towahuno wonyo so'nji hofikoe yokumpohn'nyoso moi'wo umokumontonoho. Oso hohosohonta Kílais kako yo'mayo hopi'nonohinoso kan'ngkwohwoe ahopo ho'n'isyihwosi ulimontono, Kíko yo'mayo hopi'nonohinoso mokosyohumaho. Ose ulonefoho.

²⁵ Oso'no Kílais kako yo'mayoso nomokosyohumahwosi kakoe mango sohware hwotoho wahmmontonoho.

²⁶ Kakoe mango sohware wae yaofonefoho. Oso'no oso hohosohonta a'amu hn'nwi apa'no mape'nanehwono. Níhu'nahone

songo nohumanefoho. ²⁷ Oso hiso'no a'amu Anítuye hungkuno mtí'mokumentohofosohwa ole mtí'mokumentohofi, Anítu kako yo'mayo hopi'nonohinoso kakoe sífilaku'nyo'mo ho'nahumentisofoho. Ose mtí'mokumentisofoho. I oso'no

nakwo huno nayohoho. Anítu kako yo'mayo hopi'nonohinoso kakoe hwomufe sífilaku'nyo'mo ho'nahumentisoso kako oso yo'mayo homo somo enjwa'mo mujokohumanehoho. O'ò, awonoho. ²⁸ Tífi sohonta

yo'mayo hopi'nonohinoso Anítu kako kakoe hwomufe sífilaku'nyo'mo ho'nasyihwoso'no Kílais kako kan'ngkwohumo ulimontono. Ngko huhwo'ni kikimo enjwa'mo wohumamo. Ose ulahon'ngkuhwosi Anítu kako oso yo'mayo hopi'nonohino somo mokosyohumane hweho.

A'amu hofiko Anitu a'amu poyo pe'nyo somo ulikafonefoho esomo min'ngkayofoho.

29 Oso hungkuno a'amu poyo pe'n'ngkujoso apa'no songo molikapitnnehofo eso nehopi'manji a'amu fehohnjoso olo yahino hiloso peho'no y'wo'n'ngkohoho. A'amu fehohnjoso hofiko Anitumo in'ngkawentifi mijo momaso'njo yontifi poyo pe'n'imentohofofoho. Nope'n'ngkahon'ngkofi a'amu nom'ne mijo mokiomasoso hofiko a'amu poyo pe'n'imentohofoho hiso songo likafo'ne so'no huno syafisyontifi ole limentohofi, Nakwo a'amu songo humalohwone so'nwi nakwo a'amu poyo pe'n'imentohofoho somne'no nakumo mijo apa'no wokiyonemantifeho. Ose limentohofofoho. Ou, Anitu kako a'amu poyo pe'nyoso songo mulikafonefoho eso hungkuno nehopi lontifijontentesi hofikimo ufo'mayo so'no mijo peho'no kiyomafikutnnesohilo. 30 Sikuno huhwo huhwi nakwo Anituye hungkuno liku'mofontan'ngkuhwoni nakwoe mango sohwa hofiko nakumo poyo wosemokano nal'wo'n'ngkohofofoho. I oso a'amu poyoso molikapitnnefoho eso nehopi lontifijontentesi nakwo olo syoho loso ihwasi tohino engo nomehwasi olo yahino loso hwayohohnnesohilo. 31 U, nje a'amu soku, nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasimo sekwo simeho uyalokwofo so'no kako nakumo asomo songo nelikafo'ne so'no huno neyahon'ngki nakwo simonyo yalokuhwono. Oso hungkuno yokintahopo ne'no nehopi selohono. I oso'no olo hungkuno hi ne'njofoho.

Sikuno huhwo huhwi nje mango sohwa hofiko ngkimo poyo wonimokantifetikeno ntnne'no hontohumaleno. ³² Ngko ango Efesos sopo nohumentaningko nje mango sohwa hofiko ngkimo siki siwojo hopa wolofonisyantifi inomokomanyimalofofoho. Oso'no a'amu poyo pe'nyo sohwa hofiko molikapitnnefoho eso nehopi lontifijontentesi i ngko olo syoho loso imeso oso tango n'imantontentesi olo yahino loso hwayohohnnesohilo. A'amu fehohnjoso hofiko Jisas kako nakumo asomo songo nelikafo'ne sohumo miningkayo'njoso ole liwo'n'ingkohofi, Nakwo poyo pe'n'ingkuhwasi songo likafoso miyanehwono. O'o, nakwo ni'hu'nahone wope'nantanoho. Oso'no nakwoe honingkanano wonyo somne'no huno pi'n'ingo engo peho'no wosyofisyantanto. O'o, nakwo mijo nonyo wosopayo engo mehwaso syohi'nyo niyontasi'hn'nwi mo'n'ingkanta nakwo poyo wope'nano.

³³ A'amu oso hwasyo hungkuno liwo'n'ingkohofoso hofikoe honingkanano wonyo somo sekumo ipesemotawofitnnoho. Ose ifijoso hofiko sekwoe honingkanano yahino wopingo somo wonyo wosemokantifeho. Oso'no sekwo i'waho nto'no fiyimno. Hofikimo ujokohumafikutoho. ³⁴ Sekwo sekwoe yahino hwayo hohnjo osomo hohujo ikinjaofikuji yahino wopingo osomne'no huno nto'no fisyafihupmno. Honingkanano wonyoso apa'no ikutoho. Sekwo upa'nimno. A'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso hofiko Anitumne'no

huno nto'no muyofoho. Oso hiso'no sekwo wonimango maseningkoho liyohoho.

Anitu kako a'amu poyo pe'noso sohumo nulikafihwosi kako a'apaho nom'ne songo uyimontonoho.

³⁵ A'amu fehohnjoso hofiko ole lohoniwo'n'ingkohoho. Anitu kako a'amu poyo pe'nyo somo pipi ulikafoneto. U a'amu poyo pe'nyo sohwo peho a'apaho'nji hopa mufohi'n'ingkuji likapitnneto. ³⁶ A'amu hofiko hungkuno ose liwo'n'ingkohofoso hofiko huno ni'hu'no anefoho. Sekwo a'amu yangkume topoyo oso yo'mayo uyo mofiwon'ingkohoho soku huno seyohoho. Oso yangkume topoyo oso kwefoho ihwoso'no iwofasyikui apa'no uyo mopijoso hwaho mo'm swo mafe'njo ihwosi timoso mafokafonehoho. ³⁷ Oso yangkume uyo mofontifeso swo yokino pmpongo oso uhwon'ingkohofoso sekwo huno waseyono. Yokino swo pmpongo oso'nji mamofefoho. O'o, ne ni'hu'no we'e sohwo hwahomo'mo ho'nahinyo somta'angofoho. ³⁸ Anitu kako hohonta pmpongo swo yokino ose ne kengo kengo imo'nyo'ne'ento huno syafihu'mentiso so'no oso yangkume swo pmpongo yokino oso yo'mayo hopi'nonohino wofoka'montonoho. Oso pa'nyoso nakwo poyo pe'n'ingkuhwasi a'apaho nom'ne songo'nji nakwo likofanefoho. ³⁹ Ihwoni yo'mayo Anitu mt'i'mokumentisoso paho kengo kengofoho. A'amufe a'apaho kengofoho. Tongofe kengofoho. Yihufefe kengofoho. Inaniku mijomo emoyiwo'n'ingkiso

imo'nimentiso osohwo kako songo ne'no humayo'ne ahwomomjo a'apahoso hwapingo hweho. ⁴⁶ Ahwomomjo a'apahoso nakwo simo'mo ma'mentihwone'maho. O'o, simo'mo hwahoponjo a'apaho ma'mentihwonefoho. Hwangku tifi no'mo nakwo a'apaho ahwomomjoso nomanefoho. ⁴⁷ Hwe simo'mjo sohumne'no Anitu kako hwaho nomanto a'amu mtimokumentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwahoponjo a'apaho hinjo hweho. I tiffinjo imo'nimentiso Kilais osohwo kako ahwomo mta'ango hweho. ⁴⁸ Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi nakwo Atamiye imu'nwoho. Oso'no Anitu kako hwe hwahopo nta'ni mtimokumentiso oso mta'ango'nwoho. I a'amu hofiko Anitumo iningkawowo'ninkohofoso hofiko oso hwe ahwomo mta'ni pmentiso Kilais osohwo hopa imo'nifitnefoho. ⁴⁹ Olohonta nakwo Atamiye a'apaho hinjinwoho. Hwangku sohonta nakwo Kilais ahwomo mta'ango sohwoe a'apaho hopa mane'nwoho.

⁵⁰ Nje a'amu soku, ngko olo hungkuno loso yoloho waselimonne'no yohono. Nakwoe a'apaho olo hwaho loponjoso mokosyohumalohwone'njo hn'nwi nakwo yo'mayo wopingo Anitu nakumne'no enesyohumasoso momanefoho. O'o, nakwoe a'apaho piso imo'nyo'neso Anituye ango wopingo yo'mayo piso mmo'nyo sopo m'mofawenefoho. ⁵¹ Sekwo upa'nimno. Anitu kako hiyaso hungkuno ngkine'no ujo lijwanimo'masoso ngko waselimonne'no yohono. Nakwo Anitumo iningkawowo'ninkuhwone hn'nwi

nakwo fehohnjo hn'nwi wope'nantanoho. Fehohnjo hn'nwi mope'nanehwono. I oso'no nakwo hopi'nono nakwo nom'ne a'apaho songo womantanoho. ⁵² Ou, sikuno ae'uyo sohonta kounoho yoka ahwomo mta'ni ho'ningkuhwoso'no nakwo nakwoe a'apaho songo timo lo'ntnno komo'no imo'nanefoho. I oso kounoho yoka hiso ho'ningkuhwoso'no a'amu poyoso hofiko nolikafikuji a'apaho songo piso mmo'nyoso mapitnefoho. Osohonta nakwo a'amu songo humalohwone hn'nwi nakwo nakwoe a'apaho songo'nji imo'nanefoho. ⁵³ Ihwoni. Anitu kako ole nalimento, Sekwoe hwahoponjo a'apaho piso imo'n'iwo'n'ingkisoso sekwo a'apaho nom'ne songo piso mmo'nyo'njo ne'no wentihwone somne'no uyohopopitnefoho. Sekwo poyo pe'nyo yahinoso nihu'nahone ho'naofikuji a'apaho nom'ne songo ne'no humayo'neso nomapitnefoho. ⁵⁴ Oso sikuno homo somo nakwoe hwahoponjo a'apaho piso imo'nyoso poyo pe'n'iwo'n'ingkisoso ho'nasyihwasi nom'ne a'apaho songo piso mmo'nyo'njo songo ne'no humayoso nomehwaso'no oso hohosohonta oso hungkuno a'amu mt'i'mokumentohofoso ne umo'n'imontonoho. Hungkuno hiso olenoho.

Anitu kako poyo pe'nyo somo nihu'nahone hwotoho hmmentisofoho.

Kakoe mango hopinonohino sohwamo nihu'nahone uyakolo'mentisofoho.

⁵⁵ Poyo pe'nyo yahino sohwosi jije yokumpohn'nyoso nti'mo weho.

Awonoho. Nihu'nahone moi'wo'nnyo
hwosoho.

⁵⁶ A'amu poyo pe'n'wo'n'ingkohofu
hwapingoso pehoto. Poyo namokiyoso
olenoho. Nakwoe hon'ingkano wonyo sohwo
namokuwo'n'ingkohoho. Nakwo Anituye
hon'ingkano hungkuno somo hwotoho fentaneso
nakwo huno nayohoho. Hon'ingkano wonyo
yalokuhwono. ⁵⁷ I oso'no Anitu kako nakumo
Hwe Engo Jisas Kilais nejapmmentiso sohwo
kako nakwoe wonyo so'no pe'nonto kako oso
wonyo huhwo sohwoe yokumpohn'nyoso wae
yao'mentisofoho. Oso hiso'no Anitu kako poyo
pe'nyo yahino somo nihu'nahone hwotoho
hmmentisofoho. Oso'no nakwo Anitune'no
isamoyoka uliwo'n'ingkuhwonefoho.

⁵⁸ Oso'no nje a'amu sokumo ngko Pouli'ni
ngko simoho sejopalokweno. Sekwo
Anituye hungkunomo aho yokumpohn'nyo
kemokosyohumafikuji osohonta piso'mo'nyo
sen'ingkuhwoso'no nusikwajikutoho. O'o,
sekwo yokumpohn'nyo lohofikuji Anitu kakoe
hungkuno homo somo ne'no hmningkamno.
Anitu kako pi'nimo mta'ni nelikafone so'no
nakwo huno ole nayohoho. Nakwo Anitu kakoe
syoho homo somo yokumpohn'nyo ihwoso'no
syoho hiso ne ane mmo'nonehoho. Oso hiso'no
sekwo in'ingo mofikutoho.

16

*A'amu Kouliniso hofiko Anituye a'amu
yo'mayo so'no umofonyo iwo'n'ingkohofu*

somo ufo'mayo'ne hamniyoho hu'meesiyo'ne hungkunofoho.

¹ Sekwo Anituye a'amu nom'ne Jelusalem humalofo so'ntnne'no hamniyoho hu'meesiyo'ne hungkuno ntohon+malofa so'no ngko olo hungkuno loso wasel+imne'no yohono. Ngko a'amu Ngkolesiya somo uti+hwamentohe hopaso sekumo woset+hwamne'no yohono. Sekwo ole fiy+imno. ² Sikuno iyoho humayo (Sante) huhwo huhwi sekwo yo'mayo syoho homo somne'no hamniyoho tipemawo'n+ingkohofa so'no sekwo anga'no anga'nohino soku sekwo oso hamniyoho hiso nom'ne a'amu somne'no huno syafi+sy+kui fehohnjoso nomafi+kui sekwoe anga somo kengopo foho'nahumno. Ose hu'mesyontan+ingkuji ngko nose'mahm'me'no oso hamniyoho hiso'no sekwo syoho engo mifitnnehofa. ³ Oseso hwangu ngko i'mofapm'me'no sekwo nom'ne a'amu somo oso hamniyoho uyohojae'ne uhwosopomno. Oso a'amu huhwo sohwo ngko hofi+kimo iyoswo hon+ingkano imofa'neso uy+i'mo ngko hofi+kimo oso hamniyoho'njo iyoswoso pone Jelusalemno uyahot+imonne'no yohono. ⁴ Hamniyoho hu'mesyalokwofo somo ngko ole syafi+sy+i'mo, Ngko huhwo'ni wamol+ime'manji u hofi+ko'nji wowantanoho.

Poul kako a'amu Koulin somo uhwon+imo lonto kako hano uyoso'no sikuno ho'nahumentisofoho.

⁵ Nje hunoso ole syafi+hu'malefoho. Ngko hwaho Masetouniya oso ajwo sopoe u'mo u'ma'mo. Ose mtito'malefoho. Oso'no simo'mo ngko hwaho Masetouniya osopoe

wekapm'mo wose'ma'monnoho. ⁶ I oso'no ngko sekwo'nji we'enehwo wohumamontikeno. Oso'no ngko huno maniyohoyohoho. Ngko sekwo'nji humahm'mo oso ifoyo hamno so'no wohontohumamtikeno. Ose'manji moi'wo imo'n'ngkuhwoso'no ngko hano nom'ne angopono nt'i'mo wamo li'mo yahon'i'mo sekwo ngkimo non'ifo'mafikuji hon'ngkanopo won'hwajowantifeho. ⁷ Sekwo huno seyohoho. Ngko sekwo'nji we'enehwo humahm'mo komo'no seliko'mayoso ngkilaho. O'o, Anitu kako ngkimo sekwo'nji sikuno sawemo humayo so'no nti'hwoso'no u ngko sekwo'nji ne'no wohumamonnoho. ⁸ Ngko olo ango Efesos lopo nohumentan'i'mo oso Sikuno Engo (*Pentikous*) * Anituye Towahuno nakwoe hwaho lopo pmentiso sikuno somne'no syafisiyo'ne sikuno osohwo nto i'mofapi'hwoso'no osohonta ngko olo a'amu lohwo nuli'ko'mahm'mo sekwoe angopono wapmmonnoho. ⁹ Hwap'ingo neso olenoho. Anitu kako olo syoho lomne'no kako ngkine'no hoku'yo nohwosampo'maso so'no ngko Anitu kakoe hungkunoso luti'hwahon'ngko a'amu pi'n'ingo engoso hofiko in'ngkoyalokwofo. I oso'nji a'amu pi'n'ingo engoso hofiko olo hungkuno lomne'no mangohwa imo'nalokwofo. ¹⁰ We'enepi Timouti kako sekumo se'maso'manji sekwo kakimo hofiyo'no umokosyohumafijo so'no kako sekwo'nji simeho wop'ingo'nji wohumamtonoho. Sekwo

---

* **16:8:** Ap. 2:1 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

upa'nimno. Timouti sohwo kako ngko pa'nyo Anituye syoho engo yalofoho. ¹¹ I oso'no a'amu fihwo huno ole syafisiyo'eno, olo hwe songo lohwo sohwo kako yo'mingohwo'maho. Oso'no nakwo kakimo hohujo ukinj+mofano. Huno ose syofisyihwaloho. O'o, sekwo kakoe simeho wop+ngo umokumno. Oseso hwangku sekwo kakimo kakoe hon+ngkano somo uhwojap+kujo'no kako ngkimo won+'mano. Ngko Timouti'nji a'amu nom'ne so'nji n+'mayo'ne hontohumaleno.

¹² Nen+ngkwa'wehwo Apoulousiye hungkunoso olenoho. Ngko nohumanji Apoulousimo ole uliwo'n+ngkoho, Kiko ango Koulin sopo uhwonamo lohojoso olo a'amu lo'nji uhujihwona. Ose uliwo'n+ngkohofoho. I kako olohonta sohonta uyoso ngkilaho lalofoho. I hwangku sohonta Anitu kakine'no hon+ngkano umofihwoso'no wapmmontonoho.

Pouliye hungkuno fehohnjofoho.

¹³ Yo'mayo Anituye syoho somo wonyo umo'nimo lihwosi yososo sekwo i'waho nto'no fiy+mno. Sekwo Anitune'no simeho hi'ntnnono uyalokwofo osomo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Sekwo hwe ne imo'n+ngkuji yokumpohn'nyo lohofikuji aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno.

¹⁴ Yo'mayo hopi'nonohino sekwo iwo'n+ngkohofoso oso'nohini ikuji nom'ne a'amu somo simeho uyikuji sekwo hofikimo nto'no femokosyohumamno.

¹⁵ Nje a'amu soku sekwo Sitefanosiye a'amu osomne'no huno seyohoho. Hofiko oso hwaho Ngk+lik osopo humantifi Anitumo simo'mo in+ngkamentohofofoho. Oso'no hofiko hofikoe huno mta'ni hofiko Anituye a'amu ne somo hofiyono ufo'mawo'n+ngkohofofoho. ¹⁶ A'amu oso pa'nyo humawo'n+ngkohoho somo sekwo hofikimo enjwa'mo fosyohumanno. Sekwo hofikoe hungkuno somo haloho popmno. I nom'ne a'amu hofikimo ufo'mawo'n+ngkohoho somo sekwo hofikimo tifi fin+ngkamno.

¹⁷ Sikuno pi'n+ngo engo somo ngko sekwoe simano masehonyo'njo nohumanji huno ne'no syosef+syahon+ngko oso hwe hufa'u sihune sekwoe angoponta'ango sohwa Sitefanosiyo Foutiyunetasiyo Akaikos+yo hofiko sekwoe simano mafohi'nontifi ngkimo ni'mahon+ngkofi ngko simonyo imalefoho. Hwap+ngoso sekwo hopi'nono moni'mapitnnohofo. I oso'no hofiko noni'mahon+ngkofi ngko sekwo'nji humentani hopa simonyo yalokweno. ¹⁸ Hofiko ngkimo ni'mantifi simeho wop+ngo ni'mokumalofofoho. Sekwoe simeho hi osenohinoho. Oso'no sekwo oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anituye syoho hofiyono yalokwofo sohwanji nom'ne a'amu oso pa'nyo sohwanji hofikoe yofeso foho'nomapmno.

¹⁹ Oso hwaho Esiya loponjo Anituye a'amu neso hofiko Anitumne'no ango'meemjo uhu'mokuwo'n+ngkohoho hofiko sekumo nje a'amuhwafo selalokwofo. Akwila'nji kakoe ape Pilisila'nji sikoe ango somo nom'ne a'amuso hofiko Anitune'no uhu'mokuwo'n+ngkohoho

a'amu so'nji hofiko sekwo Anitumo iningkowalokwofo so'no hofiko nakwoe a'amufu selalokwofo. ²⁰ Anituye a'amu ne ngko'nji humalofoso hofiko nakwoe a'amufu selalokwofo. Nakwo Anituye a'amu ne so'nji swo'nontani nakwo aho popotohumo'n+wo'n+ingkuhwone hopaso sekwo aho popotohumo'n+mno.

²¹ Ngko Pouli'ni ngko oso a'amu olo iyoswo ngkine'no mt+'mokalokuso sohumta'ni iyoswo nomanji ngko aho'nji ifalifaliyo mt+'mokonji † ole selalokweno, Nje a'amufu.

²² U a'amu fihwo kako Anitumo iningkayoso ngkilaho loso sohwo kako tikanomo wene hweho. U, nje Hwe Engo Jisas Kilais kako komo'no noho waponi nimo'n+ingkohoho.

²³ Nakwoe Hwe Engo Jisas kako sekumo wopingo ne'no waselohofono. ²⁴ Sekwo nakwoe Hwe Engo Kilais Jisas+mo humalofo sokumo ngko simeho sejopalokweno. Olo hungkuno loso ngko Pouli'ni mt+'mokokhono. Hungkuno osohopeho.

---

† **16:21:** Poul kakoe aho'nji mt+'mokumojomaho. O'o, kako nolahon+ngki nom'nehwo mt+'mokumojofoho. Olo hungkuno hon+ngkanomo wo'nyo loso Poul kako mt+'mokumentisofoho.

**Mpohwoe Hungkuno Songofoho
The New Testament and Genesis in the Safeyoka
(Ampeeli-Wojokeso) language of Papua New Guinea
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Safeyoka
long Niugini**

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ampeeli-Wojokeso (Safeyoka)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2011-12-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

f526da1e-a607-571c-ba86-56367d7583f3